Bundel - Adviescommissie Controle en Financiën van 5 december 2024

Agenda bijlagen

Agenda advies-cie CF 5-12-2024

1.a Opening en mededelingen

1.b Vaststellen van de agenda van 5 december 2024

2 Vaststellen van het verslag van de vorige bijeenkomst
Ter vaststelling:
Conceptverslag Adviescommissie Controle en Financiën van 17 oktober 2024

Adviescommissie C&F 17-10-2024

3 Ingekomen stukken
Het Halfjaarverslag van Concernaudit 2024/2025 (mogelijkheid tot het stellen van vragen)
Meerwerk jaarrekening 2023
Definitief auditplan

Halfjaarverslag 2024-25 Concernaudit_definitief

Auditplan gemeente Utrecht 2024 definitief

4 Raadsbrief managementletter accountant en reactie college
Dit betreft de jaarlijkse managementletter van de externe accountant die in de adviescommissie wordt besproken. De reactie van het college is eveneens bijgevoegd.

Raadsbrief bij Managementletter 2024 Gemeente Utrecht

Managementletter 2024 gemeente Utrecht

30605 Presentatie managementletter 2023.1

5 Raadsvoorstel 3e begrotingswijziging 2024
Jaarlijks zijn er drie technische begrotingswijzigingen die in de adviescommissie worden besproken.
NB: eventuele inhoudelijke vragen kunnen vooraf worden verstuurd aan de cie-griffier.

Raadsvoorstel Eindejaarswijziging Programmabegroting 2024

Eindejaarswijzigingen programmabegroting 2024 Raad

6 Raadsvoorstel Normenkader rechtmatigheid 2024
Jaarlijks wordt dit normenkader vastgesteld door de Raad.

Dossier 4384 voorblad

Raadsvoorstel Normenkader rechtmatigheid 2024

Normenkader rechtmatigheid 2024

7 Vooruitblik jaarplan 2025
Voortgang raadstoets --> raadsrapporteurs 2e raadstoets EZ (aanmelding VVD)
Het Jaarplan wordt elke vergadering indien nodig geactualiseerd. Wordt ingestemd met deze onderwerpen voor de volgende vergadering
Donderdag 16 januari Vergadering adviescommissie (90 minuten)
Opening, verslag en ingekomen stukken (tijd: 10 minuten)
Vooruitblik volgende vergadering (tijd: 5 minuten)
Sturen en Verantwoorden (tijd: 15-30 minuten)
RV Gunning Accountant
Evaluatie RRP
WAAVA (technische sessie) --> of februari
Afsluiting (5 minuten)
Donderdag 13 februari 2025: Vergadering adviescommissie (90 minuten)
Opening, verslag en ingekomen stukken (tijd: 10 minuten)
Voortgang grip op investeringen (tijd: 30 minuten)
Verbeterplan Financiën (update)
Vooruitblik volgende vergadering (tijd: 5 minuten)
Afsluiting (5 minuten)
Lopende onderwerpen
Budgetrecht raad
Financiële Verordening (Q2)
Achtergrond onderzoek reserves (Q1) --> toezegging
Monitoring hervormingsbezuinigingen
Groeikader

8 Update aanbesteding externe accountant

9 Rondvraag en sluiting.

AGENDA Adviescommissie Controle en Financiën
5 december 2024 van 09.00-10.30 (burgemeesterskamer)

Gemeente Utrecht

Agendapunt 1 t/m 7 worden behandeld in aanwezigheid van de (medewerkers van) de afdeling Concernmanagement Financiën, Inkoop en Juridische Zaken/Concern Control, de voorzitter/secretaris van de Rekenkamer en de accountant.
Agendapunt 8 t/m 9 worden dit keer behandeld in afwezigheid van de accountant.

(2 min)

1. a. Opening en mededelingen.
   b. Vaststellen agenda.

(3 min)

2. Vaststellen verslag van vorige bijeenkomst.

(5-10 min)

3. Ingekomen stukken.
   - Het Halfjaarverslag van Concernaudit 2024/2025 (mogelijkheid tot het stellen van vragen)
   - Meerwerk jaarrekening 2023
   - Definitief auditplan

(20-30 min)

4. Raadsbrief managementletter accountant en reactie college
   - Dit betreft de jaarlijkse managementletter van de externe accountant die in de adviescommissie wordt besproken. De reactie van het college is eveneens bijgevoegd.

(10-15 min)

5. RV 3e begrotingswijziging 2024
   - Jaarlijks zijn er drie technische begrotingswijzigingen die in de adviescommissie worden besproken. **NB: eventuele inhoudelijke vragen kunnen vooraf worden verstuurd aan de cie-griffier.**

(10-15 min)

6. RV Normenkader 2024
   - Jaarlijks wordt dit normenkader vastgesteld door de raad.

Commissiegriffier financiën ✉ danielle.rijnders@utrecht.nl

(10 min)

7. Vooruitblik jaarplan 2025
   - Voortgang raadstoets --> raadsrapporteurs 2e raadstoets EZ
   - Het Jaarplan wordt elke vergadering indien nodig geactualiseerd. Wordt ingestemd met deze onderwerpen voor de volgende vergadering(en)?

Do. 16 januari	**Vergadering adviescommissie (90 minuten)** – Opening, verslag en ingekomen stukken (tijd: 10 minuten) – Vooruitblik volgende vergadering (tijd: 5 minuten) – Sturen en Verantwoorden (tijd: 15-30 minuten) – RV Gunning Accountant – Evaluatie RRP – WAAVA (technische sessie) --> of februari – Afsluiting (5 minuten)
Do. 13 februari	**Vergadering adviescommissie (90 minuten)** – Opening, verslag en ingekomen stukken (tijd: 10 minuten) – Voortgang grip op investeringen (tijd: 30 minuten) – Verbeterplan Financiën (update) – Vooruitblik volgende vergadering (tijd: 5 minuten) – Afsluiting (5 minuten)
Lopende onderwerpen	– Budgetrecht raad – Financiële Verordening (Q2) – Achtergrond onderzoek reserves (Q1) --> toezegging – Monitoring hervormingsbezuinigingen – Groeikader

****

NB: 5 minuten wissel pauze.

(5-10 min)

8. Update aanbesteding externe accountant

(5 min)

9. Rondvraag en sluiting.

Commissiegriffier financiën ✉ danielle.rijnders@utrecht.nl

VERSLAG ADVIESCOMMISSIE CONTROLE EN FINANCIËN
17 oktober 2024, 09.15-10.45 uur
Burgemeesterskamer Stadhuis

Gemeente Utrecht

Adviescommissie: Ruud Maas (wnd. vz.), Derk van Bergen, Fred Claasen, Gert Dijkstra, Ralph Peters, Margreet Ramaker, Ruben Snijder, Titus Stam, Bert van Steeg, Rick van der Zweth, Jantine Zwinkels en Daniëlle Rijnders (raadsadviseur Control & Audit)

Overige deelnemers: Johan van Dorst (Griffie), Jasmin Grundauer (manager concernaudit), Rachid Saghraoui (concerncontroller), John Samson (businesscontroller MO), Agnes Scholte (strategisch adviseur bedrijfsvoering), Rob Sijm (directeur a.i. financiën, inkoop en juridische zaken), Dirk Westhoek (Wmo en Welzijn), Gerth Molenaar en Paul Venhoeven (Rekenkamer), Bob Leeuwenkamp en Rein-Aart van Vugt (Deloitte)

Niet aanwezig: Cees Bos, David Bosch, Stevie Nolten en Victor Paalman

Notulen: Rosenbaum Select, notulisten & verslaggevers

1. a. Opening en mededelingen

De waarnemend voorzitter heet allen welkom en opent de vergadering. Er zijn geen mededelingen.

b. Vaststellen agenda

De agenda wordt vastgesteld zoals opgegeven.

2. Vaststellen verslag vorige bijeenkomst (19-09-2024)

Geen opmerkingen; de notulen worden vastgesteld.

3. Ingekomen stukken en verzonden stukken

Er is geen post binnengekomen of verzonden die door de Adviescommissie behandeld moet worden.

4. Programmabegroting 2025 en tweede bestuursrapportage 2024

a. Achtergrond bij dilemma sociaal domein

De Adviescommissie had gevraagd om een toelichting op de hervormingen in het sociaal domein in de programmabegroting. Zie de presentatie 'Budgetverschuivingen tussen doelstellingen' (bij vergaderstukken), toelichting door de heer Samson. De aanleiding is de opgave voor hervormingen à € 16 miljoen in het sociaal domein, zoals opgenomen in de Voorjaarsnota 2023. De context is toegelicht in verschillende beleidsstukken, die de raad heeft ontvangen. Het lastige is dat de hervormingen moeten worden doorgevoerd in samenwerking met een groot aantal uitvoerende partners: geld dat nu aan aanvullende zorg wordt uitgegeven, zal in het vervolg uitgegeven gaan worden aan partnerorganisaties die ondersteuning bieden vanuit de sociale basis, waardoor er meer cliënten kunnen worden geholpen voor hetzelfde geld.

commissiegriffier Adviescommissie CF ✉danielle.rijnders@utrecht.nl

Partnerorganisaties moeten meer gaan inzetten op preventie en groepsgerichte aanpak, en minder op aanvullende zorg en individuele ondersteuning. De overeenkomsten met hen bieden daar ruimte voor. Zodra er overeenstemming is, kunnen opdrachten direct worden verschoven. Het knelpunt is echter dat dit het budgetrecht van de raad raakt. Voorbeeld: als het college geld zou willen verschuiven van het programma Passende ondersteuning en opvang naar het programma Levendige en gezonde stad – waaronder de socialebasisopdrachten vallen – is daar toestemming van de raad voor nodig. Bovendien kan het college pas verplichtingen aangaan met uitvoerende partijen als er budget beschikbaar is. Het kan dus gebeuren dat er overeenstemming is met de partnerorganisatie, terwijl de raad nog niet heeft besloten over de omvang van het budget in het betreffende programma. Hierdoor zal vertraging ontstaan.

De Adviescommissie geeft hierop aan dat dit irritatie wekt, want de raad heeft hier meerdere keren voor gewaarschuwd. De raad wil graag sturen, maar kan dat niet als de raadsleden niet weten wat er gaande is. Het lijkt erop dat de raad voor een voldongen feit wordt gesteld.

Voor enkele voorbeelden wordt verwezen naar blz. 6 t/m 8 van de presentatie. Er wordt opgemerkt dat er een transitiebudget is; waarom volstaat dat niet tot de volgende voorjaarsnota? De heer Samson licht toe dat de gemeente de volgende voorjaarsnota wel haalt met het transitiebudget; er kunnen dan echter alleen maar eenmalige afspraken met aanbieders worden gemaakt, waardoor zij een groot risico gaan lopen: de gemeente kan hen niet garanderen dat de afspraken tijdig op orde zijn, maar vraagt hen wél om zich meerjarig te committeren aan een andere opdracht. Desgevraagd geeft de heer Samson aan dat het niet onoverkomelijk is om daarvoor het transitiebudget te gebruiken, maar wel riskant. De Adviescommissie is benieuwd of er een plan van aanpak is. Hierop legt de heer Samson uit dat er met de Wmo-beleidsnota en de Nota van uitgangspunten ruimte is gecreëerd voor de nieuwe richting. Dat punt is echter nog niet bereikt. Er is nog veel afstemming met en aansporing van de partnerorganisaties nodig, én samenwerking en partnerschap.

Waarom wordt het benodigde bedrag niet alvast in de begroting opgenomen? Volgens de heer Samson is dat wel een optie, maar stel nu dat het aanbod in de sociale basis niet wordt gerealiseerd – dan moet de gemeente de toegezegde zorg blijven aanbieden. Er wordt opgemerkt dat het voor de raad tóch inzichtelijker zou zijn als de ambtelijke organisatie het plan uiteenzet, en aangeeft welk budget daarbij hoort, en achteraf aangeeft waarom het niet is gelukt. De heer Samson denkt dat het zo wel kan, maar het nadeel is dat een en ander dan op basis van grove inschattingen in de begroting moet worden verwerkt. De kans op overschrijding aan de ene kant en onderschrijding aan de andere kant is dan groot.

De Adviescommissie vraagt zich af waarom het zo moeilijk is om dit concreet aan te geven. Het plan – de bezuiniging – is wel duidelijk, evenals de vraag aan de raad. De heer Samson wijst

erop dat de aanpak nieuw is en dat de effecten nog niet inzichtelijk zijn. Het gaat immers om beïnvloeding van het zorgaanbod én medewerking van cliënten.

Maar waarom is de besparing dan wel in te schatten, en de andere effecten niet? Daar zijn wel ideeën over, zegt de heer Samson, echter over het totaal van de Wmo-begroting, maar niet over hoe dat concreet uitwerkt. De Adviescommissie vraagt of een tussenvorm denkbaar is, bijvoorbeeld door het jaar in vieren te delen in plaats van in tweeën, dus tussentijds twee raadsvoorstellen. Er is bijval voor deze suggestie. De heer Samson geeft aan dat de situatie nog niet heel urgent is, want er lopen nog gesprekken met de partnerorganisaties. De kwestie gaat pas spelen in 2025-2026-2027, en besluitvorming vindt plaats bij de behandeling van de Voorjaarsnota 2025.

b. Kengetallen solvabiliteit

Zie de presentatie, bij vergaderstukken; toelichting door de heer Van Vugt. Een kengetal wordt altijd beoordeeld in samenhang met andere kengetallen; solvabiliteit staat niet op zichzelf. Op blz. 2 van de presentatie zijn de verplichte kengetallen in zwart aangegeven. Deze komen aan de orde in de begroting en de jaarstukken – nu nog verspreid door de stukken, maar een volgende keer bij elkaar, conform het Besluit Begroting & Verantwoording (BBV). De rode aanduidingen op blz. 2 zijn de facultatieve kengetallen. Het solvabiliteitscijfer geeft aan hoe het bezit is gefinancierd. 'Bezit' is voor een gemeente de infrastructuur, gebouwen, vorderingen, debiteuren en zo meer. Dit kan gefinancierd zijn met eigen geld (de reserves) of met schulden. Als de solvabiliteit van een bedrijf zich negatief ontwikkelt, zal een bank meer zekerheden willen stellen of meer rente in rekening brengen. Dit is bij gemeenten niet het geval, maar een lager solvabiliteitscijfer laat wél zien dat de gemeente meer schulden heeft, en dus minder flexibel is. Er zijn voor gemeenten geen solvabiliteitsnormen vastgelegd; gemeenteraden zijn er vrij in om dat individueel te doen, indien gewenst. De VNG heeft wel normen geformuleerd, maar dat zijn streefwaarden.

Sinds 2024 staat de rijksoverheid toe dat gemeenten 10% van de algemene reserve gebruiken om de begroting sluitend te krijgen, echter uitsluitend als de solvabiliteit hoger is dan 20%. De heer Van Vugt heeft hier een paar rekenvoorbeelden bij, zie presentatie. Hoe de kengetallen zich naar verwachting zullen ontwikkelen, is weergegeven op blz. 5 en 6 van de presentatie.

c. Grip op investeringen

Toelichting door de heren Saghraoui en Sijm. Een investeringsplafond heeft de gemeente niet vastgesteld, wel is er een raming gedaan aan de hand van de geprognosticeerde balans, met de nadrukkelijke kanttekening dat daarbij geen keuzes voor projecten zijn gemaakt. Een investeringsvolume van € 110 miljoen wordt realistisch geacht; in de richting van de Voorjaarsnota wordt onderzocht of er een investeringsplafond moet worden ingesteld. De gemeente streeft naar 'zwarte cijfers,' maar dat heeft gevolgen voor de projecten.

commissiegriffier Adviescommissie CF ✉danielle.rijnders@utrecht.nl

Door realistisch te begroten wordt ‘de lucht uit de begroting gehaald’. Dit betekent niet per definitie dat de ambities zullen afnemen. Om tot een realistisch investeringsplafond te komen, moet er veel werk worden verzet, er moet onder andere een portfolio worden samengesteld. De raming van investeringen gaat nu nog per onderdeel, terwijl het duidelijker is als de zaken met elkaar in verband worden gebracht. Daarover lopen nu gesprekken met de wethouder en met het college. Dit gaat eigenlijk niet alleen over het investeringsplafond, maar over de hele investeringssystematiek van de gemeente – en hoe men daar grip op kan krijgen.

De heer Saghraoui geeft desgevraagd aan dat het zeker niet de opdracht is om projecten te versoberen. De kwestie is dat er nu geen koppeling is tussen kapitaallasten en investeringen – dit is best zorgelijk, want dit betekent eigenlijk dat de raad investeringskredieten vaststelt zonder goed te kunnen inschatten wat dit voor de kapitaallasten betekent. Er wordt dus aan een andere opzet gewerkt, zodat de investeringen beter beheersbaar worden. Een deel daarvan wordt zichtbaar in de Voorjaarsnota 2025, maar voor de volledige systematiek en de lange termijn is meer tijd nodig.

d. Achtergrond onderzoek reserves
Dit onderwerp wordt doorgeschoven naar een volgende vergadering. De voorzitter wijst erop dat er schriftelijke vragen over zijn gesteld.

5. Auditplan en opdrachtbevestiging jaarrekening 2024

a. Auditplan
De Adviescommissie heeft als speerpunten voor het auditplan gekozen voor het budgetrecht van de raad en financiële positie (inclusief MPR, investeringen, reserves en verbonden partijen) en voor grip op investeringen (inclusief realisatiekracht, terugbrengen planningsoptimisme en voortgang).

b. Opdrachtbevestiging
De raad is opdrachtgever van de accountant. De Adviescommissie is het eens met de opdrachtbevestiging, en adviseert de raad om ermee akkoord te gaan.

6. Vooruitblik jaarplan 2024

De ruimte in de Burgemeesterskamer is aan de krappe kant; er wordt overwogen om de vergaderingen van de Adviescommissie voortaan in de hal van het Stadhuis te houden. De opstelling in de hal is dan zoals tijdens raadsinformatiebijeenkomsten. Hierover wordt even van gedachten gewisseld; de Adviescommissie blijft voorlopig liever vergaderen in de Burgemeesterskamer. Indien nodig zal worden uitgeweken naar de hal.

Schorsing
De ambtenaren verlaten de vergadering.

7. Voortgang accountantscontrole

De heer Leeuwenkamp meldt dat de managementletter in concept aan de ambtelijke organisatie is gestuurd; deze komt in de volgende vergadering (5 december a.s.) bij de Adviescommissie op de agenda. Op verzoek van de Adviescommissie zal er een bericht over de opvolging van aanbevelingen uit vorige jaren worden toegevoegd, bij voorkeur als 'stoplichtrapportage'. De heer Van Vugt vult aan dat de Adviescommissie een notitie over het meerwerk van het controleteam kan verwachten, ter bespreking in de volgende vergadering.

De interim-controle is volgens planning verlopen. Er werkt een controleteam met veel expertise, en er zijn vrijwel geen wisselingen geweest. Het team vindt de personele wisselingen in de organisatie enigszins zorgelijk, vooral met het oog op de voorbereiding van de SiSa-controles. Als de werkzaamheden uit de pas gaan lopen, kan worden geëscaleerd naar een daarvoor ingesteld regieteam; zo is dat met de ambtelijke organisatie afgesproken.

Voor de SiSa-regelingen zouden zowel het controleteam als de organisatie een centrale kwaliteitscontrole willen uitvoeren, maar gezien de personele wisselingen in de organisatie is dat (nog) niet te realiseren.

8. Advies inzake de programmabegroting 2025

Omdat er niet veel tijd is voor een advies, wordt afgesproken dat mevrouw Rijnders een opzet maakt, en dit ter becommentariëring rondstuurt. Er wordt voorgesteld om in elk geval iets op te merken over het dilemma, zoals besproken bij agendapunt 4.a. De heer Samson gaf aan dat het wél met de raad zal worden besproken – maar wanneer dan? Daar zou als advies aan toegevoegd kunnen worden dat er het beste tijdig aparte raadsvoorstellen voor kunnen worden ingediend.

Er zou ook iets kunnen worden opgenomen over de analyse van de reserves. Deze wordt als beperkt ervaren; de raad krijgt onvoldoende in handen om keuzes te kunnen maken.

Het raadsvoorstel bevat nog een onduidelijkheid, namelijk over het normenkader rechtmatigheid. De norm is gesteld op 1,5%, maar eerder is afgesproken dat de grens stapsgewijs zou worden verlegd naar 1%. De heer Van Vugt verduidelijkt dat de rechtmatigheidsverantwoording in 2021 zou worden ingevoerd. De toenmalige raad besloot om de norm van 1,5% twee jaar toe te passen, en daarna over te stappen op een norm van 1%. De heer Van Vugt veronderstelt dat 2023 het eerste jaar was, en 2024 het tweede jaar. Dan zou de norm in 2025 naar 1% gaan. Het zou consistent zijn om vast te houden aan het indertijd genomen raadsbesluit, maar financieel-technisch gezien is dat niet nodig.

Ten slotte geeft de heer Van Vugt de Adviescommissie een compliment voor de alertheid bij het dilemma, zoals uiteengezet bij agendapunt 4.a.

9. Rondvraag en sluiting

a. Terugblik op de heidag

Er werd van gedachten gewisseld over de financiële verordening, de nota Verbonden partijen en de nota Waava. Ook het verbeterplan van financiën stond op de agenda. De nota Waava komt in januari a.s. bij de Adviescommissie op de agenda, bij voorkeur in combinatie met een technische sessie.

Bij de nota Verbonden partijen heeft de Adviescommissie behoefte aan meer onderbouwing, en informatie over de manier waarop de nota behandeld gaat worden. De heer Van Vugt adviseert om onderscheid te maken tussen de gemeente als klant en de gemeente als eigenaar. In de vakcommissies gaat het hoofdzakelijk over de klantrol, terwijl de Adviescommissie het meer heeft over de vraag of de gemeente voldoende grip heeft als eigenaar. Allen zijn het erover eens dat er meer tijd nodig is, dus een signaal aan het college, dat dit traject te snel gaat, zou gepast zijn. Daarnaast zou een extra bijeenkomst helpen, waarin de verschillende varianten worden besproken.

b. Voortgang raadstoets

Dit punt wordt doorgeschoven naar een volgende vergadering.

c. Rondvraag

Er wordt geen gebruik gemaakt van de rondvraagmogelijkheid. De vergadering wordt gesloten.

Halfjaarverslag Concernaudit 2024-2025

April 2024 – September 2024

Manager Concernaudit
30 september 2024

Gemeente Utrecht

Inhoudsopgave

- Managementsamenvatting
- Follow-up proces
- Audits
- Rechtmatigheidsverantwoording
- Adviesopdrachten
- Samenwerkingsinitiatieven
- Status onderhanden opdrachten uit jaarplan 2024-25
- Management van de interne audit functie

Gemeente Utrecht

Managementsamenvatting (1/2)

Positieve observaties: Het follow-up proces waarin wij na afloop van audits de implementatie van verbeteracties toetsen, loopt na een moeizame start in 2023 steeds beter. Deze positieve ontwikkeling is gemeentebreed van toepassing. Tevens is de kwaliteit van de onderbouwing van de rechtmatigheidsverantwoording verder verbeterd en zet de dalende trend van financiële onrechtmatigheden, met name voor "inkopen en aanbestede", zich voort.

Gemeentebrede verbetermogelijkheden: Gebaseerd op de afgeronde audits en advieswerkzaamheden hebben we een aantal gemeentebrede verbetermogelijkheden geïdentificeerd.

Governance

- De noodzaak voor het naleven van kaders en richtlijnen blijft een aandachtspunt. Met name gebrek aan naleving van de Standaard projectbeheersing vraagt managementaandacht en prioritering.
- Kaders en procesbeschrijvingen zijn vaak gedateerd en onvolledig en hierdoor ongeschikt om een robuuste uitvoering van processen te waarborgen.

Financiën

- Adequate interventies naar aanleiding van signalen uit het medewerkersonderzoek en foutevaluaties ontbreken om voor een duurzame cultuurverandering te zorgen.
- De implementatie van robuuste en systematische verbeteracties duurt te lang en de afhankelijkheid van derden bij deze trajecten is zorgelijk. Hierdoor bestaat nog steeds een verhoogd risico op fouten in de begroting (e.g. gemeentefonds en loon- en prijsindexatie).
- De systeemeigenaar rol van Financiën bij de implementatie van de Standaard projectbeheersing heeft niet tot aantoonbare toegevoegde waarde geleid.

Inzet van data

- Data analyse technieken worden niet optimaal benut in de bedrijfsvoering. Denk hierbij aan het monitoren van processen en aan inzetten van data voor het feitelijk onderbouwen van mogelijke keuzes in de besluitvorming.

Monitoring van leveranciers van clouddiensten

- Periodieke en aantoonbare toezicht op cloudleveranciers ontbreekt vaak. Hierdoor is de veiligheid van gemeentelijke data die bij deze leveranciers is opgeslagen niet gewaarborgd.

Bewustzijn cyberweerbaarheid

- Het cyberbewustzijn bij medewerkers is ondermaats om adequaat op cyberdreigingen te reageren, ondanks bestaande bewustwordingstools en activiteiten. Dit blijkt onder andere uit teleurstellende deelnamecijfers van de e-learning gegevensbescherming en een phishing test.

Prestatie indicatoren

- Vaak ontbreken relevante prestatie indicatoren die aan de realisatie van doelstellingen of robuuste uitvoering van processen bijdragen. Dit belemmert adequate voortgangsbewaking hierop.

De concerndirectie heeft een aantal initiatieven en projecten opgestart die de oorzaken van de verbetermogelijkheden adresseren. De voortgang hiervan wordt in de reguliere P&C cyclus en aanvullende rapportagemomenten bewaakt. Concernaudit bewaakt de voortgang van de uit audits resulterende verbeterplannen in het follow-up proces.

Managementsamenvatting (2/2)

Uitvoering jaarplan 2024-25 ligt op schema

Met dit halfjaarverslag informeren we de directieraad en het college over de voortgang van de realisatie van het Concernaudit jaarplan 2024-25.
Het plan omvat onderwerpen uit verschillende domeinen en besteedt uitgebreid aandacht aan de speerpunten van het programma "Versterking Bedrijfsvoering". De meest urgente risico's de we in ons jaarplan adresseren zijn:

- Informatiebeheer en gegevensbescherming
- Cyberweerbaarheid met focus op de factor mens
- Robuustheid kritische processen binnen Financiën, JZ en IT
- Robuustheid Operationele Technologie (OT) in het fysieke domein

Gebaseerd op de huidige stand van zaken, zijn we positief dat we het Concernaudit jaarplan 2024-25 kunnen realiseren.

Uitstel adviesproject bij Financiën

Op verzoek van het management Financiën verplaatsen we het adviesproject "Automatisering btw controles" naar Q4 2025. Het team Fiscaliteit kampt al langer met capaciteitsproblemen en de manager heeft ervoor gekozen om op dit moment geen prioriteit aan verdere automatisering van de controlewerkzaamheden te geven. We betreuren deze keuze, omdat nodige professionaliserings- en procesefficiëntieslagen binnen Financiën hierdoor behoorlijke vertraging oplopen.

Zichtbaarheid en betrokkenheid in de organisatie

Naast het uitvoeren van het jaarplan zijn leden van Concernaudit ook vertegenwoordigd in een aantal expert panels en werkgroepen. Hierin werken we samen met collega's uit verschillende domeinen aan complexe organisatorische vraagstukken en procesverbeteringen, zie pagina 15 voor verdere toelichting.

In augustus 2024 is de Europese AI Act in werking getreden. De AI Act is van toepassing op alle sectoren, waaronder de overheid. Het CIO Office heeft een werkgroep opgericht die de gemeente bij het ontwikkelen van beleid voor de naleving van de AI Act ondersteunt. Onze data analist, die onlangs de opleiding Certified AI Compliance Officer heeft afgerond, neemt hieraan deel.

Sinds juni 2024 vertegenwoordigt de Manager Concernaudit de gemeente Utrecht in de Commissie Bedrijfsvoering en Auditing Decentrale Overheden (BADO). In deze commissie werken functionarissen van decentrale overheden, het Rijk en accountants samen om de interpretatie van regels voor bedrijfsvoering, verantwoording en accountantscontroles toe te spitsen op de praktijk van decentrale overheden.

Verdere professionalisering – externe kwaliteitstoets

In het kader van het verder professionaliseren van de Concernaudit functie, laten we in 2025 een externe kwaliteitstoets door de IIA Nederland uitvoeren. Hierbij wordt de naleving van standaarden van onze beroepsorganisatie en de effectiviteit en efficiëntie van de interne audit functie beoordeeld.
We hebben capaciteit gereserveerd om de nodige verbeteracties voor deze kwaliteitstoetsing (quickscan in Q1 en formele toetsing in Q4) te realiseren.

Follow-up proces

Sinds 2023 past Concernaudit een robuust follow-up proces toe voor alle afgeronde audits. Tijdens de follow-up bewaken we de voortgang van de door management voorgestelde verbeteracties. Het management is verantwoordelijk om deze verbeteracties binnen de afgestemde periode te implementeren. Concernaudit fungeert als aanjager, procesbewaker en escaleert significante vertragingen richting de directieraad.

Onderstaande grafieken weergeven de opvolgingsstatus van bevindingen uit de auditjaren 2022-23 en 2023-24. Afgeronde audits uit het jaar 2024-25 zijn nog niet onderhevig aan het follow-up proces. Het follow-up proces bevat bevindingen met risicoclassificatie *hoog* en *midden*. Bevindingen met risicoclassificatie *laag* zijn hier geen onderdeel van.

Follow up status jaarplan 2022-23

 # Audits

11

 # Bevindingen

86

20 Hoog

58 Midden

8 Laag

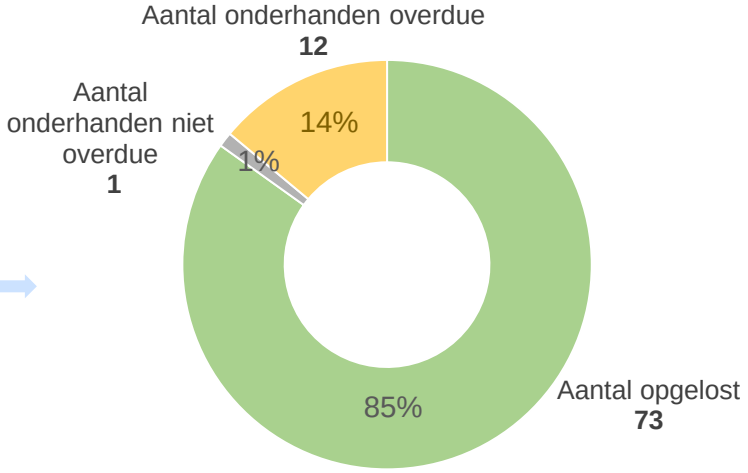

Follow up status jaarplan 2023-24

 # Audits

14

 # Bevindingen

100

15 Hoog

76 Midden

9 Laag

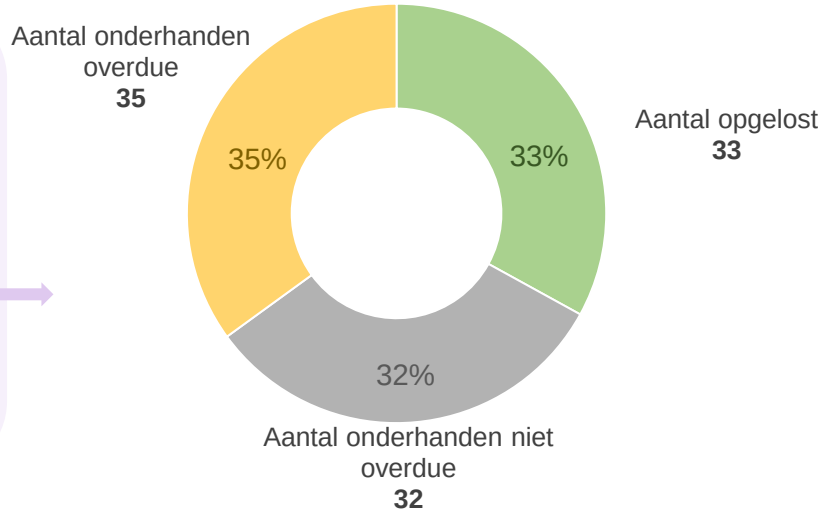

Conclusies

Gezien het follow-up proces pas in 2023 is geïntroduceerd, liggen resultaten voor bovenstaande auditjaren in lijn der verwachting en passen bij het volwassenheidsniveau van de gemeente Utrecht. De *overdue* bevindingen kunnen niet worden toegewezen aan één specifiek organisatieonderdeel, maar zijn gemeentebreed van toepassing.

Zoals eerder gerapporteerd, blijkt dat het niet tijdig opvolgen van bevindingen (*overdue*) voornamelijk ligt aan het te optimistisch ramen van de opvolgdatum door management. Hier lijkt een onderschatting van benodigde inspanningen plaats te vinden. Verder is andere prioritering in verband met capaciteitsproblemen een vaak genoemde reden voor het niet tijdig opvolgen van bevindingen.

Audits (1/4)

Cyberweerbaarheid

Doelstelling: de effectiviteit en naleving van initiatieven en maatregelen voor bewustwording over cyberweerbaarheid beoordelen.

Organisatieonderdeel: CIO Office

De meeste cyberaanvallen worden veroorzaakt door menselijk handelen. In het kader van bewustwording hierover heeft het CIO Office een gemeentebrede e-learning gegevens-bescherming met verschillende niveaus (brons, zilver, goud, diamant) geïmplementeerd in september 2022.

Per juni 2024 is 69% van de medewerkers nog niet gestart met de e-learning. Slechts 22% van de interne medewerkers en 7% van de externen voldoen aan de geformuleerde KPI “80% niveau zilver medio 2024”. De deelnamecijfers binnen de B20 en het college zijn teleurstellend en wijzen op een gebrek aan juiste *tone at the top* voor gegevens-bescherming. Hiermee is het risico van het verstrekken van gevoelige gegevens door medewerkers aan potentiële hackers ongewenst hoog.
Verder is het lage deelnamepercentage een gemist kans, omdat respondenten in onze enquête aangeven positief zijn over de e-learning en hierdoor bewuster omgaan met gevoelige gegevens.

Een aantoonbare aansluiting tussen de kennisbehoefte van de medewekers en de aangeboden e-learning ontbreekt, omdat resultaten uit een eerdere nulmeting en data uit tussenrapportages niet zijn gebruikt bij de (door)ontwikkeling van de e-learning.

Wij hebben een phishing test uitgevoerd bij de organisatieonderdelen met de hoogste (W&I) en laagste (FIJ) deelnamecijfers aan de e-learning. W&I scoort hierbij duidelijk beter dan FIJ, wat positief correleert met het volgen van de e-learning.

Opkomende Europese cyberwetgeving maakt bestuurders verantwoordelijk voor het nemen van maatregelen tegen cyberrisico's en het toezicht hierop. Het CIO-office heeft hiervoor beleid voor gegevensbescherming opgesteld en integreert dit ook in de onboarding van nieuwe medewerkers. Een zorgpunt is dat het beleid niet op alle aspecten consequent wordt nageleefd.

De AVG verplicht organisaties tot het bijhouden van een datalekregister. Het CIO-office verzamelt input van organisatieonderdelen voor het interne register, maar voert hier geen kwaliteitscontroles op uit. Een ander aandachtspunt is dat het hiervan afgeleide externe datalekregister sinds juli 2023 niet meer is geactualiseerd.

Het management van het CIO Office erkent de bevindingen en heeft verbeteracties opgestart.

Audits (2/4)

Doelstelling: de dienstverlening bij het Serviceplein ICT beoordelen met focus op performance-management en data analyse voor procesverbetering.

Serviceplein ICT

Organisatieonderdeel: Mens & Organisatie (M&O)

Het Serviceplein ICT is het centrale aanspreekpunt voor IT vragen en meldingen van medewerkers en behandelt er per jaar zo'n 100.000. Organisatorisch valt de afdeling onder M&O, maar werkt gezien de werkzaamheden nauw samen met Domstad IT.

Binnen de gemeente is het Serviceplein ICT is een rolmodel voor het realiseren van doelstellingen omtrent 'Diversiteit en inclusie' omdat zij structureel Mbo stageplaatsen aanbieden en inclusieve wervingsmethoden zoals 'open hiring' toepassen. Het Serviceplein ICT is tevens een springplank voor het doorgroeien naar andere functies in de organisatie.

In 2021 heeft een extern adviesbureau een quickscan uitgevoerd met betrekking tot professionaliseringsmogelijkheden voor het Serviceplein ICT.
Waar mogelijk pakken servicepleinmedewerkers verbeteracties op, maar door gebrek aan managementprioritering ontbreekt een gestructureerde en systematische aanpak.

Een aandachtspunt is het ontbreken van een helder beleidsdocument dat het mandaat, de samenwerking met Domstad IT en KPI's voor de dienstverlening beschrijft. Hierdoor mist een basis voor standaardisatie van werkprocessen, zoals opgenomen als speerpunt in het Jaarplan Serviceplein ICT 2023.

Wij zien verder verbetermogelijkheden betreffende het inzetten van data voor de monitoring van dienstverlening en continue procesverbetering. Om datagedreven besluitvorming binnen het Serviceplein ICT te stimuleren, heeft Concernaudit een dashboard ontwikkeld dat trends en patronen inzichtelijk maakt en oorzaakanalyses faciliteert.

Het management van het Serviceplein ICT erkent de bevindingen en pakt deze op.

Doelstelling: de effectiviteit en naleving van het patchmanagement beoordelen.

Patchmanagement II - Vervolgaudit

Organisatieonderdeel: Ruimte, Werk & Inkomen en Mens & Organisatie

Organisaties hebben dagelijks te maken met bedreigingen die de veiligheid van hun ICT infrastructuur aantasten. Patchmanagement is een manier om systemen te beveiligen door het installeren van kleine softwarepakketjes (patches).

Wij concluderen dat de huidige inrichting en uitvoering van het patchmanagementproces niet in lijn ligt met de Baseline Informatiebeveiliging Overheid – BIO (van toepassing sinds 2019) en opkomende cyberwetgeving (NIS2-richtlijn – verwachte implementatie Q3 2025).

Zo ontbreekt gemeentebreed patchmanagementbeleid voor een gestandaardiseerde en systematische aanpak voor het patchmanagementproces. Dit leidt tot ongewenste individuele invulling van het proces binnen de organisatie-onderdelen. Voorbeelden hiervan zijn dat risico analyses ontbreken en patches voor installatie niet bij alle onderdelen worden getest. Dit verhoogt de kans op beveiligingsincidenten.

Ook zijn er geen relevante KPI's gedefinieerd (gemeentebreed en per organisatieondeel) om een adequate uitvoering van het patchmanagementproces te monitoren. Dit beperkt het tijdig constateren van knelpunten, waardoor bijsturing mogelijk te laat plaatsvindt.

Voor cloudapplicaties voeren de leveranciers doorgaans het patchmanagement-proces uit. Echter, de verantwoordelijke functionarissen (IPM-teams) in de organisatieonderdelen monitoren de daadwerkelijke naleving door cloudleveranciers hiervan niet. Hierdoor kan de veiligheid van cloudapplicaties niet gegarandeerd worden.

Het management van de organisatieonderdelen en de CISO gaan aan de slag met verbeteracties.

Audits (3/4)

Doelstelling: de implementatiestatus van de standaard Projectbeheersing beoordelen

Projectbeheersing

Organisatieonderdeel: Ruimte, Stadsbedrijven, Vastgoedorganisatie Utrecht (VGU) en Projectmanagementbureau (PMB)

In 2020 heeft de Directieraad de standaard Projectbeheersing vastgesteld. Daarbij is aan de organisatieonderdelen Ruimte, Stadsbedrijven en VGU een opdracht gegeven om deze standaard te implementeren.

Oorspronkelijk was het systeemeigenaarschap voor de standaard bij de Directeur F&I belegd. Sinds december 2023 is het eigenaarschap overgegaan naar de Manager Projectmanagementbureau. Per april 2024 heeft de rol van systeemeigenaar echter nog niet tot aantoonbare toegevoegde waarde voor de organisatie geleid. Wel zijn door PMB eerste acties en initiatieven in gang gezet, zoals het periodiek organiseren van vakgroepbijeenkomsten vanaf juli 2024.

De organisatieonderdelen voelen over het algemeen geen verplichting en noodzaak om de standaard formats voor projectbeheersing te gebruiken. Sterker nog, bij Ruimte zijn op afdelingsniveau eigen formats ontwikkeld. Dit leidt tot inefficiënt gebruik van mensen en middelen en belemmert uniforme uitoefening van projecten.

De implementatie van de standaard is verder gevorderd bij Stadsbedrijven en VGU dan bij Ruimte. De oorzaak hiervan is dat bij Ruimte opdrachtgeverschap voor implementatie meer dan een jaar niet was belegd.

Een belangrijke tekortkoming is dat voor organisatieonderdeel overstijgende projecten een (systeem)overzicht ontbreekt. Dit belemmert adequate en tijdige sturing op deze complexe en risicovolle projecten.
De organisatieonderdelen werken momenteel gezamenlijk aan de aanbesteding van een nieuw projectadministratiesysteem ter verbetering van het bovenstaande.

Het management van de betrokken organisatieonderdelen herkent de bevindingen en geeft aan deze op te volgen.

Doelstelling: de status en effectiviteit van de verbeterplannen met voor de berekening van inkomsten uit het gemeentefonds beoordelen.

Gemeentefonds

Organisatieonderdeel: Financiën

Het gemeentefonds verdeelt geld van het Rijk onder alle gemeenten. Voor Utrecht is dit met ongeveer € 1 miljard per jaar de belangrijkste bron van inkomsten.

Bij de berekening van de verwachte bijdrage van het gemeentefonds in de begroting 2023 heeft Financiën een rekenfout van € 42 miljoen gemaakt die tot veel negatieve media-aandacht geleid heeft. Als reactie hierop zijn in 2023 een aantal verbeteracties in kaart gebracht. Echter, de implementatie hiervan is teleurstellend (peildatum juni 2024) en resulteert nog niet in aantoonbare en robuuste procesverbeteringen.

De aandachtspunten uit het medewerkersonderzoek 2023 voor Financiën (teamgevoel, samenwerking, waardering, ondersteuning van leidinggevenden) zijn bevestigd tijdens de auditinterviews. Het is daarom zorgelijk dat er nog steeds geen plan met concrete initiatieven voor duurzame cultuurverbetering opgesteld is.

Het feit dat de foutenevaluatie in klein gezelschap – exclusief uitvoerende medewerkers – heeft plaatsgevonden, draagt niet bij aan een beter teamgevoel. Ook is de evaluatie niet formeel vastgelegd, wat het lerend vermogen van de afdeling beperkt.

De Manager Financiën heeft een externe consultant ingehuurd om het kennisniveau over het gemeentefonds te verhogen en een procesbeschrijving op te stellen. De sinds maart 2024 beschikbare concept versie hiervan was tijdens de audit in juni nog steeds niet formeel vastgesteld en geïmplementeerd.

Het huidige gemeentefondsproces kan door inzet van zowel data analyse als benchmarking en kennisdeling met andere gemeenten verder geoptimaliseerd worden.

Het management van Financiën herkent de bevindingen gaat aan de slag met de aanbevelingen

Audits (4/4)

Doelstelling: de maximale impact van een potentieel fraudegeval op de jaarrekening berekenen.

Impact van potentieel fraudegeval op jaarrekening – *ad hoc*

Organisatieonderdeel: Gemeentebreed

Na een spoedverzoek van de Directeur Concerncontrol heeft Concernaudit in mei 2024 de impact van een potentieel fraudegeval in het fysieke domein op de jaarrekening van de gemeente Utrecht in beeld gebracht. We hebben onze werkzaamheden, met name data-analyse technieken, nauw met de externe accountant afgestemd en onze conclusies in een memo samengevat.

De maximale onzekerheid met betrekking tot het potentiële fraudegeval - en het totaalbedrag voor onzekerheden in de jaarrekening 2023 van de gemeente - bleken ruim onder de door de externe accountant gehanteerde materialiteit van € 20,1 mln. te liggen. Hierdoor heeft het potentiële fraudegeval geen impact gehad op de goedkeurende accountantsverklaring.

Het organisatieonderdeel in kwestie heeft tijdens de jaarrekeningcontrole in mei een extern bureau ingehuurd om een vooronderzoek naar het potentiële fraudegeval uit te voeren. Inmiddels is een feitenonderzoek opgestart, dat per eind september 2024 nog gaande was. Concernaudit heeft geen rol in beide onderzoeken.

Wettelijk verplichte jaarlijkse audit

Rechtmatigheidsverantwoording gemeentebreed

Door de wet ‘Versterking decentrale rekenkamers’ moet iedere gemeente vanaf begin 2023 zelf de rechtmatigheidsverantwoording opstellen en onderbouwen. Tot 2023 was deze taak belegd bij de externe accountant. In 2024 legt de gemeente voor de tweede keer verantwoording af over de rechtmatigheid van haar handelen.
Met de rechtmatigheidsverantwoording geeft het college aan of er in het boekjaar financiële onrechtmatigheden hebben plaatsgevonden.

Verbijzonderde Interne Controles (VICs)
De gemeente onderbouwt de rechtmatigheidsverantwoording met behulp van Verbijzonderde Interne Controles uitgevoerd door Business Controllers van de verschillende organisatieonderdelen.

Hiermee wordt jaarlijks gecontroleerd hoe effectief interne controlemethodes (procedures, regels en processen) hebben gewerkt om rechtmatigheidsfouten te voorkomen en/of te identificeren.

De rechtmatigheidsverantwoording bestaat uit drie fases;

Planningsfase (VIC plan) → **Interim fase** (VIC procesbeschrijving en lijncontrole) → **Finale fase** (VIC gegevensgerichte werkzaamheden)

Rol Concernaudit
Concernaudit werkt hand in hand met de Business Controllers om de rechtmatigheidsverantwoording continu te verbeteren. Dit doen we door:

- Het uitvoeren van kwaliteitstoetsen op de VIC werkzaamheden van de organisatieonderdelen;
- Het verzorgen van spreekuren voor het delen van vakkennis;
- Het (door)ontwikkelen van templates om middels standaardisatie de proces-efficiëntie te verbeteren.

Uitgevoerde werkzaamheden en conclusies
Wij hebben de door de organisatie uitgevoerde werkzaamheden voor de plannings- en interimfase beoordeeld. Door procesverbeteringen en gezamenlijke inspanningen van de Business Controllers en Concernaudit, is de kwaliteit van de VIC werkzaamheden sterk verbeterd. Hierdoor hebben wij onze kwaliteitswerkzaamheden in significant minder tijd kunnen uitvoeren.

Wij zijn van mening dat de tot nu toe uitgevoerde werkzaamheden een geschikte basis vormen voor de controle van de externe accountant.

Wederom vormen Werk en Inkomen en Vergunningen, Toezicht en Handhaving een voorbeeldfunctie voor andere organisatieonderdelen.

Wij hebben een aantal aandachtspunten geconstateerd:

- Aanhoudende capaciteitsproblemen binnen team Belastingen (Financiën) zorgen voor vertraging in de uitvoering van de VIC werkzaamheden.
- De invulling van de VIC functie binnen Ruimte is kwetsbaar omdat het volledig berust op externe medewerkers. De kwaliteit van de VIC plannen is daarnaast een verbeterpunt.

We hebben de bevindingen en benodigde verbeteracties gedeeld met het management van de relevante organisatieonderdelen.

Wettelijk verplichte jaarlijkse audit

Rechtmatigheidsverantwoording VIC's

Concernaudit voert zelf Verbijzonderde Interne Controle (VIC) werkzaamheden uit op twee gemeentebrede processen met grote financiële impact. De externe accountant maakt hiervan gebruik tijdens de jaarrekeningcontrole.

Inkopen en aanbesteden

Organisatieonderdeel: Overstijgend

Financiële omvang jan – juni 2024: **EUR 448 miljoen**

Concernaudit heeft de VIC werkzaamheden op inkopen en aanbesteden over de eerste twee kwartalen van 2024 afgerond.

De geconstateerde onrechtmatigheden tot en met juni 2024 (€ 0,4 mln.) zijn in omvang significant lager dan in voorgaande jaren (geheel 2023 € 4,8 mln.). De oorzaak hiervan is toegenomen gemeentebrede aandacht voor en naleving van de EU aanbestedings-wetgeving.

Concernaudit draagt hieraan bij door kwartaallijks controles op inkopen en aanbesteden uit te voeren. Zo kunnen organisatieonderdelen tijdig actie ondernemen in geval van onrechtmatigheden.

De in de programmabegroting 2024 genoemde doelstelling *maximaal € 3,0 mln. onrechtmatige aanbestedingen* lijkt voor het eerst in jaren haalbaar.

De geconstateerde onrechtmatigheden betreffen de organisatieonderdelen Ruimte, Stadsbedrijven, Vergunningen Toezicht en Handhaving, Maatschappelijke Ontwikkeling en Domstad IT. Deze zijn met name ontstaan door:

- het onterecht verstrekken van opdrachten na afloop van de contractperiode;
- het onterecht niet Europees aanbesteden van opdrachten;

en betreffen zowel inkoop en aanbestedingen als inhuur van personeel.

De bevindingen en benodigde verbeteracties zijn afgestemd met het management van:

- Organisatieonderdelen met onrechtmatigheden;
- Inkoop (verantwoordelijk voor centraal inkoopbeleid);
- Mens & Organisatie (verantwoordelijk voor inhuur personeel).

Subsidieverstrekking

Organisatieonderdeel: Maatschappelijke Ontwikkeling (MO)

Financiële omvang jan – juni 2024: **EUR 212 miljoen**

Concernaudit heeft voor 2024 het VIC plan geactualiseerd en het proces getoetst op conformiteit aan wet- en regelgeving en verordeningen.

Wij hebben zoals in eerder jaren geen *financiële* onrechtmatigheden geconstateerd.

Alhoewel wij een daling zien in het aantal *formele* onrechtmatigheden ten opzichte van 2023, is een klein aantal verleningsbeschikkingen niet vóór het verstrijken van de beslistermijn uit de Algemene Subsidie Verordening (ASV) afgegeven.

Hierdoor bestaat het risico dat de subsidieontvanger de subsidie ambtshalve kan laten verlenen of vaststellen. De ontvanger heeft dan recht op het volledige subsidiebedrag, ook indien niet aan de aanvraagvoorwaarden wordt voldaan.

Het "Uitvoeringskader Subsidieverstrekking" is voor 2024 nog niet geactualiseerd. Gezien het belang van het beleidsstuk, is de lange doorlooptijd van deze actualisatie een aandachtspunt.
De omschrijvingen van subsidieactiviteiten in de beschikkingen zijn nog steeds te summier en liggen niet in lijn met het uitvoeringskader.
Hierdoor is het moeilijk om vast te stellen of de subsidie daadwerkelijk wordt besteed aan de gewenste activiteiten.

Een ander aandachtspunt is dat de aansluiting tussen het financiële systeem SAP en het subsidiesysteem Easyfunders door het gebrek aan datakwaliteit niet geautomatiseerd is. Dit leidt tot inefficiënties in de jaarrekeningcontrole omdat aansluitingen handmatig gemaakt moeten worden.

Het management van het subsidiebureau herkent de bevindingen en gaat hiermee aan de slag.

Adviesopdrachten (1/3)

Juridische Zaken

Dashboard Management Rapportage ‘Bezwaar en Beroep’

Naar aanleiding van het dossier Binnenstad en het en het daaropvolgende Berenschot rapport, heeft Concernaudit in 2023 op verzoek van JZ een dashboard ontwikkeld om de management-rapportages omtrent het proces ‘Bezwaar en Beroep’ te verbeteren.

Het dashboard is sinds december 2023 operationeel en visualiseert volledig geautomatiseerd relevante stuurinformatie voor de maandrapportages van het proces ‘Bezwaar en Beroep’.

In de afgelopen periode hebben we dit dashboard verder geoptimaliseerd op basis van waardevolle gebruikersfeedback van juristen. Zo hebben we het gebruikersgemak verbeterd en een prognose voor verwachte bezwaar- en beroepsschriften van bewoner toegevoegd.

Deze verbeteringen dragen bij aan een meer gerichte en voorspellende sturing van het proces ‘Bezwaar en Beroep’.

Juridische Zaken

Dashboard Management Rapportage 'Schade en Verzekeren'

Het genereren van informatie voor managementrapportages voor ‘Schade en Verzekeren’ vindt momenteel handmatig plaats en is afhankelijk van één functionaris. Dit is inefficiënt en vormt een ongewenste situatie in het kader van businesscontinuïteit.

De reeds bestaande samenwerking met JZ zetten wij voort door de maandrapportages van het proces ‘Schade en Verzekeren’ te automatiseren. Met het dasboard kan management gerichter sturen op knelpunten en workload binnen het team. Een bijkomstig voordeel is dat informatie uit het dashboard kan worden gebruikt voor toekomstige onderhandelingen met verzekeraars omtrent keuzes over premies en eigen risico’s.

Tijdens de verkenningsfase met JZ hebben wij echter geconstateerd dat een koppeling tussen de benodigde productiesystemen ontbreekt. De ontwikkeling van deze koppeling is inmiddels in gang gezet. Zodra deze gereed is, kunnen wij met het bouwen van de geautomatiseerde rapportages beginnen.

Adviesopdrachten (2/3)

Concernaudit

Automatisering werkzaamheden op VIC Inkopen en Aanbesteden

Concernaudit is continu op zoek naar automatiseringsmogelijkheden voor handmatige auditwerkzaamheden. Een bijzonder arbeidsintensieve activiteit is het kwartaallijks uitvoeren van de VIC 'Inkopen en Aanbesteden' (zie pagina 11). Daarom werken we in pilots aan de automatisering van deze werkzaamheden.

Eerder hebben we succesvol het handmatig verzamelen van onderbouwende documenten uit het systeem SAP SRM geautomatiseerd. In de afgelopen maanden hebben we ons gericht op het automatisch uitlezen van inkoopdocumenten. Hiervoor hebben we een script ontwikkeld dat de benodigde informatie uit de inkoopdocumenten herkent, verzamelt en in een database opslaat. Dit maakt handmatige, repetitieve taken overbodig. Denk hierbij aan het opzoeken, openen en kopiëren van informatie uit losse documenten.

In het komend halfjaar breiden wij het script verder uit om meer documenttypen te kunnen verwerken. Daarnaast ontwikkelen we scripts voor datapreparatie en de inrichting van analyses om onze contolewerkzaamheden verder te versnellen.

In totaal beogen we hier 150 manuren per jaar mee te besparen.

Mens & Organisatie

Voorspellende Model Vrijwillige Uitstroom

De krapte op de arbeidsmarkt stelt de gemeente Utrecht voor uitdagingen. Openstaande vacatures zijn hierdoor lastiger in te vullen en voor werknemers is het aantrekkelijk om kansen buiten de gemeente te verkennen.

In samenwerking met M&O hebben wij daarom een model ontwikkeld om toekomstige vrijwillige uitstroom van medewerkers te voorspellen. Personeelsgegevens, medewerkersonderzoeken en arbeidsmarktdata over de periode 2017-2024 vormen de basis voor de voorspellingen. Door het gebruik van zelflerende algoritmes (machine learning) is het model verder geoptimaliseerd.

De uitkomsten van het model hebben we gevisualiseerd in een dashboard dat M&O in staat stelt om risicogebieden voor vrijwillige uitstroom te identificeren. Denk bijvoorbeeld aan specifieke functies of doelgroepen binnen onze organisatie.

Het dashboard ondersteunt een feitelijk onderbouwd capaciteitsmanagement en faciliteert een gerichtere en efficiënte inzet van managers en HR business partners.

Adviesopdrachten (3/3)

Financiën

Dashboard Memorialen

De gemeente Utrecht verwerkt jaarlijks een groot aantal memorialen. In 2023 betrof dit meer dan 8.000 memorialen ter waarde van € 3,8 miljard.

Vanwege het handmatige karakter en de mogelijkheid om het resultaat te beïnvloeden voor persoonlijk gewin, hebben memorialen een verhoogd risico op fraude. De externe accountant heeft in diverse managementletters aandacht gevraagd voor de gebrekkige onderbouwing van memoriaalboekingen en tekortkomingen in de interne beheersing.

In samenwerking met Financiën hebben wij een dashboard ontwikkeld om met een datagedreven aanpak het memorialenproces:

- Inzichtelijker te maken;
- Knelpunten te identificeren;
- Interne beheersmaatregelen gericht aan te scherpen;
- Oorzaken van memoriaalboekingen in beeld te brengen en hierdoor het aantal boekingen terug te brengen.

Met het dashboard beschikt het managent van Financiën nu over relevante stuurinformatie om een robuust proces voor memorialen in te richten en te bewaken.

In het tweede halfjaar ontwikkelen wij het dashboard verder.

Evaluatie RRP – *ad hoc*

Evaluatie Regeling Risicovolle Projecten

Sinds 2021 kent de gemeente Utrecht de Regeling Risicovolle Projecten (RRP). Het doel van deze regeling is de raad te versterken in haar kaderstellende en controlerende rol bij projecten die risicovol zijn. Dit zijn projecten met substantiële invloed op de stad, het gebruik van innovaties, bestuurlijke complexiteit en/of significante financiële omvang.

In de regeling is vastgelegd dat deze na drie jaar zal worden geëvalueerd door het college en de raad. Hiervoor is opdracht gegeven aan de Directeur Concerncontrol. De data-analist van Concernaudit is bij de evaluatie betrokken voor onderzoeksgerelateerde aspecten.

Onze data-analist – tevens socioloog – brengt relevante vakexpertise door het hanteren van een mixed methods aanpak, waarbij zowel kwantitatieve als kwalitatieve onderzoeksmethoden zijn ingezet. Om een volledig beeld te krijgen van de ervaringen en opvattingen over de RRP, is een enquête gehouden onder raadsleden en ambtenaren van de gemeente Utrecht.

Aansluitend zijn focusgroep-interviews georganiseerd met een selectie van ambtenaren en raadsleden. De bevindingen uit de evaluatie vormen de basis voor het concluderende rapport, dat door de Directeur Concerncontrol eind 2024 wordt opgeleverd.

Samenwerkingsinitiatieven

Naast het uitvoeren van het jaarplan zijn leden van Concernaudit ook vertegenwoordigd in een aantal expert panels en werkgroepen. Hierin werken we samen met collega's uit verschillende domeinen aan complexe organisatorische vraagstukken en procesverbeteringen. Hieronder hebben wij enkele nieuwe en bestaande samenwerkingsinitiatieven uitgelicht.

Commissie Bedrijfsvoering en Auditing Decentrale Overheden BADO

Sinds juni 2024 vertegenwoordigt de Manager Concernaudit de gemeente Utrecht in de Commissie Bedrijfsvoering en Auditing Decentrale Overheden (BADO). Deze commissie bestaat uit deskundigen die onder meer werkzaam zijn bij gemeenten, provincies, de VNG, de beroepsorganisatie van accountants, accountantskantoren en het Rijk.

De commissieleden werken samen om de interpretatie van regels voor bedrijfsvoering, verantwoording en accountantscontroles toe te spitsen op de praktijk van decentrale overheden.

Werkgroep AI Act

In augustus 2024 is de Europese AI Act in werking getreden. De AI Act is van toepassing op alle sectoren, waaronder de overheid. Organisaties hebben tot augustus 2026 om aan de wettelijke vereisten te voldoen.

Het CIO Office heeft een werkgroep opgericht die de gemeente bij de ontwikkeling van beleid voor de naleving van de AI Act ondersteunt. Hierdoor kan adequaat en tijdig invulling worden geven aan verplichtingen uit deze wetgeving, zonder daarbij de kansen die AI biedt uit het oog te verliezen.

In september 2024 kwam de werkgroep voor het eerst bijeen. Onze data-analist, die onlangs de opleiding tot Certified AI Compliance Officer succesvol heeft afgerond, neemt actief deel hieraan.

Overige samenwerkingsinitiatieven

- Selectiecommissie aanbesteding externe accountant
- Kernteam rechtmatigheidsverantwoording
- Expert panel inkoop
- Expert panel medewerker tevredenheidsonderzoek
- Expert panel SAP HANA implementatie
- Vakgroep data science
- Artificial Intelligence (AI) tafel

Status onderhanden auditopdrachten uit jaarplan 2024-25

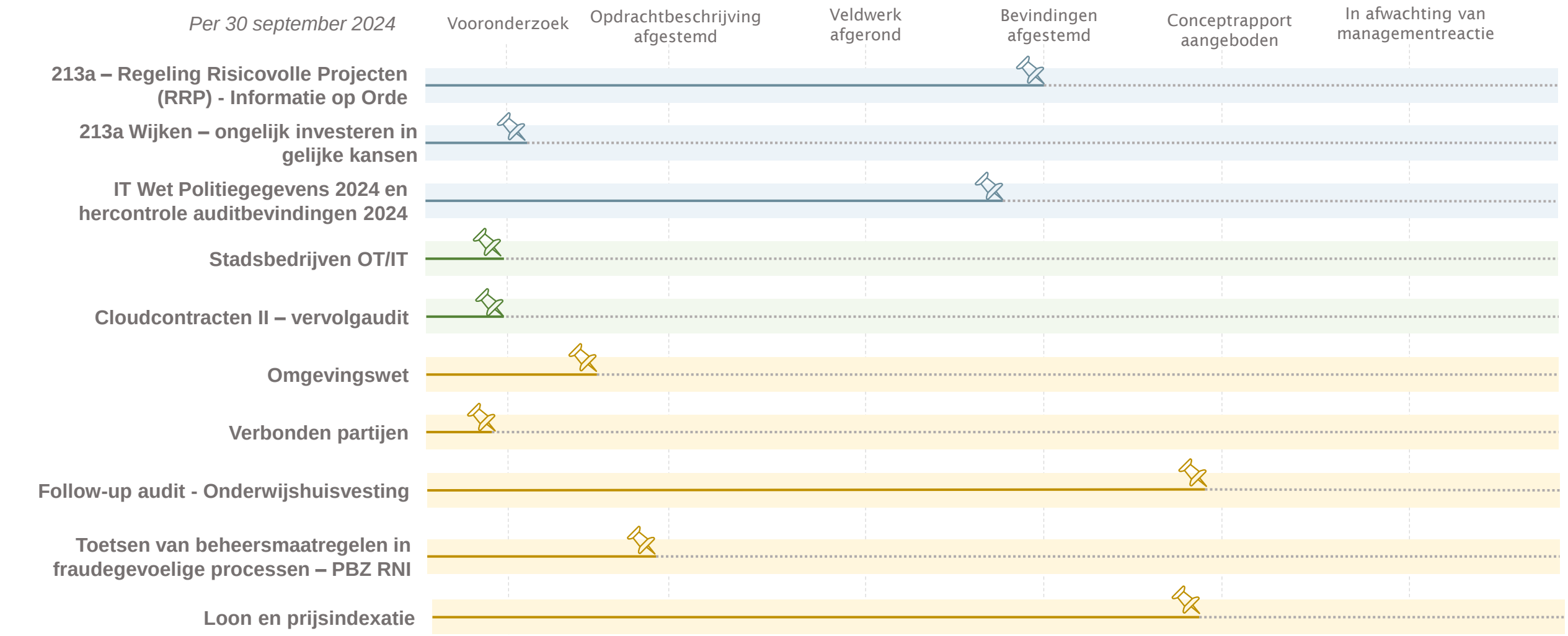

Status onderhanden adviesopdrachten uit jaarplan 2024-25

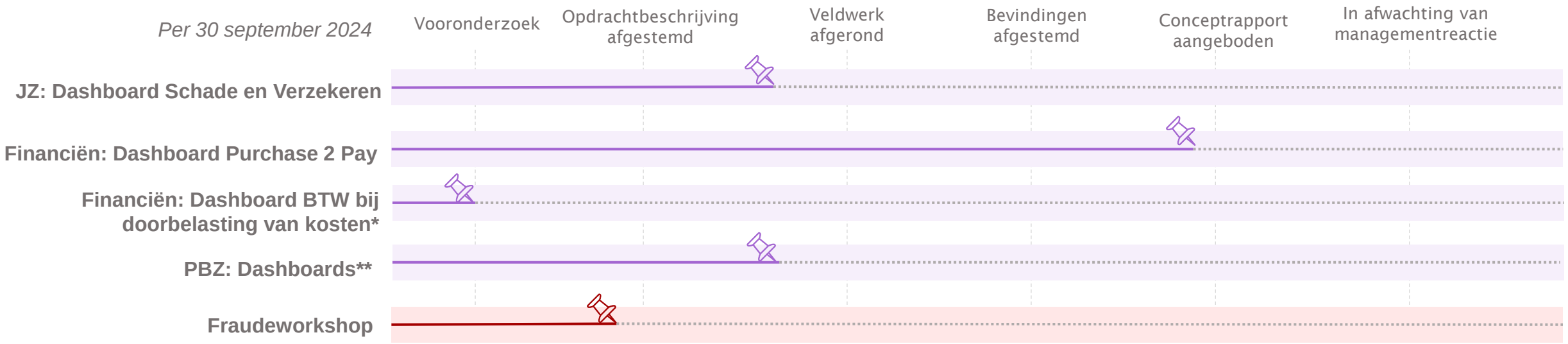

* Deze opdracht is uitgesteld op verzoek van Financiën. Zie p.3 in de managementsamenvatting voor verdere toelichting.

**De volgende dashboards worden opgesteld: 1) Raadplegingen BRP en advisering Reisdocumenten, 2) Eerste inschrijving BRP en 3) Registratie Niet Ingezetenen.

Management van de interne auditfunctie (1/2)

Onafhankelijkheid

De Manager Concernaudit heeft vastgesteld dat de benodigde onafhankelijkheid van Concernaudit is gewaarborgd:

- De Manager Concernaudit rapporteert aan een dusdanig hoog niveau in de organisatie, waardoor Concernaudit in staat is om haar verantwoordelijkheden te kunnen vervullen.
- De Manager Concernaudit heeft een directe communicatielijn met de Gemeentesecretaris, de Wethouder en de Adviescommissie Control & Financiën.

Permanente educatie

Auditors met certificaten en beroepslidmaatschappen die bijbehorende onderhoudseisen in het kader van ‘Permanente Educatie’ stellen, volgen de benodigde trainingen en cursussen om hieraan te voldoen.

Middelen en budget

- Concernaudit heeft voldoende middelen (capaciteit en budget) om het interne audit plan 2024-25 uit te voeren.
- Concernaudit zal het interne audit plan 2024-25 binnen het vastgestelde budget afronden.

Belangenverstrengeling

Potentiële belangenverstrengeling wordt periodiek getoetst door de Manager Concernaudit. Tussen 1 april 2024 en 30 september 2024 heeft belangenverstrengeling zich niet voorgedaan.

Belangenverstrengeling vindt plaats op het moment dat een auditor, die een vertrouwenspositie bekleedt in haar functie, een ander professioneel of persoonlijk belang heeft. Tegengestelde belangen kunnen het onpartijdig uitoefenen van de auditfunctie bemoeilijken. Door belangenverstrengeling kan een ongepast beeld ontstaan welke het vertrouwen in de interne auditor en haar audit activiteiten kan schaden.

IIA Congres 2024

Met drie collega’s van Concernaudit hebben wij in juni 2024 deelgenomen aan het IIA congres in Leusden. Na aanleiding van de Olympische Spelen in Parijs was "Conformance & Performance" het congresthema. We hebben aan de hand van voorbeelden uit de topsport inspiratie opgedaan wat betreft het voldoen aan verwachtingen en presteren.

Management van de interne auditfunctie (2/2)

Kwaliteitsbewaking en verbeterprogramma

Interne auditfuncties wereldwijd maken gebruik van dezelfde standaarden bij het uitvoeren van hun werkzaamheden. Deze standaarden zijn door onze beroepsorganisatie, het Instituut van Internal Auditors (IIA), recentelijk geüpdatet op basis van maatschappelijke ontwikkelingen. De nieuwe standaarden (GIAS) zijn vanaf 1 januari 2025 van toepassing.

GIAS 8.4 schrijft voor dat interne audit afdelingen iedere vijf jaar een externe kwaliteitstoetsing laten uitvoeren om de naleving van de standaarden en de effectiviteit en efficiëntie van de interne audit functie te beoordelen.

De Manager Concernaudit heeft opdracht aan IIA Nederland gegeven om de externe kwaliteitstoetsing voor het eerst in 2025 uit te voeren. We doen dit in twee fases; een quickscan in Q1 2025 en de formele kwaliteitstoetsing in Q4 2025.

We hebben capaciteit gereserveerd om de nodige verbeteracties voor de kwaliteitstoetsing te realiseren en een van onze Senior Auditors als Project Manager aangewezen.
Ook werken we op het onderwerp kwaliteitsbewaking nauw samen met de interne audit afdelingen van de gemeenten Amsterdam en Den Haag.

Naast de voorbereidingen voor de externe kwaliteitstoetsing hebben we dit jaar het thema 'verbeteren schrijfvaardigheden' als speerpunt gekozen. Elk teamlid heeft een individueel verbeterplan opgesteld en we bespreken casuïstiek periodiek in teamoverleggen.

Key Performance Indicators (KPI's)

Jaarplanrealisatie Maximaal 3 audits of advies opdrachten die per 31 maart 2025 onderhanden zijn en in Q2 2025 worden afgerond.	Onderhanden op schema
Budget Het jaarplan 2024/25 binnen het budget uitvoeren.	Onderhanden op schema
Kwaliteit dienstverlening Score 4 of hoger (afgerond) in 80% van alle audits. *Auditees ontvangen een enquête waarin zij onze dienstverlening beoordelen van 1 t/m 5 op stellingen met betrekking tot Team, Uitvoering, Rapport en Meerwaarde audit.*	Onderhanden loopt achter: 76%
Professionele ontwikkeling Het behalen van de volgende certificaties: één Certified Artificial Intelligence Compliance Officer (CAICO), één Certified Interal Auditor (CIA) en een CIA kandidaat.	Onderhanden op schema
Procesverbeteringen: doorlooptijd 80% van de concept auditrapporten en concept advies-memo's uiterlijk 13 werkdagen dagen na de closing meeting versturen.	Onderhanden loopt achter: 29%
Follow-up Het follow-up proces voor alle audits (vanaf het jaarplan 2024/25) binnen 3 tot 6 maanden na het uitbrengen van het definitief audit rapport afronden.	Nog niet van toepassing

Digitally signed by Rein-Aart Van Vugt on 19 Nov 2024

Deloitte.

Auditplan 2024

Gemeente Utrecht | 18 November 2024

Digitally signed by Rein-Aart Van Vugt on 19 Nov 2024

Aanbiedingsbrief auditplan 2024

Aan de gemeenteraad van
de gemeente Utrecht
Postbus 16200
3500 CE UTRECHT

Datum
18 november 2024

Onderwerp
Auditplan 2024

Ons kenmerk
241129ED0E/RR

Geachte leden van de raad,

Wij hebben het genoegen u hierbij ons auditplan aan te bieden voor de controle van de gemeente Utrecht voor het boekjaar eindigend op 31 december 2024. Het doel van dit document is u een samenvatting te geven van de wijze waarop wij de controle van de jaarrekening over 2024 verrichten.

Ons auditplan is mede gebaseerd op onze kennis en ervaring vanuit voorgaande jaren. Dit auditplan hebben wij op 17 oktober 2024 met uw adviescommissie Controle en Financiën besproken.

Het auditplan is een dynamisch document dat wij zonodig in overleg met u tussentijds bijwerken als actuele ontwikkelingen bij/voor de gemeente Utrecht hiertoe aanleiding geven. Wij houden hierover nauw contact met zowel de gemeenteraad c.q. adviescommissie Controle en Financiën, uw college als de ambtelijke organisatie.

Communicatie neemt zoals u van ons gewend bent sowieso een prominente plaats in binnen ons auditplan 2024. Dat stelt ons immers in staat continu op de hoogte te zijn én te blijven van de voor u relevante ontwikkelingen. Zo vullen wij onze certificerende rol én natuurlijke adviesfunctie voor uw gemeente optimaal in.

Wij zijn indien gewenst uiteraard graag bereid aan u een nadere toelichting te geven.

Hoogachtend,

Deloitte Accountants B.V.

drs. R.M.J. van Vugt RA

Aanbiedingsbrief auditplan 2024
Het auditplan in één oogopslag
Uw controleteam
De planning-en-controlcyclus
Relevante aspecten bij de accountantscontrole
Doelstelling van de accountantscontrole
Aandachtsgebieden voor de jaarrekeningcontrole 2024
Materialiteit voor de jaarrekeningcontrole 2024
Tijdpad jaarrekeningcontrole 2024
Innovatie
Bijlagen

© 2024 Deloitte Nederland

Op alle opdrachten verricht door Deloitte, behoudens M&A Diensten, zijn de Algemene Voorwaarden Dienstverlening Deloitte Nederland, januari 2020 gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel van toepassing. Deloitte Accountants B.V. is ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel onder nummer 24362853. Deloitte Accountants B.V. is een zogenoemde affiliate van Deloitte NSE LLP en maakt onderdeel uit van het internationale netwerk van Deloitte Touche Tohmatsu Limited.

Digitally signed by Rein-Aart Van Vugt on 19 Nov 2024

Het auditplan in één oogopslag

Opnieuw intensief, constructief en oplossingsgericht samenwerken met gemeente Utrecht zodat we met elkaar een efficiënte controle met meerwaarde voor Utrecht blijven realiseren.

Materialiteit

De materialiteit voor de jaarrekeningcontrole is 1% van de lasten inclusief toevoegingen aan reserves. Voor onzekerheden bedraagt de materialiteit 3% van de lasten. Op basis van de begroting 2024 is dit voorlopig berekend op:

	2024
Materialiteit voor fouten	€ 20.724.390,-
Materialiteit voor onzekerheden	€ 62.173.170,-
Rapportagedrempel	€ 500.000,-

Speerpunten van de adviescommissie

De volgende speerpunten heeft u ons meegegeven bij bespreking van ons auditplan 2024:

- Inzicht in de financiële positie.
- Grip op investeringen: realisatiekracht, terugdringen van planningsoptimisme en voortgang op dit thema.
- Budgetrecht van de gemeenteraad (MPR, investeringen, reserves en verbonden partijen).

Doelstelling van de controle

Het verstrekken van een controleverklaring over de getrouwheid van de jaarrekening (inclusief de rechtmatigheidsverantwoording) over het boekjaar eindigend op 31 december 2024.

Fraude en compliance

In lijn met de verwachtingen van het maatschappelijk verkeer hebben wij verhoogde aandacht voor (indicaties van) fraude en het niet naleven van wet- en regelgeving. Wij zullen hier (verplicht) over rapporteren in de controleverklaring.

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en detecteren van fraude berust bij het management, het college en de gemeenteraad. Een actuele frauderisicoanalyse van Utrecht is daarvoor de basis.

Overzicht belangrijkste aandachtspunten

Waardering bouwgrond in exploitatie
Verhoogde aandacht bij verantwoording en controle van grondexploitaties.

Management override of controls
Management of college doorbreekt interne beheersingsmaatregelen. Dit betreft een verondersteld frauderisico vanuit de geldende beroepsregels.

Rechtmatigheidsverantwoording
Aandacht voor de naleving van Europese aanbestedingsregels en begrotingsrechtmatigheid**.**

IT-omgeving
Betrouwbaarheid en continuïteit geautomatiseerde gegevensverwerking waaronder de migratie naar SAP4HANA.

Single information Single audit (SiSa)
Aandacht voor de verantwoording en dossieropbouw van de SiSa-bijlage.

Aanbiedingsbrief auditplan 2024
Het auditplan in één oogopslag
Uw controleteam
De planning-en-controlcyclus
Relevante aspecten bij de accountantscontrole
Doelstelling van de accountantscontrole
Aandachtsgebieden voor de jaarrekeningcontrole 2024
Materialiteit voor de jaarrekeningcontrole 2024
Tijdpad jaarrekeningcontrole 2024
Innovatie
Bijlagen

© 2024 Deloitte Nederland

Digitally signed by Rein-Aart Van Vugt on 19 Nov 2024

Uw controleteam

De accountantscontrole van het boekjaar 2024 voeren wij uit onder leiding van Rein-Aart van Vugt en Bob Leeuwenkamp. Zoals u van ons gewend bent, zetten wij een voor en met uw gemeente bekend, ervaren en gedreven controleteam in (waar nodig aangevuld met specialisten, zoals IT-auditors).

Rein-Aart van Vugt
Partner
Deloitte Accountants B.V.
Tel: 06 1100 2353
rvanvugt@deloitte.nl

Bob Leeuwenkamp
Director
Deloitte Accountants B.V.
Tel: 06 1201 1643
bleeuwenkamp@deloitte.nl

Danny Graus
Director IT Audit
Deloitte Accountants B.V.
Tel: 06 5311 9327
dgraus@deloitte.nl

Maurice Heuer
Senior Manager
Deloitte Accountants B.V.
Tel: 06 8333 0192
maheuer@deloitte.nl

Monique van Doornum- van Duist
Senior Manager
Deloitte Accountants B.V.
Tel: 06 1234 2787
mvanduist@deloitte.nl

Rohini Garib
Manager
Deloitte Accountants B.V.
Tel: 06 2965 3107
rgarib@deloitte.nl

Niels van den Akker
Manager
Deloitte Accountants B.V.
Tel: 06 3102 4071
nivandenakker@deloitte.nl

Bart de Nijs
Manager
Deloitte Accountants B.V.
Tel: 06 1210 4989
bdenijs@deloitte.nl

Aanbiedingsbrief auditplan 2024
Het auditplan in één oogopslag
Uw controleteam
De planning-en-controlcyclus
Relevante aspecten bij de accountantscontrole
Doelstelling van de accountantscontrole
Aandachtsgebieden voor de jaarrekeningcontrole 2024
Materialiteit voor de jaarrekeningcontrole 2024
Tijdpad jaarrekeningcontrole 2024
Innovatie
Bijlagen

© 2024 Deloitte Nederland

Digitally signed by Rein-Aart Van Vugt on 19 Nov 2024

De planning-en-controlcyclus

Kadernota, begroting en jaarrekening horen bij elkaar

De gemeenteraad legt in de kadernota de beleidsdoelstellingen vast, wat vervolgens uitwerking krijgt in de begroting. De begroting bevat de financiële kaders waarmee het college aan de slag gaat. Hiermee geeft u invulling aan uw kaderstellende rol.

Het is van belang vast te stellen of de realisatie van de afgesproken doelstellingen plaatsvindt binnen de in de begroting opgenomen financiële afspraken. Het college legt hierover verantwoording af aan de hand van tussentijdse bestuursrapportages en na afloop van het jaar in de jaarstukken (het jaarverslag en de jaarrekening). Deze (tussentijdse) verantwoordingsstukken zijn van belang voor uw controlerende taak. De jaarstukken volgen daarin de begroting.

© 2024 Deloitte Nederland

Aanbiedingsbrief auditplan 2024
Het auditplan in één oogopslag
Uw controleteam
De planning-en-controlcyclus
Relevante aspecten bij de accountantscontrole
Doelstelling van de accountantscontrole
Aandachtsgebieden voor de jaarrekeningcontrole 2024
Materialiteit voor de jaarrekeningcontrole 2024
Tijdpad jaarrekeningcontrole 2024
Innovatie
Bijlagen

Digitally signed by Rein-Aart Van Vugt on 19 Nov 2024

Relevante aspecten bij de accountantscontrole

Relevante aspecten bij onze accountantscontrole zijn onder andere:

- De gemeenteraad is opdrachtgever van de accountant.
- De accountant controleert de jaarrekening en verstrekt de volgende rapportages:
  - Auditplan;
  - Managementletter (ten behoeve van het college van burgemeester en wethouders);
  - Verslag van bevindingen;
  - Controleverklaring.
- De controleverklaring geeft een oordeel over het getrouwe beeld van de jaarrekening. Uw college legt verantwoording af over de rechtmatigheid van de bestedingen via de rechtmatigheidsverantwoording die is opgenomen in de jaarrekening. Nadere toelichting vindt plaats in de paragraaf bedrijfsvoering van de jaarstukken.
- Net als voorgaand boekjaar zullen wij in de controleverklaring rapporteren over onze controleaanpak frauderisico's, naleving wet- en regelgeving en veronderstellingen inzake financiële risico's in relatie tot de financiële positie.
- De uitgangspunten voor de accountantscontrole zijn het Besluit begroting en verantwoording (BBV) en het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado).
- De accountantscontrole is op grond van de Wet toezicht accountantscontrole (Wta) een wettelijke controle. Dit betekent een stevig toezichtregime van de Autoriteit Financiële markten (AFM) op de naleving van de voor accountants geldende 'Nadere voorschriften controle- en overige standaarden' (NV COS).
- Verbinding tussen gemeenteraad, adviescommissie Controle en Financiën en accountant:
  - adviescommissie Controle en Financiën is 'linking pin' tussen gemeenteraad als opdrachtgever en accountant als opdrachtnemer;
  - Overleggen in ieder geval over inrichting van de controle, uitkomsten interim- en jaarrekeningcontrole alsook actuele ontwikkelingen.

Aanbiedingsbrief auditplan 2024
Het auditplan in één oogopslag
Uw controleteam
De planning-en-controlcyclus
Relevante aspecten bij de accountantscontrole
Doelstelling van de accountantscontrole
Aandachtsgebieden voor de jaarrekeningcontrole 2024
Materialiteit voor de jaarrekeningcontrole 2024
Tijdpad jaarrekeningcontrole 2024
Innovatie
Bijlagen

© 2024 Deloitte Nederland

Digitally signed by Rein-Aart Van Vugt on 19 Nov 2024

Doelstelling van de accountantscontrole

Doelstelling

De primaire doelstelling van de accountantscontrole is een onafhankelijke controleverklaring te verstrekken over de getrouwheid van de jaarrekening (inclusief de rechtmatigheidsverantwoording) over het boekjaar eindigend op 31 december 2024. Daarbij rapporteren wij aan het college en de gemeenteraad over onze controlebevindingen.

Het college is primair verantwoordelijk voor het (bij)houden van een goede financiële administratie en voor betrouwbare en tijdige (tussentijdse) bestuursrapportages aan de gemeenteraad. De verantwoordelijkheid voor het toezicht op de bedrijfsvoering en de handelingen van de gemeente ligt bij de gemeenteraad.

De rol en de verantwoordelijkheden van het college en de gemeenteraad zijn van groot belang. Onze controlewerkzaamheden geven een onafhankelijke kijk op de financiële verslagleggingsrisico's en -processen, en andere gebieden en ontwikkelingen die voor hen relevant zijn.

Overige rapportagedoelstellingen

Onze rapportagedoelstellingen zijn de volgende:

- Het college en de gemeenteraad informeren over significante aangelegenheden. Dit is gericht op bijvoorbeeld belangrijke schattingen, grondslagen voor financiële verslaggeving, nieuwe rapportagevereisten en significante tekortkomingen in de interne beheersing.
- Het tijdig verstrekken van een constructieve managementletter aan het college en de gemeenteraad. Hierin nemen wij onze belangrijkste aanbevelingen op voor mogelijke en/of noodzakelijke verbeteringen in de bedrijfsprocessen, en indien van toepassing geconstateerde significante tekortkomingen in de interne beheersing die wij tijdens de controle hebben geïdentificeerd.

Aansluiting met uw ontwikkelingen

Onze controleaanpak voor uw gemeente is gebaseerd op ons inzicht in de strategische prioriteiten van uw gemeente. Hiertoe verkrijgen wij inzicht in de (significante) ontwikkelingen voor zover deze relevant zijn voor de controleaanpak van de jaarrekening. Ook leggen wij, vanuit onze natuurlijke adviesfunctie, focus op actuele ontwikkelingen voor en bij de gemeente die zich vertalen in onze risicoanalyse en in specifieke aandachtsgebieden bij onze werkzaamheden en in onze rapportages.

© 2024 Deloitte Nederland

Aanbiedingsbrief auditplan 2024
Het auditplan in één oogopslag
Uw controleteam
De planning-en-controlcyclus
Relevante aspecten bij de accountantscontrole
Doelstelling van de accountantscontrole
Aandachtsgebieden voor de jaarrekeningcontrole 2024
Materialiteit voor de jaarrekeningcontrole 2024
Tijdpad jaarrekeningcontrole 2024
Innovatie
Bijlagen

Digitally signed by Rein-Aart Van Vugt on 19 Nov 2024

Aandachtsgebieden voor de jaarrekeningcontrole 2024

Wij brengen bij de start van de controle een auditplan uit met de belangrijkste onderwerpen voor de accountantscontrole. Hierbij onderkennen wij voor de controle van boekjaar 2024 de volgende aandachtsgebieden bij onze controle voor uw gemeente:

Interne beheersing

- Management override of controls (vanuit de controlestandaarden ingegeven).
- Waardering voorraad bouwgronden in exploitatie (actief grondbeleid).
- Verhoogde aandacht voor aandachtspunten bij verantwoording en controle van grondexploitatie, SiSa, juridische claims en geschillen.
- Rechtmatigheidsverantwoording, waaronder blijvende aandacht voor de naleving van Europese aanbestedingsregels en begrotingsrechtmatigheid.
- Aandacht voor de prestatielevering van inkopen die de gemeente doet.
- Blijvende aandacht voor een adequate wisselwerking tussen de centrale en de decentrale organisatie.
- Betrouwbaarheid en continuïteit geautomatiseerde gegevensverwerking (IT-omgeving, migratie SAP en cyber security).
- Actualisatie van voorzieningen, waaronder de voorzieningen onderhoud en verlofsparen.
- Opvolging (overige) aanbevelingen managementletter en accountantsverslag 2023.

Speerpunten adviescommissie Controle en Financiën

De volgende speerpunten heeft u ons meegegeven bij bespreking van ons auditplan 2024:

- Inzicht in de financiële positie.
- Grip op investeringen: realisatiekracht, terugdringen van planningsoptimisme en voortgang op dit thema.
- Budgetrecht van de gemeenteraad (MPR, investeringen, reserves en verbonden partijen).

Speerpunten adviescommissie Controle en Financiën

De adviescommissie Controle en Financiën kan – als vertegenwoordiging van de gemeenteraad – ter ondersteuning van de controlerende rol specifiek aandacht vragen voor bepaalde posten van de programma's, gemeentelijke producten, specifieke projecten en/of organisatieonderdelen.

© 2024 Deloitte Nederland

Aanbiedingsbrief auditplan 2024
Het auditplan in één oogopslag
Uw controleteam
De planning-en-controlcyclus
Relevante aspecten bij de accountantscontrole
Doelstelling van de accountantscontrole
Aandachtsgebieden voor de jaarrekeningcontrole 2024
Materialiteit voor de jaarrekeningcontrole 2024
Tijdpad jaarrekeningcontrole 2024
Innovatie
Bijlagen

Digitally signed by Rein-Aart Van Vugt on 19 Nov 2024

Materialiteit voor de jaarrekeningcontrole 2024

Bij de risicoanalyse en als uitvloeisel hiervan het bepalen van de benodigde aard, omvang en diepgang van onze controlewerkzaamheden hanteren wij een materialiteit (‘foutmarge’). De materialiteit voor de jaarrekeningcontrole 2024 bepalen wij in overeenstemming met het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) op basis van 1% van de lasten inclusief toevoegingen aan reserves. Voor de jaarrekeningcontrole 2024 gaan wij vooralsnog uit van de begroting 2024 en komen wij tot de volgende (afgeronde) bedragen:

Goedkeuringstoleranties		
Fouten	1% van het totaal van de lasten ad € 2.072.439.000,- =	€ 20.724.390,-
Onzekerheden	3% van het totaal van de lasten ad € 2.072.439.000,- =	€ 62.173.170,-
Rapporteringstolerantie		
Fouten en onzekerheden		€ 500.000

© 2024 Deloitte Nederland

Aanbiedingsbrief auditplan 2024
Het auditplan in één oogopslag
Uw controleteam
De planning-en-controlcyclus
Relevante aspecten bij de accountantscontrole
Doelstelling van de accountantscontrole
Aandachtsgebieden voor de jaarrekeningcontrole 2024
Materialiteit voor de jaarrekeningcontrole 2024
Tijdpad jaarrekeningcontrole 2024
Innovatie
Bijlagen

Digitally signed by Rein-Aart Van Vugt on 19 Nov 2024

Tijdpad jaarrekeningcontrole 2024

Voor de jaarrekeningcontrole 2024 hanteren wij een vooraf met uw gemeente afgestemde planning, die naadloos aansluit op de agenda van de adviescommissie Controle en Financiën/gemeenteraad en de planning-en-controlcyclus van de gemeente Utrecht.

© 2024 Deloitte Nederland

Aanbiedingsbrief auditplan 2024
Het auditplan in één oogopslag
Uw controleteam
De planning-en-controlcyclus
Relevante aspecten bij de accountantscontrole
Doelstelling van de accountantscontrole
Aandachtsgebieden voor de jaarrekeningcontrole 2024
Materialiteit voor de jaarrekeningcontrole 2024
Tijdpad jaarrekeningcontrole 2024
Innovatie
Bijlagen

Digitally signed by Rein-Aart Van Vugt on 19 Nov 2024

Innovatie

Wij maken bij onze controle gebruik van innovatieve tools:

- *Advanced risk sensing tool* – Met gebruik van AI verzamelen en analyseren van relevante nieuwsberichten uit wereldwijde bronnen.
- *Spotlight – Data-analyse en dashboarding* - Volledige data-extractie uit uw financiële administratie om boekingen te kunnen analyseren voor onze controle, waaronder de controle op memoriaalboekingen. Inzicht in de data d.m.v. dashboarding voor het opzetten van een robuuste risicoanalyse.
- *i-Confirm* – Bevestigingen van derden - Proces van opvragen en monitoren van bevestigingen van derden, zoals: standaardbankverklaringen, uitgezette leningen, opgenomen leningen, derivaten, advocatenbrieven.
- *Deloitte Connect* - Managen van op te leveren controle-informatie voor de jaarrekeningcontrole.
- *Payroll analytics* – Data-analyse ten aanzien van salarisadministratie en loonaangifte.
- *Headstart* - AI toepassing waar eenvoudig bestanden mee geanalyseerd worden en welke gebaseerd is op een large language model (LLM).

Komende controle richten wij ons samen met uw organisatie op het verder inbedden en uitbreiden van innovatieve toepassingen. Ook maken wij optimal gebruik van uw interne data-analyses bij onze controle.

© 2024 Deloitte Nederland

Aanbiedingsbrief auditplan 2024
Het auditplan in één oogopslag
Uw controleteam
De planning-en-controlcyclus
Relevante aspecten bij de accountantscontrole
Doelstelling van de accountantscontrole
Aandachtsgebieden voor de jaarrekeningcontrole 2024
Materialiteit voor de jaarrekeningcontrole 2024
Tijdpad jaarrekeningcontrole 2024
Innovatie
Bijlagen

Digitally signed by Rein-Aart Van Vugt on 19 Nov 2024

Bijlagen

Bijlage A - Planning en onderwerpen adviescommissie Controle en Financiën boekjaar 2024

Frequent overleg met alle relevante gremia is een kritische succesfactor in onze aanpak en afspraken. De planning voor de overleggen en een opzet voor de te bespreken onderwerpen met de adviescommissie Controle en Financiën – als afvaardiging van de gemeenteraad vanuit het opdrachtgeverschap aan ons als controlerend accountant – hebben wij hieronder opgenomen. Gedurende de controle van het boekjaar 2024 vullen wij de planning en de onderwerpen in overleg met de adviescommissie Controle en Financiën nader in.

Maand	Onderwerp
September	Evaluatie controleproces boekjaar 2023 en concept auditplan 2024
Oktober	Definitief auditplan 2024
November	Managementletter 2024
Mei	Verloop controleproces jaarrekening 2024
Mei – juni	Toelichting accountant op jaarstukken en (concept) accountantsverslag 2024

Rapportage	Tijdstip
Auditplan	Voor aanvang van de interim-controle
Bestuurlijke samenvatting managementletter voor de adviescommissie Controle en Financiën / gemeenteraad	Na afronding van de interim-controle
Managementletter voor het college en de directie	Na afronding van de interim-controle
Accountantsverslag voor de adviescommissie Controle en Financiën / gemeenteraad	Na afronding van de controle van de jaarstukken
Controleverklaring voor de adviescommissie Controle en Financiën / gemeenteraad	Na afronding van de controle van de jaarstukken

© 2024 Deloitte Nederland

Aanbiedingsbrief auditplan 2024
Het auditplan in één oogopslag
Uw controleteam
De planning-en-controlcyclus
Relevante aspecten bij de accountantscontrole
Doelstelling van de accountantscontrole
Aandachtsgebieden voor de jaarrekeningcontrole 2024
Materialiteit voor de jaarrekeningcontrole 2024
Tijdpad jaarrekeningcontrole 2024
Innovatie
Bijlagen

Digitally signed by Rein-Aart Van Vugt on 19 Nov 2024

Bijlagen

Bijlage B – ‘Tone at the top’ en frauderisicoanalyse

De ‘Tone at the Top’ is een essentieel onderdeel van de soft controls in een organisatie en ziet voornamelijk toe op gedrag. Het hoogste management dient hierbij het goede voorbeeld te geven. Als onderdeel van onze controle verkrijgen wij relevante informatie, indrukken en standpunten over de ‘Tone at the Top’ bij de gemeente Utrecht. Het stelt ons in staat waar nodig waarnemingen te delen met het college en de gemeenteraad.

Uw verantwoordelijkheden

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en detecteren van fraude berust bij het college en de raad en betreft ook het onderhouden van interne beheersing om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder dat deze afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fraude of van fouten. Deze verantwoordelijkheid omvat tevens het uitvoeren, vastleggen en actualiseren van de frauderisicoanalyse als geïntegreerd onderdeel van de interne beheersing, een evaluatie van de mogelijke impact en waarschijnlijkheid van frauderisico's en de ondernomen acties om frauderisico's te beperken, inclusief de risico's van omkoping, corruptie en cybersecurity. Daarnaast zijn het college en de raad verantwoordelijk voor het monitoren van het risico op managementfraude, het bepalen of de interne beheersingsmaatregelen voldoende zijn om frauderisico's te identificeren en de beoordeling van de competentie en integriteit van het management.

Onze verantwoordelijkheden

Wij dienen een fraudediscussie te voeren en bevestigingen te verkrijgen van uw management en anderen binnen de gemeente ten aanzien van de interne beheersing, risico-inschattingen (inclusief de processen om de risico's op fraude te identificeren en erop in te spelen), en eventuele kennis met betrekking tot (vermoede) fraude. Verder zijn wij verplicht het management te verzoeken om informatie die zij eventueel aan het college en de raad heeft meegedeeld over de processen om de risico's op fraude te identificeren en erop in te spelen, en om informatie die het management eventueel aan zijn werknemers heeft meegedeeld over zijn visie op bedrijfsvoering en ethisch gedrag. Daarnaast dienen wij inzicht te krijgen in de wijze waarop het college en de raad toezicht uitoefenen op de door het management gevolgde processen om de risico's op fraude in de stichting te identificeren en hierop in te spelen.
Als accountants verkrijgen wij in dit kader een redelijke, maar geen absolute, mate van zekerheid dat de jaarrekening als geheel geen afwijkingen van materieel belang bevat door fraude of fouten.

Kenmerken van fraude

Afwijkingen in de jaarrekening kunnen het gevolg zijn van fraude of fouten. De onderscheidende factor tussen fraude en fouten is of de onderliggende actie die leidt tot een afwijking in de jaarrekening al dan niet opzettelijk is. Voor accountants zijn 2 soorten opzettelijke afwijkingen relevant: afwijkingen als gevolg van frauduleuze financiële verslaggeving en afwijkingen als gevolg van oneigenlijke toe-eigening van activa.

© 2024 Deloitte Nederland

Aanbiedingsbrief auditplan 2024
Het auditplan in één oogopslag
Uw controleteam
De planning-en-controlcyclus
Relevante aspecten bij de accountantscontrole
Doelstelling van de accountantscontrole
Aandachtsgebieden voor de jaarrekeningcontrole 2024
Materialiteit voor de jaarrekeningcontrole 2024
Tijdpad jaarrekeningcontrole 2024
Innovatie
Bijlagen

Digitally signed by Rein-Aart Van Vugt on 19 Nov 2024

Bijlagen

Bijlage C – Onafhankelijkheidsbeleid en -procedures

Het handhaven van en toezicht houden op onze onafhankelijkheid vergt een gezamenlijke inspanning van ons als accountant alsook het college en de gemeenteraad van de gemeente Utrecht. Onze onafhankelijkheid bevestigen wij schriftelijk in de opdrachtbevestiging alsook het verslag van bevindingen aan de gemeenteraad en identificeren eventuele zaken waarvan naar onze mening redelijkerwijs is te veronderstellen dat deze van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid.

Onafhankelijkheidsmaatregelen

Onderdelen van onze onafhankelijkheidsmaatregelen zijn onder andere:

- Een cultuur waarin wij het belang van onafhankelijkheid benadrukken.
- Diepgaande monitoringprocessen.
- Strikt beleid dat Deloitte duidelijk communiceert.
- Training voor alle partners, directors en professionals.
- Een ‘restricted entity list’ en toezicht op persoonlijke financiële belangen.
- Jaarlijkse onafhankelijkheidsverklaringen door partners, directors en werknemers.
- Beleid ten aanzien van het rouleren van partners, langdurige betrokkenheid van seniorleden van het controleteam, goedkeuring vooraf van aanvullende/overige dienstverlening en zakelijke relaties alsook geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid.
- Openbaar maken van de fees.
- Besprekingen van het controleteam.

Specifieke waarborgen en procedures

Deloitte heeft belangrijke waarborgen en procedures om (veronderstelde) bedreigingen voor onze onafhankelijkheid en objectiviteit tegen te gaan. Hieronder bevinden zich de volgende punten:

- Deloitte voert vóór afgifte van de controleverklaring een onafhankelijke kwaliteitsbeoordeling uit op het controledossier van de eindverantwoordelijke accountant.
- Een onafhankelijke partner beoordeelt in dit kader tevens de belangrijkste besluiten waarmee de objectiviteit van ons oordeel is gewaarborgd.
- Jaarlijks rapporteren wij onze beoordeling van de objectiviteit en onafhankelijkheid aan de gemeenteraad.
- Voorafgaand aan het aanvaarden van een verzoek tot aanvullende dienstverlening of een herbenoeming voor de controleopdracht, vindt een formele overweging en beoordeling plaats om te zien of aanvaarding van deze diensten dan wel voortzetting van de controleopdracht gepast is.

© 2024 Deloitte Nederland

Aanbiedingsbrief auditplan 2024
Het auditplan in één oogopslag
Uw controleteam
De planning-en-controlcyclus
Relevante aspecten bij de accountantscontrole
Doelstelling van de accountantscontrole
Aandachtsgebieden voor de jaarrekeningcontrole 2024
Materialiteit voor de jaarrekeningcontrole 2024
Tijdpad jaarrekeningcontrole 2024
Innovatie
Bijlagen

Digitally signed by Rein-Aart Van Vugt on 19 Nov 2024

Bijlagen

Bijlage D – Onze kwaliteitsbelofte

De voordelen van onze kwaliteitsbelofte voor de gemeente Utrecht.

Dienen van het publiek belang in de rol van extern accountant past naadloos in de global purpose van Deloitte: to make an impact that matters. Deloitte en haar medewerkers streven dagelijks met volle overtuiging naar het maken van een relevante en betekenisvolle impact op de maatschappij. Dit doen zij met een professioneel-kritische instelling. Niet alleen op het gebied van accountancy, maar ook op werkvelden als IT, cybersecurity en door de inzet van data analytics als onderdeel van onze controleaanpak, evenals de opname in het controleteam van experts op het gebied van bijvoorbeeld corruptie, belastingen, waarderingen en pensioenen. Onze professionals zijn zich er terdege van bewust dat het leveren van een consistent hoge kwaliteit hierbij van essentieel belang is. Deloitte streeft continu naar de hoogste kwaliteit van dienstverlening. Ons robuuste beleid, procedures en controlemethodiek worden aangevuld met een strakke organisatie van kwaliteitscontrole, een sterke overlegcultuur, een gedegen beoordelingsproces en risicomanagementsysteem, en ons voornaamste goed: de kwaliteit van onze professionals en de reputatie die daarop is gebouwd. Kwaliteit is de kern van de strategie die Deloitte volgt en wij zijn trots op ons stelsel van kwaliteitsbeheersing.

Uw opdrachtteam is verantwoordelijk voor alle ten aanzien van de opdracht genomen beslissingen. Onze aanpak gaat uit van sterke partnerbetrokkenheid: wij onderscheiden ons door de tijd die onze partners aan de controle besteden en aan de dienstverlening aan de cliënt gedurende het hele jaar. De goede naam en ons vermogen om onze reputatie, die van onze cliënten en van onze professionals te beschermen vormen de kern van de kwaliteit van onze professionele dienstverlening.

De kernpunten van onze kwaliteitsbeheersing zijn:

- **Leiderschap** - Ervoor zorgen dat onze mensen zich houden aan de hoogste integriteitsstandaarden en hen stimuleren de juiste beslissingen te nemen.
- **Standaarden** - Onze mensen informeren over onze gedragscode, professionele standaarden en standaarden voor dienstverlening.
- **Onafhankelijkheid** - Monitoringproces om naleving van onafhankelijkheidsregels vast te stellen.
- **Consultatie** - Stimuleren van consultatie over complexe interpretaties van wet- en regelgeving en procedures op het gebied van controle, onafhankelijkheid en verslaggeving.
- **Professionele ontwikkeling** - Investeren in diverse programma's die zijn gericht op persoonlijke groei en ontwikkeling.
- **Continu veranderingsproces** - Leren van het verleden zodat wij ons beleid, procedures en controleaanpak verder kunnen versterken om zo aan de behoeften van onze cliënten en de voortdurend veranderende omgeving te kunnen voldoen.

Verdere details van onze kwaliteitsagenda zijn toegelicht in ons transparantieverslag.

Wij zetten altijd de beste professionals in op alle niveaus. Al onze professionals volgen sectorspecifieke trainingen, om hun sectorkennis te vergroten en ervoor te zorgen dat onze professionals diepgaande kennis hebben van de gemeentesector. Zo is de kwaliteit van onze dienstverlening aan de gemeente Utrecht geborgd.

© 2024 Deloitte Nederland

Aanbiedingsbrief auditplan 2024
Het auditplan in één oogopslag
Uw controleteam
De planning-en-controlcyclus
Relevante aspecten bij de accountantscontrole
Doelstelling van de accountantscontrole
Aandachtsgebieden voor de jaarrekeningcontrole 2024
Materialiteit voor de jaarrekeningcontrole 2024
Tijdpad jaarrekeningcontrole 2024
Innovatie
Bijlagen

Digitally signed by Rein-Aart Van Vugt on 19 Nov 2024

Deloitte.

Onder Deloitte wordt verstaan één of meer van Deloitte Touche Tohmatsu Limited (“DTTL’’ of ‘’Deloitte Global’’), haar wereldwijde netwerk van member firms en aan hen verbonden entiteiten (tezamen, de “Deloitte-organisatie”). DTTL en haar wereldwijde netwerk van member firms en aan hen verbonden entiteiten zijn juridisch gescheiden en onafhankelijke entiteiten, die elkaar niet kunnen verplichten of binden ten aanzien van derden. DTTL en iedere DTTL member firm en aan hen verbonden entiteiten zijn aansprakelijk voor hun eigen handelen en nalaten, en niet voor het handelen of nalaten van een andere entiteit. DTTL verleent geen diensten aan cliënten. Raadpleeg www.deloitte.com/about voor meer informatie.

Deloitte levert toonaangevende audit- en assurance-, belastingadvies- en juridische diensten, en diensten op het gebied van consulting, financial advisory, en risk advisory aan bijna 90% van de Fortune Global 500® en duizenden particuliere bedrijven. Onze professionals leveren meetbare en blijvende resultaten die het vertrouwen van het publiek in kapitaalmarkten helpen versterken, klanten in staat stellen te transformeren en bloeien, en de weg wijzen naar een sterkere economie, een meer rechtvaardige samenleving en een duurzame wereld. Voortbouwend op haar meer dan 175-jarige geschiedenis, omvat het bereik van Deloitte meer dan 150 landen en gebieden. Ontdek hoe de meer dan 415.000 mensen van Deloitte wereldwijd een impact maken die ertoe doet op www.deloitte.com.

Deze communicatie bevat louter algemene informatie en noch DTTL, noch haar wereldwijde netwerk van member firms of aan hen verbonden entiteiten verleent door middel van deze communicatie professioneel advies of diensten. Voordat u een beslissing neemt of actie onderneemt die van invloed kan zijn op uw financiën of uw bedrijf, dient u een gekwalificeerde professionele adviseur te raadplegen. Geen enkele entiteit in de Deloitte-organisatie is verantwoordelijk voor enig verlies dat wordt geleden door een persoon die op deze communicatie vertrouwt.

© 2024. Neem voor informatie contact op met Deloitte Nederland.

Burgemeester en wethouders
Postadres Postbus 16200, 3500 CE Utrecht
Telefoon 14 030
www.utrecht.nl

Gemeente Utrecht

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	J. Bakker, I.W. Nieuwenhout	**Datum**	19 november 2024
Doorkiesnummer	14030	**Kenmerk**	12869653
E-mail	jurjen.bakker@utrecht.nl ieke.wally.nieuwenhout@utrecht.nl	**Onderwerp**	Jaarstukken 2024: Managementletter
Bijlage(n)	1	**Beleidsveld**	Financiën

Geachte leden van de raad,

Graag reageren wij met deze brief op de Managementletter 2024 die de accountant heeft opgesteld. In de Managementletter rapporteert de accountant over zijn bevindingen en aanbevelingen op basis van de door hem uitgevoerde interim-controlewerkzaamheden. Bij deze controle kijkt de accountant naar onze werkprocessen en beheersingsmaatregelen. De Managementletter 2024 is als bijlage bij deze brief opgenomen.

Onze reactie volgt de onderwerpen van het onderdeel ‘Bestuurlijk relevante bevindingen en aanbevelingen interimcontrole’.

Overall beeld interne beheersing en organisatieontwikkeling
In navolging van de Managementletter 2023 en het Accountantsverslag 2023 stelt de accountant dat het prioriteren van ambities gelet op de vele uitdagingen van belang is. Mede met het oog op het maken van scherpe keuzes om niet alleen nu, maar ook op de langere termijn de gemeente financieel gezond te houden. De accountant signaleert dat in de Voorjaarsnota al concrete bezuinigingsmaatregelen zijn getroffen. Om deze maatregelen uit te voeren ziet hij een cruciale rol weggelegd voor de centrale informatievoorziening.

In het afgelopen jaar is door ons een verbeterprogramma voor de gemeentebrede financiële functie in gang gezet. Daarbij zetten we in op (1) verbeteringen intern binnen de afdeling financiën en het onderlinge samenspel tussen de clusters en (2) het gemeentebrede samenspel met de organisatieonderdelen en concerncontrol.
Inmiddels is een start gemaakt met het programma Versterking financiële functie, waarvoor een programmamanager is aangetrokken. Deze programmamanager heeft in samenspel met de organisatie de volledige focus om de versterking van de financiële functie te realiseren.

Van openstaande accountantsadviezen uit voorgaande jaren zijn er op dit moment zeven (nagenoeg) geheel en veertien gedeeltelijk opgelost. Met de invoering van het nieuwe financiële systeem in 2025

zullen de meeste aandachtpunten opgelost zijn. Wij treffen maatregelen om de mogelijke risico's voor de Jaarrekening 2024 te beperken.

Specifieke aandachtspunten
De accountant constateert dat de interne beheersing in de basis overall gezien op orde is in relatie tot de financiële verantwoording in de jaarrekening. Aandachtspunten van de accountant zijn herkenbaar en wij pakken de aangedragen aanbevelingen op om een volgende verbeterslag te realiseren. Zo hebben we in nauw contact met de accountant blijvend aandacht voor de waardering van de grondexploitaties, zijn frauderisico's en bijbehorende interne beheersmaatregelen in 2024 gefaseerd opgenomen in de bestaande verbijzonderde interne controles en zijn afspraken gemaakt met de zorgaanbieders om in januari een prognose op het totaalresultaat op te leveren.

Rechtmatigheidsverantwoording en EU-aanbestedingen
Over het verslagjaar 2023 heeft ons college voor het eerst een rechtmatigheidsverantwoording afgegeven, ondanks het feit dat dit nog niet verplicht was over dat jaar. Van de accountant hebben we complimenten ontvangen over de manier waarop we deze verantwoording hebben uitgevoerd en aan uw raad hebben voorgelegd in de jaarstukken 2023. Ook op moment van schrijven is de wetgeving hieromtrent nog niet definitief vastgesteld. We zijn reeds gestart met het opstellen van de rechtmatigheidsverantwoording over het huidige verslagjaar conform de Kadernota rechtmatigheid 2024 van de commissie BBV.

Ten aanzien van de Europese aanbestedingen en het inkoopbeleid, constateren wij, op basis van de bevindingen in het eerste halfjaar van 2024, dat de ingezette verbeteringen voortduren, in lijn met de inspanningen van vorig jaar. Bij inkoopprocessen zijn, met name op het gebied van rechtmatigheid, verdere verbeteringen zichtbaar. Wij zullen ons blijven inzetten om deze positieve ontwikkeling in de komende periode te continueren.
Om de uitdagingen rondom datakwaliteit en het juiste instrumentarium voor centrale sturing te adresseren, wordt momenteel gewerkt aan een visiedocument op het gebied van inkoopdata. Dit document gaat inzicht bieden in de noodzakelijke maatregelen om datakwaliteit te waarborgen en de centrale inkooporganisatie te versterken in haar rol van advisering, monitoring en interventie.

Investeringsagenda
De accountant constateert dat de organisatie met zijn aanbevelingen over de uitdagingen in de investeringsbegroting aan de slag is gegaan om tot een realistische (meerjaren) raming te komen. Zo is de investeringsplanning aangepast en meer gelijkmatig verdeeld over de komende jaren. Vervolgstappen blijven nodig. Aandacht voor de kwaliteit van de ramingen helpt om de grip op investeringen te vergroten, maar voor een stad met zo'n grote investeringsopgave als Utrecht is dat nog niet voldoende. Grip op investeringen vergt óók dat we het totaalpakket aan investeringsambities tegen de lat leggen van betaalbaarheid (begrote kapitaallasten en kapitaallastenreserves), financierbaarheid (de impact op de balans en de financiële ratio's die daaruit volgen zoals netto schuldquote, solvabiliteit en weerstandsvermogen) en uitvoerbaarheid (beschikbare uitvoeringscapaciteit).
In onze raadsbrief ten behoeve van het slotdebat over de Programmabegroting 2025 van 5 november 2024 hebben wij het proces voor de vervolgstappen nader uitgewerkt. Het streven naar grip op investeringen vergt veel van onze organisatie. De samenloop met andere programma's, zoals de doorontwikkeling van de financiële functie en de implementatie van bezuinigingsmaatregelen, maakt dat we niet van de ene op de andere dag alle verbeteringen kunnen doorvoeren die nodig zijn. We werken daarom aan een meerjarige programmatische aanpak van ons investeringsstelsel, waarmee we stapsgewijs grip op investeringen vergroten.

Controle SiSa-regelingen
Het aantal SiSa-regelingen waar de gemeente over moet verantwoorden neemt ook dit jaar onverminderd toe. Dit is een blijvend aandachtspunt voor de jaarrekeningcontrole zowel voor de ambtelijke organisatie als de accountant. Ook de capaciteit binnen de verantwoordingsketen van de gemeente brengt de accountant onder de aandacht. Gezamenlijk is een aantal maatregelen getroffen om ervoor te zorgen dat deze controle binnen de termijn gerealiseerd zal worden. Naar verwachting neemt het aantal SiSa-regelingen naar de toekomst toe af, aangezien het Rijk heeft aangekondigd de specifieke uitkeringen (SPUK's) te gaan afbouwen.

Ten slotte
Wij blijven de komende maanden hard werken om het jaarrekeningproces zo goed mogelijk te laten verlopen en verdere verbeteringen te realiseren. Wij zijn blijvend in gesprek met de accountant om de kwaliteit van de jaarcontrole te kunnen borgen.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,

Deloitte.

Managementletter 2024

Gemeente Utrecht, 18 november 2024

MAKING AN IMPACT THAT MATTERS since 1845

Deloitte.

Deloitte Accountants B.V.
Wilhelminakade 1
3072 AP Rotterdam
Postbus 2031
3000 CA Rotterdam
Nederland

Tel: 088 288 2888
Fax: 088 288 9830
www.deloitte.nl

Aan het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Utrecht
Postbus 16200
3500 CE UTRECHT

Onderwerp
Managementletter 2024

Datum
11 november 2024

Ons kenmerk

Definitief

Geacht college,

Hierbij brengen wij verslag uit van de bevindingen naar aanleiding van de recentelijk afgesloten interim-controle. De aanpak en de aandachtspunten van deze tussentijdse controle, die wij hebben uitgevoerd in opmaat naar de controle van de jaarrekening 2024 van de gemeente Utrecht, zijn vastgelegd in het auditplan 2024.

Wij benadrukken dat de interim-controle primair is bedoeld om de interne-beheersingsmaatregelen in uw organisatie te beoordelen en te toetsen, als basis om te komen tot een oordeel over de betrouwbaarheid van de in de jaarrekening 2024 opgenomen informatie. Het voorgaande impliceert dat onze werkzaamheden niet de hele interne-beheersingsomgeving van de gemeente Utrecht omvatten. Tevens heeft de interim-controle als doel om de aandachtspunten voor de jaarrekening 2024 te signaleren en onder uw aandacht te brengen.

Wij merken op dat deze managementletter is opgesteld ten behoeve van het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Utrecht en niet zonder onze toestemming aan derden mag worden verstrekt.

Wij hebben deze rapportage ambtelijk en bestuurlijk (met o.a. uw gemeentesecretaris, concerndirectie en portefeuillehouder financiën) besproken. Wij vertrouwen erop u hiermee van dienst te zijn en danken u en uw medewerkers voor de samenwerking tijdens de interim-controle en bij de totstandkoming van deze managementletter.

Hoogachtend,

Deloitte Accountants B.V.

drs. R.M.J. van Vugt RA

B. Leeuwenkamp MSc RA

Op alle opdrachten verricht door Deloitte, behoudens M&A Diensten, zijn de Algemene Voorwaarden Dienstverlening Deloitte Nederland, januari 2020 gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel onder nummer 24362837 van toepassing. Deloitte Accountants B.V. is ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel te Rotterdam onder nummer 24362853. Deloitte Accountants B.V. is a Netherlands affiliate of Deloitte NSE LLP, a member firm of Deloitte Touche Tohmatsu Limited.

Inhoudsopgave

Managementsamenvatting | Bestuurlijk relevante bevindingen en aanbevelingen interim-controle 5

Speerpunten Adviescommissie Controle en Financiën 16

Aandachtspunten jaarrekeningcontrole 2024 18

Bijlage | Detailbevindingen interim-controle 21

Bijlage | Opvolging aanbevelingen voorgaande jaren 23

Bijlage | Reikwijdte van onze werkzaamheden 32

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Uw controleteam

Wij beantwoorden graag uw vragen over deze managementletter:

Rein-Aart van Vugt
Partner
Deloitte Accountants B.V.
Tel: +316 1100 2353
rvanvugt@deloitte.nl

Bob Leeuwenkamp
Director
Deloitte Accountants B.V.
Tel: +316 1201 1643
bleeuwenkamp@deloitte.nl

Danny Graus
Director IT Audit
Deloitte Accountants B.V.
Tel: +316 5311 9327
dgraus@deloitte.nl

Maurice Heuer
Senior Manager
Deloitte Accountants B.V.
Tel: +316 8333 0192
maheuer@deloitte.nl

Monique van Doornum- van Duist
Senior Manager
Deloitte Accountants B.V.
Tel: +316 **12342787**
mvanduist@deloitte.nl

Rohini Garib
Manager
Deloitte Accountants B.V.
Tel: +316 29653107
rgarib@deloitte.nl

Niels van den Akker
Manager
Deloitte Accountants B.V.
Tel: +316 31024071
nivandenakker@deloitte.nl

Bart de Nijs
Manager
Deloitte Accountants B.V.
Tel: +316 12104989
bdenijs@deloitte.nl

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Managementsamenvatting

Bestuurlijk relevante bevindingen en aanbevelingen interim-controle

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Bestuurlijk relevante bevindingen en aanbevelingen interim-controle

Onderwerp	Boodschap
Overall beeld interne beheersing en organisatieontwikkeling	Uw gemeente wordt geconfronteerd met belangrijke uitdagingen, zoals: • Het realiseren van een toenemend aantal opgaven in een omgeving van vacatures, dynamisch personeelsbestand, complexe procedures en bij diverse taken ook een disbalans met geld (tekorten). • Versterken van de financiële functie en het organisatie Financiën en Inkoop. • Het verder uitvoeren van de (grondexploitatie)projecten en de uitdagingen op het gebied van netcongestie, juridische procedures en macro-economische ontwikkelingen alsmede het daaraan gekoppelde investeringsplafond. • De gevolgen van macro-economische ontwikkelingen en de effecten (druk) daarvan op de rijks- en gemeentelijke begrotingen. • Het in balans houden van de begroting met inachtneming de ontwikkeling van de Algemene Uitkering vanaf 2026 en de politiek-bestuurlijke ambities. • Grip op risico's en geldstromen bij en van verbonden partijen en deelnemingen. • De implementatie van uw nieuwe financieel systeem. • Toenemende digitalisering. Deze uitdagingen vragen veel van uw gemeenteraad, het college en van de ambtelijke organisatie, en maken ook het prioriteren van ambities blijvend van belang. Het is daarbij van belang om bewuste keuzes te maken rekening houdend met de realisatiekracht, door een uitvoeringstoets te doen en deze af te zetten tegen (politieke) ambities. Wij concluderen ten aanzien van uw interne beheersing dat de basis 'overall-gezien' op orde is om tot de financiële verantwoording in de jaarrekening 2024 te komen. Daarbij constateren wij dat uw gemeente veel belang hecht aan het verder verbeteren van haar interne beheersing en haar processen, en dat wij alle onderwerpen open kunnen bespreken en dat de samenwerking goed is. Onze adviezen worden ter harte genomen. Wel signaleren wij dat, om uw gemeente op lange termijn financieel en organisatorisch gezond te houden, scherpe keuzes gemaakt (moeten) worden waarbij u in uw voorjaarsnota 2024 al concrete bezuinigingsmaatregelen heeft genomen en het project versterking financiële functie is ingezet. Om de bezuinigingsmaatregelen tot een succes te brengen zien wij een cruciale rol weggelegd voor de centrale informatievoorziening. De informatievoorziening van decentraal naar centraal is op onderdelen ontoereikend om centraal te kunnen sturen en monitoren en tijdig beslissingen te nemen. Dit betreft een breed thema en wij hebben dit de afgelopen jaren geconstateerd bij bijvoorbeeld onderbouwingen voor de jaarrekening, verantwoording over specifieke uitkeringen, de jaarafsluiting, maar ook risicomanagement, juridische geschillen, verbonden partijen, beheersing investeringen. Daarnaast speelt informatievoorziening een belangrijke rol voor de invulling van het budgetrecht van de gemeenteraad en keuzes ten aanzien van de investeringsagenda. Op het punt van centrale kaderstelling, sturing, monitoring en informatievoorziening is de interne beheersing nog niet op orde. In onze voorgaande rapportages hebben wij dit uitgebreid onder de aandacht gebracht, maar benadrukken nogmaals met meer nadruk komende periode stappen te zetten en resultaten te boeken. Ook is het vergroten en borgen van kennis en kwaliteit in de organisatie van belang. Het proces van versterken van de financiële functie en het plan dat wordt opgesteld om de investeringsagenda beter te beheersen onderschrijven wij en zullen wij als speerpunt volgen. Voor een overzicht van speerpunten bij onze controle verwijzen wij naar: Speerpunten Adviescommissie Controle en Financiën. **Versterken financiële functie** Als belangrijk aandachtspunt signaleren wij dat uw beschikbare capaciteit en ambities uit balans zijn. Uit onder andere de gesprekken constateren wij dat dit in de praktijk leidt tot een hoge werkdruk en dat dit de kans op fouten vergroot. De mobiliteit (instroom en uitstroom) van de ambtelijke organisatie is hoog, waardoor ambtenaren vaker van functie of project wisselen wat kan leiden tot kennisachterstand en inefficiency. Dit werkt het risico in de hand dat er, omwille van het "winnen" van tijd, steeds meer belangrijke informatie in de hoofden en "eigen vastleggingen" (in bijvoorbeeld excel) van medewerkers zit en er minder vastgelegd c.q. geborgd wordt binnen de processen/systemen. Uw college schrijft in de jaarrekening 2023 dat de krappe arbeidsmarkt, het relatief hoge ziekteverzuim en extra taken voor de gemeentelijke organisatie het noodzakelijk maakten om meer in te huren dan vooraf verwacht. Op basis van de toelichting in de jaarstukken heeft deze noodzaak ertoe geleid dat in 2023 voor € 88,4 miljoen euro (16,2% van het totaal aan loon-en inhuurkosten) is ingehuurd om de benodigde capaciteit te kunnen verkrijgen. Dit is voor de continuïteit van uw bedrijfsvoering een blijvend belangrijk en urgent aandachtspunt. Wij achten het van belang om scherpe keuzes te maken in de prioritering van werkzaamheden. Dit geldt zowel voor het bestuur als de ambtelijke organisatie.

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Bestuurlijk relevante bevindingen en aanbevelingen interim-controle

Onderwerp	Boodschap
Overall beeld interne beheersing en organisatieontwikkeling	Uit interviews in het kader van onze controle en bespreking van bevindingen begrijpen wij dat door het hoge personeelsverloop in uw organisatie kwetsbaarheden ontstaan. Bijvoorbeeld doordat kennis vanuit uw organisatie verloren gaat. Afgelopen jaar zagen wij dit specifiek terug bij het organisatieonderdeel Financiën en Inkoop (F&I) en Ontwikkelorganisatie Ruimte, waardoor risico's bestaan voor het jaarrekening controleproces. Inmiddels zijn ook al diverse maatregelen genomen en zullen er nog volgen om de capaciteit, sturing, beheersing en cultuur te versterken. Nieuw personeel beschikt vaak niet over een achtergrond in de gemeentefinanciën. Het up to speed krijgen van de nieuwe medewerkers vergt veel investeringstijd. Hierbij helpt het niet dat de processen en belangrijke dossiers niet centraal vastliggen. Daarnaast is een aantal activiteiten van de financiële functie op een aantal organisatieonderdelen decentraal georganiseerd. Hierdoor is zowel F&I als concerncontrol niet op alle onderwerpen (centraal) betrokken. Een voorbeeld hiervan betreft de sturing en beheersing van verbonden partijen, risicomanagement, juridische geschillen en investeringen. Ook blijven werkzaamheden liggen, zoals de actualisering van verordeningen en centraal inhoudelijk toezicht vanuit de eigenarenrol op verbonden partijen. Een ander gevolg is dat de werving van nieuwe medewerkers voor dezelfde type activiteiten en werkzaamheden voor verschillende organisatieonderdelen afzonderlijk van elkaar gebeurt, waardoor het voorkomt dat functieprofielen en waardering niet consistent worden toegepast voor de gemeente brede bedrijfsvoeringsfuncties. Ook constateert u dat het belangrijk is om consistentie te bereiken in bijvoorbeeld trainingen en werkwijzen. Aandacht voor cultuur, leiderschap en structuur is nodig, zodra de capaciteit in de organisatie (verder) onder druk komt te staan. Wat zijn gedragingen en houdingen bij dilemma's en durven medewerkers de hulpvraag (tijdig) te stellen? Naar de jaarrekening 2024 toe signaleren wij dat de organisatieonderdelen op basis van hun integrale verantwoordelijkheid op dit moment te weinig expliciet en zichtbaar de (eind)verantwoordelijkheid (kunnen) nemen voor hun (aan)deel in het samen- en controleproces van de jaarrekening. Ook hier is de sturing en informatievoorziening van decentraal naar centraal op onderdelen ontoereikend om centraal te kunnen monitoren en tijdig beslissingen te nemen. In onze voorgaande rapportages hebben wij dit uitgebreid onder de aandacht gebracht. Ook dit versterkt ons standpunt dat het nu de tijd is om daadwerkelijk besluiten te nemen en acties te nemen. Hier ligt een belangrijke rol en verantwoordelijkheid voor de directie en de decentrale organisatie, 1e en 2e lijn. Wij constateren dat ambtelijk breed wordt onderschreven dat de versterking van de financiële functie, centrale kaderstelling, sturing en monitoring en warme verzakelijking van de cultuur essentieel zijn voor een toekomstbestendige bedrijfsvoering en dat de eerste maatregelen in 2024 zijn genomen. De eerste maatregelen volgen uit het recentelijk door het college vastgestelde verbeterprogramma voor de gemeentebrede financiële functie. Daarbij wordt ingezet op (1) verbeteringen intern binnen de afdeling financiën en het onderlinge samenspel tussen de clusters en (2) het gemeentebrede samenspel met de organisatieonderdelen en concerncontrol. Voor de leiding van dit programma Versterking financiële functie is een programmamanager aangetrokken. Deze programmamanager heeft in samenspel met de organisatie de volledige focus om de versterking van de financiële functie te realiseren. Binnen het programma is ook aandacht voor de voorwaarden voor grip: • (centrale) kaderstelling; • organisatie en werkprocessen; • besturing en beheersing; • informatievoorziening en systemen; en • mensen en cultuur. Wij zijn blij om te constateren dat na een aantal jaren van signalen, de organisatie nu in het traject van besluiten en acties zit. Het grootste aandachtspunt is hierbij dat ook deze werkzaamheden erbij komen, terwijl de balans tussen benodigde en beschikbare capaciteit moeilijk is en dat het ook de cultuur in sturing betreft. Dit vraagt derhalve ook strakke sturing, monitoring en prioritering. Hierbij zullen wij bij onze werkzaamheden en in onze advisering ondersteunen. Wij helpen de Adviescommissie bij de prioritering, onder meer door prioritering van detailbevindingen.

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Bestuurlijk relevante bevindingen en aanbevelingen interim-controle

Onderwerp	Boodschap
Overall beeld interne beheersing en organisatieontwikkeling	De jaarrekeningcontrole 2023 hebben wij met uw organisatie geëvalueerd, waarbij er best practices en concrete acties zijn benoemd voor een gestroomlijnd verantwoordings- en controleproces. Wat betreft de jaarrekeningcontrole hebben wij samen met uw ambtelijke organisatie specifiek aandacht voor de volgende onderwerpen: • Het aantal regelingen dat uw gemeente moet verantwoorden in de SiSa-bijlage en het aantal overige inkomende subsidiebaten is de afgelopen jaren toegenomen(2019: 12 regelingen, 2023: 79 regelingen). Het is belangrijk de interne controle op de getrouwe verantwoording in de SiSa-bijlage en op overige inkomende subsidies en de rechtmatigheid van de bestedingen (dit valt binnen de rechtmatigheidsverantwoording van het college van B&W) tijdig uit te voeren en adequaat te documenteren. Wij hebben dan ook reeds in vroegtijdig stadium afstemming met uw organisatie over de documentatie en interne controle, waaronder de te hanteren formats. Tevens brengen wij onder de aandacht dat de als gevolg van personeelsverloop binnen de verantwoordingsketen van de Sisa-verantwoordingen binnen uw organisatie er mogelijk kwetsbaarheden ontstaan in het verantwoordingsproces t.b.v. de jaarrekening 2024. Wij vragen uw organisatie dan ook passende maatregelen te nemen om de impact hiervan te minimaliseren. • Het beschikbaar hebben van een toereikende onderbouwing van de waardering van het onderhanden werk (voorraad) inzake de grondexploitaties, inclusief position papers. Specifiek aandachtspunten hierbij zijn: een actuele onderbouwing van de voor 2024 e.v. verwachte inflatie, een kosten- en opbrengstenindexatie, de (potentiële) effecten van de stikstofproblematiek en netcongestie op de grondexploitaties van de gemeente Utrecht (programma en planning) alsmede nieuw geopende en geherstructureerde grondexploitatieprojecten. Vorig jaar zijn de verantwoording en de controle soepel verlopen. Wij zullen, in lijn met vorig jaar, met het organisatieonderdeel Ruimte afspraken maken over de voor de controle benodigde stukken en onderbouwingen. • Het beperken van de ‘periode 14 en 15’ boekingen, oftewel correctieboekingen op de eerste conceptjaarrekening. Voorgaand jaar hebben wij de suggestie gedaan om periodiek een zogenoemde ‘balance sheet review’ te implementeren, op zowel concern- als decentraal niveau. Hierbij wordt door een functionaris van de gemeente (bij voorkeur een medewerker buiten het decentrale organisatieonderdeel) periodiek een controle uitgevoerd op de balansrekeningen (al dan niet onderverdeeld naar organisatieonderdeel), waarbij de juistheid en de onderbouwing van de individuele balansposten worden beoordeeld. Hiermee heeft de gemeente de mogelijkheid de ‘periode 14 en 15’ boekingen te reduceren. • Het actualiseren, onderbouwen en bespreken van de ‘robuuste posten’ met betrekking tot de grondexploitatie Leidsche Rijn, voorafgaand aan de start van de jaarrekeningcontrole 2024.

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Bestuurlijk relevante bevindingen en aanbevelingen interim-controle

Onderwerp	Boodschap
Interne beheersing | Frauderisicomanagement	**Fraude** Wij hebben in de afgelopen jaren tijdens onze frauderisicoanalyse en in de gesprekken over fraude gebruikgemaakt van onze interne forensisch specialisten. Dit heeft bijgedragen aan een robuuste frauderisicoanalyse en heeft ons ondersteund bij de advisering over uw interne frauderisicoanalyse en de werkzaamheden op het gebied van fraudepreventie. Fraude blijft een actueel en belangrijk thema. Wij informeren u daarom jaarlijks over uw aandacht voor fraude, en over onze zienswijze en evaluatie daarbij. In uw Jaarplan Concernaudit 2024-25 komt het onderwerp fraude nadrukkelijk aan bod. Op basis van de benodigde competenties en capaciteiten is het eigenaarschap van de frauderisicoanalyse belegd bij Concernaudit. Aan onze aanbevelingen uit de managementletters over 2022 en 2023 wordt in uw jaarplan uitgebreid aandacht besteed. Wij constateren dat u zichtbaar een kwaliteitsimpuls heeft gegeven aan uw (proces van) frauderisicoanalyse en de verdere inbedding hiervan in de organisatie. U heeft hierbij expliciet rekening gehouden met onze adviespunten uit voorgaande jaren. Zie hiervoor eveneens de opvolging aanbevelingen voorgaande jaren. Op basis van uw frauderisicoanalyse adviseren wij u in lijn met ons accountantsverslag 2023 om: • de frauderisico's en beschreven interne beheersmaatregelen te betrekken in uw verbijzonderde interne controles (VIC-plannen en VIC's) om bestaan en werking van beheersmaatregelen te kunnen toetsen; • aandacht te besteden aan financiële verslaggevingsrisico's, waaronder (fraude)mogelijkheden ten aanzien van resultaatsturing; In ons accountantsverslag bij de jaarrekening 2023 rapporteerden wij over een mogelijke onregelmatigheid die door uw eigen organisatie is onderkend. Bij afgifte van onze controleverklaring bij de jaarrekening 2023 werden de feitelijkheden en omstandigheden nader onderzocht. Wij vragen u nadrukkelijk om de ontwikkelingen te monitoren en ons hierover actief te informeren.

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Bestuurlijk relevante bevindingen en aanbevelingen interim-controle

Onderwerp	Boodschap
Interne beheersing | Grondexploitaties	Belangrijke uitdagingen hebben een raakvlak met c.q. impact op de ruimtelijke ontwikkeling binnen uw gemeente, zoals de versnelling van de woningbouwopgave en de klimaattransitie (verduurzaming, stikstofproblematiek en netcongestie). Gezien de omvang van de 'voorraad bouwgronden in exploitatie' in de jaarrekening, dienen deze (macro-economische) ontwikkelingen centraal te staan bij het actualiseren van de grondexploitatieramingen ten behoeve van de jaarrekening 2024. Specifiek benoemen wij hierin de uitdagingen die de gemeente heeft in het kader van netcongestie. Netbeheer Nederland classificeert de situatie binnen uw gemeente als zijnde "Rood", waarbij geconstateerd is dat er geen transportcapaciteit is voor nieuwe aansluitingsverzoeken en er op dit moment een wachtrij is. Deze netcongestie kan een (aanzienlijke) impact hebben op de planning zoals deze nu is opgenomen binnen de verschillende grondexploitaties. Wij vragen uw aandacht voor de evaluatie van dit schattingselement, alsmede voor de impact daarvan op de opbrengstenraming als geheel. Het is daarbij van belang dat u de opbrengstenramingen en overige schattingselementen kritisch blijft volgen en deze waar mogelijk in lijn brengt met de marktontwikkelingen. Net als voorgaande jaren zullen wij nauw contact houden met uw organisatie over de belangrijke ontwikkelingen binnen de verschillende projecten. Er worden, ter voorbereiding op de jaarrekeningcontrole, tussentijdse gesprekken gepland voor de (deel)projecten Leidsche Rijn – Centrum, Haarrijn, Strijkviertel, Groenewoud en de Deelplan overstijgende complexen, evenals het project Merwedekanaalzone OPG, Beurskwartier en Lombokplein. Daarnaast worden wij graag (indien van toepassing) geïnformeerd over in het boekjaar nieuw geopende en te openen grondexploitaties. Het spreekt voor zich dat het belangrijk is om de ontwikkelingen en de voortgang ter zake gezamenlijk nauwgezet te monitoren en tijdig met elkaar te overleggen indien er zich situaties voordoen die (mogelijk) een wezenlijke impact hebben op het controleproces. Over onze uiteindelijke bevindingen inzake de beheersing en waardering van de grondexploitatie rapporteren wij in het accountantsverslag bij de jaarrekening 2024. Verder merken wij op dat uw organisatie het afgelopen jaar druk bezig is geweest met het vormgeven van de nieuwe nota grondbeleid. Hierin wordt nadrukkelijk voorgesorteerd op de aanstaande wijzigingen van de verslaggevingsvereisten die voortkomen uit de aangepaste notitie grondbeleid van de commissie BBV (2024). Dit zien wij als een positief punt.
Interne beheersing | Rechtmatigheids-verantwoording en Europese aanbestedingen	Sinds december 2022 maakt uw organisatie gebruik van een nieuw inkoopsysteem, waarin het beheersen van de verschillende aanbestedingstrajecten beter te borgen zou moeten zijn. Echter is de organisatie op dit moment (tijdelijk) gestopt met het gebruik van het nieuwe inkoop systeem op het gebied van het stroomlijnen van de documentenstroom voor EU-aanbestedingen. Wij begrijpen dat deze beslissing volgt op frequente storingen en tijdelijke onbeschikbaarheid van documenten. Uw organisatie geeft aan dat gesprekken met de leverancier worden gevoerd om de prestaties te verbeteren, met de intentie om terug te keren zodra de betrouwbaarheid en adequate werking van het systeem gegarandeerd zijn. Tot die tijd worden documenten via MS Teams beheerd en real-time gedeeld om continuïteit en toegankelijkheid te borgen. Dit geldt eveneens voor de inkoopkalender. Handmatige invoer door decentrale medewerkers kan met deze "work around" in potentie leiden tot variabiliteit in datakwaliteit en onvolledigheid. Wij adviseren omtrent de datakwaliteit aanvullende waarborgen te treffen. Hierin benoemen wij dat door uw organisatie, om de uitdagingen rondom datakwaliteit en het juiste instrumentarium voor centrale sturing te adresseren, wordt gewerkt aan een visiedocument waarin enerzijds de noodzakelijke maatregelen om datakwaliteit te waarborgen worden beschreven en anderzijds de wijze waarop de centrale inkooporganisatie versterkt zal worden in haar rol van advisering, monitoring en interventie. Uw gemeente heeft in de afgelopen jaren diverse maatregelen getroffen om de naleving van de interne- en Europese aanbestedingsregels beter te borgen. Wij constateerden de laatste jaren een gestage afname in de omvang van de onrechtmatigheden als gevolg van het niet naleven van de Europese aanbestedingsregels. Uit uw controle en interne rapportage (concernaudit) over het eerste half jaar van 2024 volgt een fout van € 0,4 miljoen, terwijl over 2023 sprake was van een fout van € 4,8 miljoen over het gehele jaar. Dit is mede het gevolg van het aflopen van foutief aanbestede contracten uit voorgaande boekjaren. Verder is de gemeente gestart met een opleidingsprogramma om kennis en vaardigheden in het decentraal inkopen te vergroten. Dit programma, dat inmiddels een jaar loopt, omvat onder andere gesprekken met organisatieonderdelen. Daarnaast biedt een online e-learning tool masterclasses aan, die projectleiders helpen de spelregels van inkoopprocessen te begrijpen.

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Bestuurlijk relevante bevindingen en aanbevelingen interim-controle

Onderwerp	Boodschap
Interne beheersing | Betrouwbaarheid en continuïteit geautomatiseerde gegevensverwerking	Jaarlijks geven wij u een update van de opvolging van de bevindingen uit de IT-audits van voorgaande jaren, waarbij wij op basis van gesprekken met de betrokken functionarissen de voortgang op de bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid van de algemene IT-beheersmaatregelen onderzoeken. Deze werkzaamheden zijn geïntegreerd in onze jaarrekeningcontrole. U heeft ons afgelopen jaar, in verband met de voorgenomen implementatie van SAP4HANA, gevraagd om door middel van een quickscan de opvolging te evalueren van de geconstateerde observaties met betrekking tot de IT-audit over voorgaande jaren. Wij hebben met elkaar afgesproken dat wij deze evaluatie beperken tot het beoordelen van de opzet van de door de gemeente gekozen oplossingsrichtingen. Hierbij is de nadruk gelegd op de observaties met een gemiddeld tot hoog risico. De scope van deze evaluatie betreft de verschillende SAP-systemen en de netwerkomgeving. Net als voorgaande jaren adviseren wij u om bij de implementatie van SAP4HANA te borgen dat de algemene IT-beheersingsmaatregelen ook op een betrouwbare manier worden opgezet en geïmplementeerd. Wij zijn hierop goed aangehaakt samen met onze IT-auditors. Wij beperken ons dit boekjaar tot de minimaal noodzakelijke IT-werkzaamheden wat betreft de opzet en het bestaan van de interne-beheersing(smaatregelen), en dus niet op de werking, monitoring en/of eventuele continue verbetering. Net als in voorgaande jaren hanteren wij bij onze controle op voorhand een aanpak waarbij wij gegevensgerichte controlewerkzaamheden buiten de IT-omgeving plannen, om in te spelen op de onderkende risico's. Wij hoeven daarom onze controle-aanpak niet te wijzigen. Inmiddels zijn met uw organisatie afspraken gemaakt met omtrent de eerste beoordeling van de ingerichte interne beheersingsmaatregelen in het nieuwe systeem. Hierbij wordt door onze IT-auditors een zogenoemde pre-implementation review uitgevoerd, waarbij onder andere gekeken wordt naar de plannen die de organisatie (in samenwerking met haar implementatiepartners) heeft om te zorgen voor een adequate gegevensmigratie en dat voldoende en geschikte beheersmaatregelen zijn getroffen voorafgaande aan de migratie. Wij maken nadere afspraken met uw organisatie over de specifieke werkzaamheden die benodigd zijn op de migratie van gegevens. Hierbij zullen wij de mogelijke implicaties op het jaarrekeningcontroleproces 2024 benadrukken en meegeven. Zoals de werkzaamheden die wij verrichten ten aanzien van het lijstwerk en de volledigheid en nauwkeurigheid van de rechten en verplichtingen die verantwoord worden in de jaarrekening 2024.
Interne beheersing | Datagedreven werken, artificial intelligence en automatisering	Onze directe omgeving is de laatste jaren steeds sterker afhankelijk geworden van automatisering, artificial intelligence (AI) en van het verwerken van data. Dit helpt ons om processen op een meer efficiënte en effectieve wijze uit te voeren. Gemeenten kennen een groot aantal zogenoemde 'rule based' processen, zowel in de beleidsuitvoering als in de ondersteuning. Of het nu gaat om het verstrekken van een subsidie of om het uitbetalen van een factuur, in al dit soort processen wordt een meer of minder complexe beslisboom doorlopen, waarna er al dan niet tot een handeling wordt overgegaan. Dergelijke processen lenen zich goed voor zogenoemde 'end tot end' automatisering; het geheel of gedeeltelijk elimineren van menselijke handelingen in het proces. Geautomatiseerde interne-beheersingsmaatregelen – zoals het automatisch matchen van een factuur met een inkooporder of het checken of een subsidieaanvraag niet al eerder is afgewezen – verhogen hierbij de betrouwbaarheid van de procesuitvoering. Daarnaast worden er binnen de gemeente, onder andere in deze processen, steeds meer data gegenereerd en opgeslagen. Deze data kunnen uw organisatie helpen bij het op een efficiënte en effectieve wijze bereiken van uw beleidsbeleidsdoestellingen en bij het formuleren van deze doelstellingen. Wij zien zowel dit datagedreven werken als het verder automatiseren van de processen als belangrijke trends binnen de gemeentelijke sector en hebben in dit verband een visiedocument gepubliceerd: "Investeer nu in executiekracht!". Wanneer wij deze (belangrijke) trends projecteren op de gemeente Utrecht, constateren wij dat binnen uw gemeente gebruik wordt gemaakt van nieuwe technieken, zoals data-analyse en generatieve AI. Recent heeft uw organisatie een 'Handleiding GenAI' gepubliceerd waarin de wijze, waarop medewerkers van de gemeente op een verantwoorde manier gebruik kunnen maken van dergelijke technieken, is beschreven. Daarnaast is de organisatie bezig te onderzoeken om verdere (Gen)AI toepassingen uit te rollen binnen de organisatie (bijvoorbeeld Microsoft Copilot). Wij merken op dat de gemeentelijke handleiding en raadsinformatiebrief hieromtrent primair ingaat op de risico's en limitaties die GenAI met zich meebrengt. Wij adviseren hierbij om ook de mogelijke kansen te identificeren om bedrijfsprocessen en handelingen op een efficiëntere wijze te kunnen inrichten. Zelf onderneemt de organisatie wel stappen om hiermee aan de slag te gaan door bijvoorbeeld het organiseren van de zogenoemde AI-tafel, het opzetten van een multidisciplinair AI coördinatieteam en het verrichten van AI gerelateerde presentaties aan medewerkers van de gemeente. Graag faciliteren wij u hierbij aan de hand van een zogenoemd "AI Lab", waarbij wij uw organisatie meenemen bij de mogelijkheden die AI biedt en de concrete ontwikkelingen voor de gemeentelijke markt. Een overzicht met specifieke veel gebruikte prompts per organisatie-onderdeel kan hier een voorbeeld van zijn. Dit als aanvulling (en mogelijk met een andere invalshoek) op hetgeen uw organisatie zelf al doet op dit vlak.

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Bestuurlijk relevante bevindingen en aanbevelingen interim-controle

Onderwerp	Boodschap
Interne beheersing | beheersing Investeringsagenda	Voorgaand jaar hebben wij u gerapporteerd over de uitdagingen die wij zien in uw investeringsbegroting. Wij hebben geconstateerd dat uw organisatie met onze aanbevelingen hieromtrent aan de slag is gegaan en als eerste stap de investeringsplanning heeft aangepast en gelijkmatig heeft “uitgesmeerd” over de komende jaren. Wij hebben de aanpassingen in het totale investeringsvolume in onderstaand figuur weergegeven. De doorgevoerde wijzigingen in het geraamde investeringsvolume dragen bij aan uw doelstelling om tot een realistische (meerjaren)raming te komen. Ook wordt gewerkt aan een plan om de investeringsplanningen ,– beheersing en besluitvorming te versterken. Een belangrijke aspect hierbij is de link c.q. de integrale afstemming tussen de investeringsplannen van de verschillende organisatieonderdelen voor middelen en capaciteit. Ook is de directe relatie tussen een realistische investeringsplanning en de financiële begroting wat betreft de afschrijvings- en rentelasten, kengetallen en balansprognose hierbij belangrijk.

Wij herhalen in dat kader onze aanbevelingen uit voorgaande jaren:

- Verduidelijken en versterken van de informatievoorziening en besluitvorming van de gemeenteraad bij investeringen. De eerste plannen hiervoor zijn ook aan de Adviescommissie Controle en Financiën gepresenteerd en zijn zeker een goede stap in met name de kwaliteit van de informatievoorziening. De Adviescommissie heeft aanwijzingen gegeven voor het gewenste niveau van budgetrecht van de gemeenteraad.
- Het opstellen van een integrale investeringsplanning, waarbij de investeringen over de jaarschijven zijn afgestemd op de ambtelijke capaciteit. Aan de hand van deze planning kan tevens worden geïnventariseerd welke organisatieonderdelen een verdere ambtelijke versterking nodig hebben.
- Het uitvoeren van een zichtbare inhoudelijke controle op de onderliggende ramingen van investeringen, waarbij tevens de realiseerbaarheid van de investering in relatie tot de integrale planning kritisch wordt bekeken. Hierbij kan de prioriteit worden gegeven aan de investeringen van een hoge kwantitatieve omvang.
- Het prioriteren van de investeringen die zijn opgenomen in de nieuwe investeringsbegroting, om zo tot een meer realistische planning voor de komende jaren te komen, die realiseerbaar is voor de gemeente. Overigens merken wij op dat wij de bovenstaande uitdagingen bij meer gemeenten zien. De situatie bij de gemeente Utrecht past in het landelijke beeld.
- Zorg dragen voor een directe aansluiting tussen de planning van de investeringen en de vertaling naar de financiële begroting wat betreft de afschrijvings- en rentelasten, kengetallen en balansprognose .

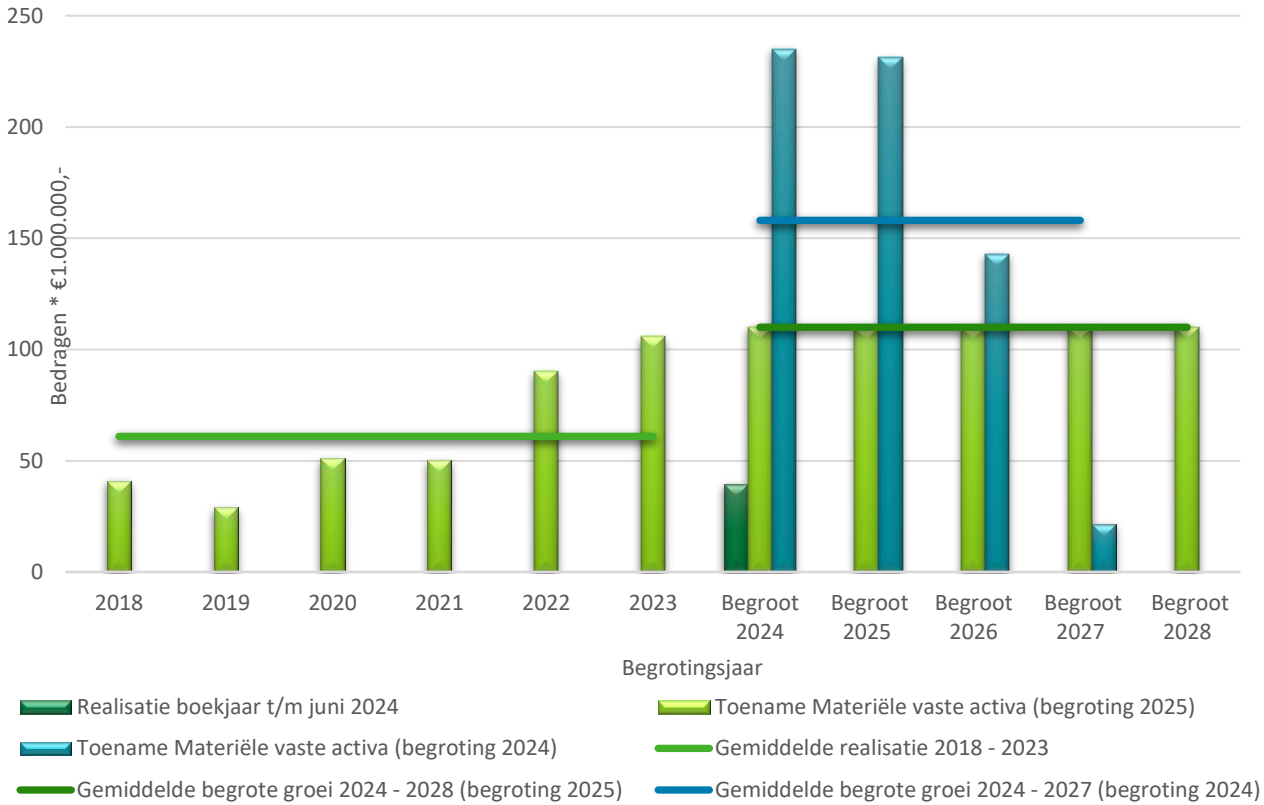

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Bestuurlijk relevante bevindingen en aanbevelingen interim-controle

Onderwerp	Boodschap
Interne beheersing | Voorspellende waarde begroting	De afgelopen jaren hebben wij de voorspellende waarde van uw begroting onder de aandacht gebracht. Met de begrotingstechnisch uitdagende jaren die u te wachten staan, blijft adequaat begroten en budgetbeheersing een belangrijk punt van aandacht. De afgelopen jaren bestaan aanzienlijke verschillen tussen begroting en realisatie. De informatie in de figuren hiernaast bevestigen dit beeld aan de hand van de verschillen tussen de begrote kengetallen en de daadwerkelijke realisatie. Een van de oorzaken is de onderuitputting ten aanzien van geplande uitgaven en niet tijdig centraal signaleren van dergelijke wijzigingen in de realisatie. Dit is mede het gevolg van de wisselwerking in de informatievoorziening van decentraal naar centraal die op onderdelen ontoereikend is om centraal te kunnen monitoren en tijdig beslissingen te nemen. Dit ligt in lijn met de constateringen die wij doen in het kader van uw investeringsagenda. Om concrete stappen te zetten bij deze constatering adviseren wij het volgende: • Versterk de sturende, monitorende en normerende rol van het concern en de directieraad. • Versterk de centrale interne (financiële) controlefunctie, welke aan de hand van duidelijke rollen en verantwoordelijkheden de robuustheid van het budgetbeheersingsproces moet borgen. Wij zien deze stappen als van essentieel belang om de betrouwbaarheid van de informatievoorziening te verhogen en de gemeenteraad in staat te stellen adequate keuzes te maken.

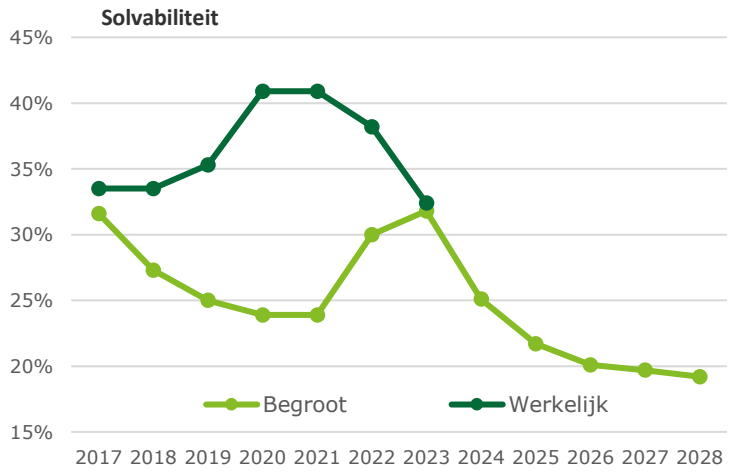

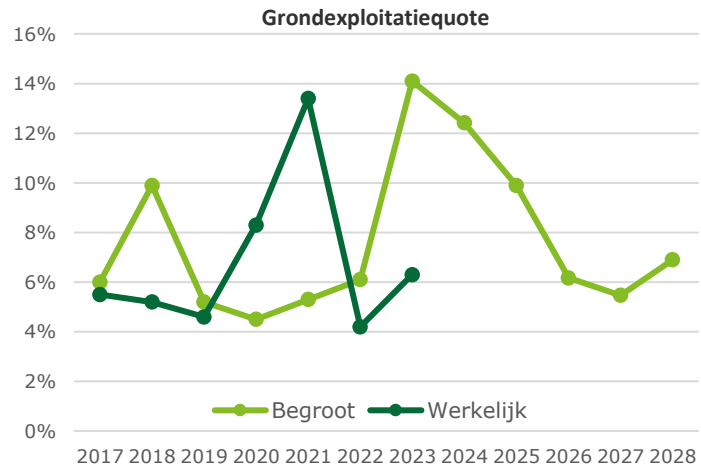

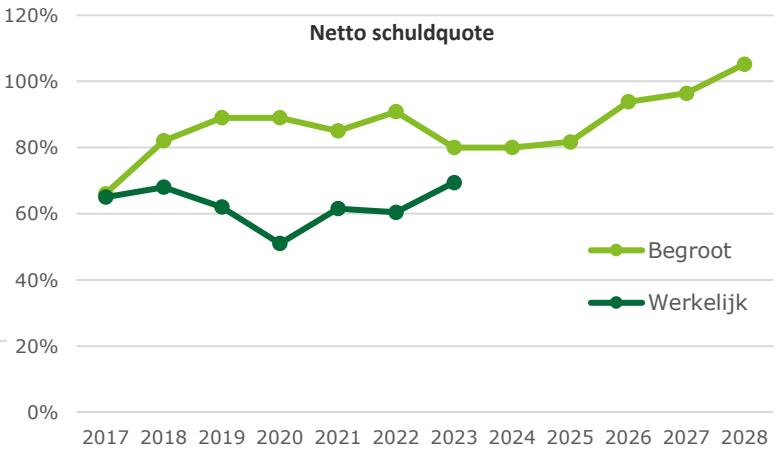

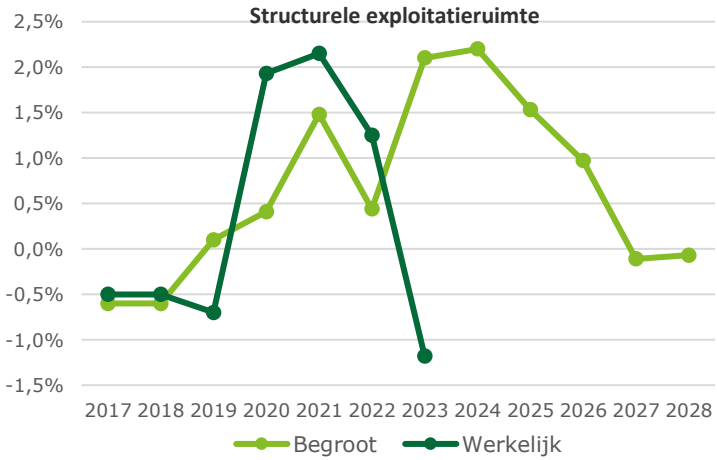

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Bestuurlijk relevante bevindingen en aanbevelingen interim-controle

Onderwerp	Boodschap
Interne beheersing | Overall beeld	Tijdens de interim-controle hebben wij de interne beheersing onderzocht van de voor de jaarrekening relevante processen. Overall is de interne beheersing – vanuit de opdracht voor de jaarrekeningcontrole bezien – van een voldoende niveau. De processen die wij tijdens de interim-controle hebben onderzocht, zijn: • Memoriaalboekingen en financiële verslaggeving • Investeringen • Grondexploitatie • Inkopen (inclusief aanbestedingen) en betalingsverkeer • Belastingen • Salarissen • Sociaal domein en uitkeringen Sociale Zaken • Treasury • Subsidieverstrekkingen • Overige opbrengsten: subsidie-, verhuur-, erfpacht- en parkeeropbrengsten. In deze managementletter hebben wij onze detailbevindingen weergegeven (inclusief status opvolging eerdere aanbevelingen).
Interne beheersing | Aandachtspunten voor de jaarrekening 2024	Voor het opstel- en controleproces van de jaarrekening benoemen wij op basis van de jaarrekeningcontrole 2023 en de interim-controle 2024 de volgende specifieke aandachtspunten: • Een toereikende onderbouwing van de waardering van het onderhanden werk (voorraad) inzake de grondexploitaties, inclusief position papers. Specifiek aandachtspunt hierbij is een actuele onderbouwing van de voor 2024 e.v. verwachte inflatie/kosten- en opbrengstenindexatie. Met het ruimtelijk domein hebben wij separate afspraken gemaakt over de voor de controle benodigde stukken en onderbouwingen. Tevens plannen wij periodieke gesprekken, waarin wij elkaar actief op de hoogte houden van belangrijke ontwikkelingen. • Het mogelijk doorbreken van de interne beheersing door het management (‘management override’), waarbij wij specifiek aandacht vragen voor de onderbouwing van de materiële schattingen in de jaarrekening (inclusief een evaluatie van de in de jaarrekening van vorig boekjaar opgenomen schattingen) en een toereikende autorisatie van en controle op memoriaalboekingen. • Aandacht voor uw standpunt en onderbouwing ten aanzien van (eventuele) juridische claims en geschillen. • Het aantal regelingen dat uw gemeente moet verantwoorden in de SiSa-bijlage neemt naar verwachting voor het boekjaar 2024 verder toe. U bent daarom gestart met de (voorbereiding van de) uitvoering van de benodigde interne controles op de getrouwe verantwoording in de SiSa-bijlage en de rechtmatigheid van de bestedingen. Voor de jaarrekeningcontrole maken wij – zodra de verantwoordings- en controle-informatie vanuit de rijksoverheid voor 2024 definitief is – nadere (plannings)afspraken. • Een toereikende onderbouwing van de impact van de vastgestelde stelselwijziging met betrekking tot de afschrijvingsmethodiek (lees moment van afschrijven).

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Bestuurlijk relevante bevindingen en aanbevelingen interim-controle

Onderwerp	Boodschap
Interne beheersing | Prioritering van detailbevindingen	In deze managementletter schrijven wij bij het 'Overall beeld interne beheersing en organisatieontwikkeling' dat het belangrijk is om keuzes te maken. Dit geldt ook voor het opvolgen van onze detailbevindingen en prioritering daarin. Wij geven daarom in dit hoofdstuk een overzicht van onze (resterende) detailbevindingen en een prioritering mee. Hoge prioriteit: • 03. Frauderisicomanagement: door organisatieonderdelen toetsen van effectieve werking interne beheersmaatregelen • 12/13. Investeringsplanning: zie Interne beheersing | beheersing Investeringsagenda • 15. Onderbouwing balansrekeningen • 16. Rechtmatigheidsverantwoording en Europese aanbestedingen: zie Interne beheersing | Rechtmatigheids-verantwoording en Europese aanbestedingen • 17. Bijstelling vierkantbudget en timing jaarrekeningcontrole: belang dat uw gemeente, gezamenlijk met de zorgaanbieders, een grondige analyse maakt van de verschillen tussen inschatting en werkelijkheid om toekomstige budgetafwijkingen te minimaliseren Middel prioriteit: • 09. Subsidiebaten: subsidieregister verder versterken (in uitvoering brengen van gewijzigde opzet/plan) • 10. Subsidieverstrekkingen: applicatie EasyFunders voorziet nog niet volledig in uw informatiebehoefte Prioritering bij implementatie SAP4HANA: • 06. Prestatielevering: interne beheersing in systeem t.a.v. prestatielevering inkopen • 11. Memoriaalboekingen: structureel controleren, accorderen van memorialen • 20/21. Data-analyse in de controle | Betaalblokkades en datakwaliteit Opgelost op korte termijn: • 07. Erfpacht: controle volledigheid erfpachtopbrengsten (in uitvoering brengen van gewijzigde opzet/plan) • 08. Verhuurproces: controle op naleving huurbeleid (in uitvoering brengen van gewijzigde opzet/plan) • 14. Ontwikkeling van uw gemeentebrede risicomanagement: aanpassing Nota risicomanagement en weerstandsvermogen (centraliseringsacties zijn reeds genomen) • 19. Subsidieverstrekkingen: naleving termijnbepalingen (gewijzigde opzet/plan in opstartfase)

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Speerpunten Adviescommissie Controle en Financiën

Verslag speerpunten auditplan

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Verslag speerpunten auditplan

Onderwerp	Boodschap
Speerpunten Adviescommissie	De volgende speerpunten heeft u ons meegegeven bij bespreking van ons auditplan 2024: • Inzicht in de financiële positie • Grip op investeringen: realisatiekracht, terugdringen van planningsoptimisme en voortgang op dit thema • Budgetrecht van de gemeenteraad (MPR, investeringen, reserves en verbonden partijen) Over het eerste speerpunt rapporteren wij in ons accountantsverslag bij de jaarrekening. Tevens informeren wij u in thema-sessies, zoals in onze jaarlijkse of halfjaarlijkse heisessie over de ontwikkeling van de financiële positie van Utrecht en (specifieke) kengetallen. In zowel deze managementletter als in ons accountantsverslag rapporteren wij over speerpunt 2 en 3. Wij onderschrijven het belang van uw project Versterken financiële functie en informeren u over de voortgang en onze aanbevelingen daarbij.

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Aandachtspunten jaarrekeningcontrole 2024

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Aandachtspunten jaarrekeningcontrole 2024

Onderwerp	Boodschap
Wijzigingen in het BBV	In december 2023 heeft de commissie BBV belangrijke notities over Rente, Overhead en Grondexploitatie geactualiseerd. We geven hieronder de belangrijkste wijzigingen per notitie weer en hun impact op de jaarrekening. Deze notities gelden vanaf begrotingsjaar 2025, maar mogen vanaf begrotingsjaar 2024 al worden toegepast. Notitie grondbeleid in begroting en jaarstukken 2023 De belangrijkste wijzigingen in de notitie Grondexploitatie houden verband met de Omgevingswet, die leidde tot aanpassingen in de lijst van verhaalbare kostensoorten. Deze zijn van kracht per 1 januari 2024 en beïnvloeden voornamelijk verslaggevingsaspecten bij faciliterend grondbeleid en biedt de gemeente meer keuzemogelijkheden tot het verhalen van kosten. Andere wijzigingen betreffen voorwaarden voor warme gronden, voorbereidingskosten en gemengde projecten. Daarnaast is de rentetoerekening gewijzigd alsmede worden er zwaardere eisen gesteld aan winstnemingen. Deze laatste twee benoemde wijzigingen zullen financieel effect hebben op uw grondexploitatieprojecten en de begrote winstnemingen die uw organisatie kan doen (hoofdzakelijk binnen de grondexploitatie Leidsche Rijn). Immers kan winstneming via de POC-methode, dat wil zeggen op basis van de betrouwbaar geraamde winst naar rato van de realisatie van verkopen èn kosten, pas plaatsvinden als de resterende looptijd van een grondexploitatie tien jaar of minder is. Voorheen was de restrictie van de looptijd niet opgenomen in de notitie grondbeleid. Notitie Rente De meest significante wijziging in de notitie Rente betreft de toerekening van rentelasten aan grondexploitaties. Tot en met 2023 was het enkel toegestaan om de werkelijke rente over vreemd vermogen evenredig toe te rekenen aan deze exploitaties. Dit geldt ook voor toekomstige rentelasten. Met ingang van boekjaar 2025 (en optioneel 2024) wordt in het BBV geen onderscheid meer gemaakt, en vindt rentetoerekening plaats op basis van de reguliere omslagrente. Notitie Overhead De commissie BBV heeft de regelgeving omtrent de toerekening van overhead geactualiseerd en samengevoegde notitie. De belangrijkste stellige uitspraken uit deze notitie zijn: • De definitie van overhead uit artikel 1 van het BBV wordt nader geduid als: het geheel van functies gericht op de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Hiertoe behoren ook de systemen en aanverwante lasten die deze functies ondersteunen. • Voor de berekening van de tarieven voor lokale heffingen moet de methodiek voor de toerekening van overhead worden gebruikt zoals deze is opgenomen in de financiële verordening. • De methodiek voor het toerekenen van overhead, zoals opgenomen in het overzicht overhead, aan lokale heffingen en rechten mag niet afwijken van de overige methodieken voor het toerekenen van overhead aan overige taakvelden van de begroting.

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Aandachtspunten jaarrekeningcontrole 2024

Onderwerp	Boodschap
Aanpassingen BADO	Op basis van de huidige verwachtingen zal het Besluit accountantscontrole decentrale Overheden (BADO) vanaf 2025 worden aangepast, waarbij de goedkeuringstolerantie wordt aangepast van 1% naar 2%. Daarnaast wordt ook de omvangsbasis aangepast. Op dit moment omvat dit de totale lasten, inclusief dotaties aan de reserves. Dit laatste komt te vervallen, waardoor de omvangsbasis alleen de lasten omvat, exclusief de reservemutaties. Dit heeft in beginsel geen gevolgen voor de gemeente of voor de controlewerkzaamheden die worden uitgevoerd in het kader van de rechtmatigheidsverantwoording. Wel kan dit betekenen dat er sprake is van een impact op de omvang van uit te voeren controlewerkzaamheden vanaf boekjaar 2025, zoals het uitvoeren van detailcontroles. Op basis van de begroting 2025 kan een eerste inschatting gemaakt worden van de impact hiervan tussen boekjaar 2024 en 2025. Wij treden tijdig met u in overleg om te bespreken wat deze wijziging voor boekjaar 2025 betekent.
Interne beheersing | Afschrijvingsmethodiek	In uw voorjaarsnota 2024 heeft uw gemeenteraad verschillende bezuinigingsvoorstellen vastgesteld. Een van deze financieel technische bezuinigingsmaatregelen heeft betrekking op het wijzigingen van het moment van afschrijving. Waar in de periode voor 1 januari 2024 werd gestart met afschrijven op het moment van ingebruikname is dit gewijzigd in het starten met afschrijven vanaf 1 januari van het boekjaar volgend op het jaar waarin het actief gereedgekomen is. Op basis van deze wijziging kennen nieuwe activa die gedurende het boekjaar in gebruik worden genomen, bij gelijkblijvende afschrijvingstermijnen, feitelijk een langere ingeschatte gebruiksduur. Wij vragen uw aandacht voor de evaluatie van dit punt. Vanuit het verslaggevingskader (in dit geval de notitie Materiële vaste activa van de commissie BBV) is er bij een dergelijke wijziging sprake van een stelselwijziging die wordt toegelicht in de jaarrekening.

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Bijlage

Detailbevindingen interim-controle

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Bevindingen interim-controle 2024

Onderwerp	
Subsidie-verstrekkingen	Wij hebben naar aanleiding van procesbespreking en uw VIC werkzaamheden (Concernaudit rapport VIC subsidies), vernomen dat het uitvoeringskader Subsidieverstrekking 2020-2023 niet is geactualiseerd voor boekjaar 2024 (peildatum 12-09-2024). Dit document dient als beleidsstuk voor de subsidieverstrekking en bevat de regels voor het uitvoeren van dit proces in het kader van de rechtmatigheid. Het oude uitvoeringskader van 2020-2023 wordt nog steeds gebruikt in 2024 maar is, als gevolg van de termijnen t.a.v. de geldigheid die opgenomen zijn in het uitvoeringskader, niet meer passend voor uw interne rechtmatigheidscontroles. Immers bestaat het risico dat er onduidelijkheid ontstaat over de gesubsidieerde activiteiten en bijbehorende bedragen, waardoor moeilijk is vast te stellen of de subsidie aan de gewenste activiteiten wordt besteed. Dit kan de rechtmatigheid van de subsidieverstrekking in gevaar brengen. Wij adviseren u dan ook om het uitvoeringskader Subsidieverstrekking te actualiseren, conform uw bestaande voornemen. Daarnaast raden wij aan het uitvoeringskader jaarlijks te beoordelen op actualiteit, zodat eventuele noodzakelijke aanpassingen tijdig kunnen worden doorgevoerd.
Parkeeropbrengsten	Als onderdeel van onze interim-controle hebben wij de procesgang en de interne beheersingsmaatregelen ten aanzien van de parkeeropbrengsten beoordeeld. Hierbij hebben wij vastgesteld dat uw organisatie op dit moment bezig is met een migratie naar een nieuw systeem ten behoeve van het verstrekken van parkeerproducten (zoals vergunningen). Als gevolg van problemen bij de inrichting van het nieuwe systeem in combinatie met het vervallen van ondersteuning voor uw vorige systeem vanaf 1 oktober 2024, richt u voor een deel van de parkeerproducten tijdelijk een “work-around” in voor het verstrekken, registreren en administreren van deze parkeerproducten. Hiermee is uw interne-beheersing (waaronder in het systeem afgedwongen controle-technische functiescheiding) mogelijk niet toereikend en loopt u een risico op onnauwkeurigheden in de verantwoording van parkeeropbrengsten. Wij adviseren uw organisatie om voor de ontstane situatie (tijdelijk) passende aanvullende interne beheersingsmaatregelen in te richten. Daarbij is het van belang om aandacht te besteden aan de reproduceerbaarheid van de uitgevoerde controlestappen. Wij adviseren specifieke (verbijzonderde) interne controles op te zetten, waarbij u zichtbaar toetst op de nauwkeurigheid en de volledigheid van de parkeeropbrengsten.

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Bijlage

Opvolging aanbevelingen voorgaande jaren

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Opvolging aanbevelingen voorgaande jaren

Nr.	Bevinding	Follow-up 2024	Status 2024
01	**2019 – Frauderisicomanagement** ML 2019: Wij adviseren u om het proces inzake het frauderisicomanagement te versterken, met het implementeren van een tussentijdse bewaking van de risico's, het implementeren van beheersmaatregelen en de follow-up hiervan, om daarmee de potentiële impact van de risico's te verkleinen.	De frauderisicoanalyse is afgerond en in februari 2024 door de directieraad en het college vastgesteld.	✓
02	**2021 – Frauderisicomanagement** Uw interne frauderisicoanalyse is gericht op de geïdentificeerde risico's op basis van de eigen kernprocessen. Naast de focus op de risico's die worden geïdentificeerd via het perspectief en de processen van ieder organisatieonderdeel, adviseren wij om het gehele fraudelandschap bij de analyse te betrekken, om zo de kans te verkleinen dat er risico's worden gemist of weggelaten. Hierbij kunnen bijvoorbeeld aspecten worden meegenomen als: de waarschijnlijkheid van omkoping en corruptie, mogelijkheden van fraude (sturing) in de financiële overzichten, en het risico op het doorbreken van de interne beheersing door het management.	De frauderisicoanalyse is afgerond en in februari 2024 door de directieraad en het college vastgesteld.	✓
03	**2021 – Frauderisicomanagement** Concernaudit heeft het bestaan en de werking van de huidige beheersmaatregelen zelf niet getoetst en heeft de bruto/netto weging gebaseerd op de informatie uit de gesprekken. In de frauderisicoanalyse worden aanvullende beheersmaatregelen genoemd. Het is belangrijk dat de organisatie het bestaan en de werking van de (huidige en aanvullende) beheersmaatregelen zoals genoemd in de frauderisicoanalyse ook daadwerkelijk gaat toetsen. Wij adviseren dit op te nemen in het interne auditplan. Daarnaast verdient het aanbeveling om het bestaan en de werking van de beheersmaatregelen zowel centraal als decentraal te monitoren.	Door Concernaudit is opvolging aan onze aanbeveling gegeven door jaarlijks een thema-audit uit te voeren. Concernaudit toetst op basis van het jaarplan risico-analytisch interne beheersmaatregelen. Tevens organiseert Concernaudit bewustwordingsworkshops voor de organisatie. Bij de organisatieonderdelen wordt momenteel niet (zichtbaar) de werking van interne beheersmaatregelen getoetst. Wij adviseren u om de belangrijke beheersmaatregelen te toetsen op effectieve werking.	*Update jaareinde, om na te gaan of het punt is opgelost*
04	**2021 – Frauderisicomanagement** Uw interne frauderisicoanalyse wordt eens per vier jaar geactualiseerd. Op basis van de decentrale opzet van uw organisatie worden het risicomanagement en de interne-controleplannen tussentijds decentraal geactualiseerd. Op deze wijze speelt u in op actuele situaties, bijvoorbeeld op de frauderisico's ten aanzien van de nieuwe Tozo-regeling. Tevens maakt u voor het inventariseren en kwantificeren van de financiële risico's gebruik van Naris. Een aandachtspunt hierbij vormt het bij elkaar brengen en monitoren van de decentraal ingeschatte frauderisico's.	De organisatie heeft een gemeente brede frauderisicoanalyse opgesteld. Deze is in februari 2024 door de directieraad en het college vastgesteld. De frauderisicoanalyse vormt de basis voor de fraudeproducten in het jaarplan (in het bijzonder fraudeworkshop en audit naar beheersmaatregelen door concernaudit).	✓

Legenda: ✗ Niet opgelost — — Gedeeltelijk opgelost ✓ Opgelost

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Opvolging aanbevelingen voorgaande jaren

Nr.	Bevinding	Follow-up 2024	Status 2024
05	**2019 – Frauderisicomanagement** In de frauderisicoanalyse op het niveau van het organisatieonderdeel ontbreekt nog een beschrijving van de restrisico's en van de wijze waarop hiermee wordt omgegaan (e.g. accepteren/mitigeren/ vermijden). Het verdient aanbeveling om in te gaan op de risicobereidheid ten aanzien van fraude- en compliancerisico's, op zowel concernniveau als op het niveau van het organisatieonderdeel.	De frauderisicoanalyse is afgerond en in februari 2024 door de directieraad en het college vastgesteld.	
06	**2020 – Prestatielevering** Wij raden u aan om te onderzoeken of het mogelijk is om in SAP een aanvullende controlestap in te richten bij het autoriseren van facturen voor prestatielevering. Wij raden u aan om, indien er facturen boven een bepaalde grens worden ontvangen, via het systeem te laten afdwingen dat de budgethouders onderbouwende documentatie bijvoegen, ter onderbouwing van de prestatielevering.	Ten tijde van de interim-controle 2023 hebben wij vastgesteld dat dit punt per heden nog niet is opgevolgd. De levenscyclus van uw financiële pakket (SAP) en van de inkoopmodule (SAP MUIS) nadert haar einde. Uw organisatie is dan ook gestart met de implementatie van de opvolgers van deze pakketten. Uw verwachting is dat de implementatie van het nieuwe systeem per 1 januari 2025 is afgerond. Tot en met de implementatie van het nieuwe pakket accepteert u dit risico. Wij hebben de opzet en het bestaan van uw interne-beheersingsmaatregelen getoetst en daarbij vastgesteld dat deze in voldoende mate inspelen op het onderkende risico. Concernaudit voert interne controles uit door middel van process mining, om op deze risico's te monitoren.	
07	**2018 – Erfpacht: controle volledigheid erfpachtopbrengsten** Wij hebben vastgesteld dat: • Niet alle controles zichtbaar worden vastgelegd. Hierdoor is noch door de gemeente Utrecht, noch door BDO achteraf na te gaan of de controles zijn uitgevoerd, en, zo ja, wat de mogelijke uitkomsten en vervolgacties zijn geweest. • Er geen periodieke controle wordt uitgevoerd op de volledigheid van de te factureren/geadministreerde erfpachtobjecten. Wij bevelen u aan om periodiek, maar ten minste eenmaal per jaar, een verbandscontrole uit te voeren op de volledigheid van het aantal te factureren/te verpachten objecten.	Uw organisatie heeft de 'basislijst', waarop de verschillende in erfpacht uitgegeven perceelnummers zijn opgenomen gecompleteerd. Hierdoor is een koppeling gemaakt tussen de grondpercelen en de kadastrale perceelnummers. Er is een plan van aanpak gemaakt, op basis waarvan periodiek steekproeven uitgevoerd gaan worden. Deze jaarlijkse steekproeven worden opgenomen in de planning van team erfpacht. Wij hebben echter vernomen dat deze nog niet in uitvoering zijn gebracht.	

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Opvolging aanbevelingen voorgaande jaren

Nr.	Bevinding	Follow-up 2024	Status 2024
08	**2018 — Verhuurproces: controle op naleving huurbeleid (kostendekkende huur/markthuur)** In het beleid van de gemeente Utrecht (Kaderbrief Vastgoed en MPUV 2017) is opgenomen dat: • Er een kostendekkende huur in rekening wordt gebracht voor activiteiten van de huurder die het beleid van de gemeente Utrecht ondersteunen. • De markthuur in rekening wordt gebracht in alle andere gevallen. Wij hebben, op basis van de door ons uitgevoerde lijncontrole op een nieuwe verhuring in boekjaar 2018, niet kunnen nagaan of er (door een onafhankelijke medewerker) een controle is uitgevoerd op de kostendekkendheid van de huurprijs zoals vastgelegd in de huurovereenkomst. Wij adviseren u om bij het muteren van huurovereenkomsten een check in te bouwen waarmee wordt vastgesteld dat de huur kostendekkend is.	De controle van de kostprijsdekkende huur komt, middels het routing formulier, tot stand onder controletechnische functiescheiding. In het routingformulier is echter geen expliciete processtap opgenomen waaruit blijkt dat de vastgoedeconoom goedkeuring c.q. betrokkenheid heeft getoond in de processtap. Dit is dus iets wat ontbreekt als separate stap in het routingformulier. Wij adviseren dan ook deze controle expliciet zichtbaar te maken op het routingformulier. De organisatie was ten tijde van de interim bezig met het doorvoeren van procesverbeteringen. Wij zullen medio november/december 2024 vaststellen of deze verbeteringen daadwerkelijk doorgevoerd zijn.	*Update per jaareinde, om na te gaan of het punt is opgelost*
09	**2019, 2021 & 2022 – Subsidiebaten** In 2021 is er onderzoek gedaan naar de wijze waarop de inkomende subsidies zijn vastgelegd in SAP en elders in de organisatie. Dit onderzoek heeft plaatsgevonden ter voorbereiding op het doorontwikkelen van de beheersingsomgeving voor de inkomende subsidies. Door uitval vanwege ziekte is de tweede projectfase niet in december 2021, maar pas in 2022 opgestart. De afronding van het project staat als gevolg hiervan door gepland voor december 2022. De interne beheersing van de inkomende subsidies wordt vanaf dat moment ingestoken, analoog aan de wijze waarop de SiSa-regelingen reeds worden beheerst binnen de gemeente Utrecht. Concreet betekent dit dat het jaarlijkse opstel- en samenstelproces decentraal wordt uitgevoerd, terwijl de toetsing en afstemming met de financiële administratie centraal worden verricht. In de komende maanden zullen de procedures en richtlijnen die met deze proceswijziging samenhangen nader worden uitgewerkt, waarbij de organisatie als doel heeft om per jaareinde over een in financiële zin sluitende administratie te beschikken, evenals over een geüpdatet handboek financiën. Daarnaast moet het proces van inkomende subsidies opnieuw onder de aandacht zijn gebracht bij díe organisatieonderdelen die verantwoordelijk zijn voor het gros van de aanvragen.	Wij hebben vastgesteld dat het jaarlijkse opstel- en samenstelproces nog steeds decentraal plaatsvindt, terwijl de toetsing en afstemming centraal wordt uitgevoerd. Het bijhouden van het subsidieregister gebeurt eveneens centraal. Hoewel er een aanpassing is doorgevoerd in het subsidieregister, waardoor de einddatum van de verantwoording nu kan worden opgenomen, is dit nog niet voor elke subsidie ingevoerd. Daarnaast ontbreken de specifieke voorwaarden per subsidie én de wijze van verantwoording nog in het register. Hierdoor is het (nog) niet mogelijk om via het subsidieregister te monitoren of er tijdig aan de verplichtingen uit de toekenningsbeschikking van de specifieke subsidie wordt voldaan. Wij hebben vernomen dat de bekendheid van het subsidieregister binnen de organisatie is toegenomen en dat er inspanningen worden geleverd om de volledigheid van het register te waarborgen. Desondanks komt het nog regelmatig voor dat de gemeente subsidiegelden ontvangt zonder dat deze zijn geregistreerd in het subsidieregister. Op basis van de bovenstaande factoren concluderen wij dat de huidige invulling van het subsidieregister is verbeterd ten opzichte van het voorgaande jaar, maar nog onvoldoende is om de juistheid en volledigheid van de subsidieopbrengsten te kunnen waarborgen. Wij adviseren u om de genoemde voorwaarden op te nemen in uw subsidieregister.	

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Opvolging aanbevelingen voorgaande jaren

Nr.	Bevinding	Follow-up 2024	Status 2024
10	**2021 – Subsidieverstrekkingen** Wij hebben vastgesteld dat de gemeente geen periodieke aansluiting maakt (kan maken) tussen de financiële administratie en de nieuwe subadministratie van de subsidieverstrekkingen (EasyFunders). Wij adviseren u om tijdig en minimaal voorafgaand aan de jaarrekeningcontrole afspraken te maken met EasyFunders, om tijdig zicht te krijgen op eventuele aansluitverschillen tussen EasyFunders en SAP. Tevens adviseren wij u om middels een service level agreement (SLA) afspraken te maken met EF over betrouwbare en bruikbare informatie voor uw interne-controlewerkzaamheden.	In lijn met voorgaand jaar maakt u halfjaarlijks een aansluiting tussen de subadministratie EasyFunders) en de financiële administratie (SAP). Van uw organisatie hebben wij vernomen dat deze exercitie is verbeterd ten opzichte van vorig jaar. De data uit EasyFunders is echter vaak nog onvolledig en onduidelijk. Vorig jaar merkten medewerkers van het subsidiebureau op dat EasyFunders nog niet volledig voorziet in de informatiebehoefte. Wij hebben vernomen dat u in gesprek bent met de leverancier om de EasyFunders omgeving verder te optimaliseren voor het subsidieproces om in de toekomst beter aan te sluiten op de behoefte vanuit de organisatie en de data-kwaliteit te garanderen. Over dit laatste aspect vragen wij blijvende aandacht. Onze initiële bevinding is opgevolgd.	—
11	**2021 & 2022 – Memoriaalboekingen** De gemeente heeft het proces rondom de controle van memoriaalboekingen in 2022 verder vormgegeven via een procesherziening, waarbij het vierogenprincipe is ingebed, met gebruik van vaste formats en een nadere duiding hiervan in de vorm van een gebruikershandleiding. Het doel van deze procesherziening is om de betrouwbaarheid van de memoriaalboekingen en de consistentie van de controles en onderbouwingen te borgen. Op de formats is een aantal kernwerkstappen opgenomen, zoals: juiste grootboekrekening, de aanwezigheid van onderbouwende documentatie, het correct boeken van btw en, indien van toepassing, de door de budgethouder of business controller uitgevoerde BBV- check. Het vierogenprincipe is tevens technisch in de financiële administratie ingebed. Hoewel wij dit een positieve ontwikkeling vinden, merken wij op dat er binnen het huidige proces: • Keuzes gemaakt zijn om normen te hanteren die aangeven vanaf welk moment er een BBV-check verricht moet worden vanuit Business Control, en wanneer een akkoord moet zijn van de budgethouder. • Geen sprake is van een gestructureerde wijze van het documenteren van de door de controlerend functionaris verrichte controlehandelingen, noch van de hierbij gemaakte overwegingen om een memoriaal te accorderen. In het systeem is alleen het akkoord zichtbaar dat door de controlerend functionaris wordt gegeven. Wij bevelen de gemeente aan om het systematisch documenteren van het controlespoor van deze verplichte tweede autorisatie te verankeren in het proces rondom memoriaalboekingen. Aangezien niet alle memorialen door een budgethouder of business controller worden gecontroleerd en geaccordeerd, terwijl het controlespoor van de controlerend medewerker bij financiën niet op een gestructureerde wijze wordt gedocumenteerd, achten wij het proces inzake de memorialen nog niet voldoende solide om het risico op memoriaalboekingen die zonder (juridische) grondslag (niet compliant zijn met het BBV) worden geboekt voldoende te verkleinen. Wij adviseren u om het proces op het gebied van het documenteren van de controlewerkzaamheden verder te concretiseren.	Mede als gevolg van de naderende implementatie van SAP4HANA per 1 januari 2025 heeft uw organisatie besloten het eerder door ons gerapporteerde (rest)risico te accepteren en onze aanbevelingen mee te nemen bij de inrichting van het nieuwe (financiële) systeem.	—

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Opvolging aanbevelingen voorgaande jaren

Nr.	Bevinding	Follow-up 2024	Status 2024
12	**2023 - Investeringsplanning** De informatievoorziening ten aanzien van de investeringsagenda geeft onvoldoende inzicht om de gemeenteraad optimaal te faciliteren in haar kaderstellende en toezichthoudende rol. In het verlengde hiervan adviseren wij u ook om de centrale monitoring en beheersing van investeringskredieten in dit proces mee aan te passen naar de gewenste vernieuwde rapporteringswijze.	Zie toelichting onder het onderdeel: “Interne beheersing | beheersing Investeringsagenda” op pagina 12 van deze rapportage.	—
13	**2023 - Investeringsplanning** Er is momenteel niet in alle gevalle sprake van een integrale afstemming tussen de investeringsplannen van de verschillende onderdelen wat betreft middelen en capaciteit. Over het algemeen lopen ambities en realiteit niet synchroon. De decentrale structuur van uw organisatie maakt het lastig om investeringsprojecten integraal te plannen en prioriteren. Om op een verantwoorde wijze invulling te kunnen geven aan uw investeringsambities, adviseren wij u het volgende: • Het opstellen van een integrale investeringsplanning, waarbij de investeringen over de jaarschijven zijn afgestemd op de ambtelijke capaciteit. Aan de hand van deze planning kan tevens worden geïnventariseerd welke organisatieonderdelen een verdere ambtelijke versterking nodig hebben. • Het per individuele investering uitvoeren van een zichtbare inhoudelijke controle op de onderliggende ramingen, waarbij tevens de realiseerbaarheid van de investering in relatie tot de integrale planning kritisch wordt bekeken. • Het prioriteren van de investeringen die zijn opgenomen in de nieuwe investeringsbegroting (2024-2027), om zo tot een meer realistische planning voor de komende jaren te komen, die realiseerbaar is voor de gemeente. Overigens merken wij op dat wij de bovenstaande uitdagingen bij meer gemeenten zien. De situatie bij de gemeente Utrecht past in het landelijke beeld.	Zie toelichting onder het onderdeel: “Interne beheersing | beheersing Investeringsagenda” op pagina 12 van deze rapportage.	—
14	**2023 - Ontwikkeling van uw gemeentebrede risicomanagement** In voorgaande jaren hebben wij kennisgenomen van uw voornemen om het risicomanagement breed te verankeren in de organisatie van de gemeente Utrecht. Hierbij staan de volgende door u opgenomen doelstellingen centraal: • Bewustwording in de organisatie dat het regelmatig voeren van een dialoog over risico’s bijdraagt aan het verwezenlijken van de ambities en doelstellingen. • Het zorgen voor een positieve en open cultuur ten aanzien van strategische onzekerheden en dilemma’s bij bestuur, management en organisatie. • Het zorg dragen voor gemeenschappelijkheid in de aanpak van risicomanagement. U heeft deze doelstellingen nog niet opgenomen in een geactualiseerde Nota risicomanagement en weerstandsvermogen. Hierdoor is de ‘oude’ Nota risicomanagement en weerstandsvermogen uit 2019 nog steeds van toepassing.	De organisatie is op dit moment bezig met de actualisatie van de nota risicomanagement en weerstandvermogen. Zij verwacht deze in boekjaar 2025 af te ronden.	—

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Opvolging aanbevelingen voorgaande jaren

Nr.	Bevinding	Follow-up 2024	Status 2024
15	**2023 – Onderbouwing balansrekeningen** Wij concluderen op basis van onze evaluatie bij van de jaarrekeningcontrole 2022 dat de decentrale organisatieonderdelen niet altijd (tijdig) de juiste brondocumentatie beschikbaar hebben die nodig is om een balanspost (en de weerslag daarvan op de baten en lasten) op een adequate wijze te kunnen onderbouwen. Een mogelijke oplossing hiervoor is het stellen van kaders voor het periodiek analyseren van balansrekeningen. Wij doen de suggestie om periodiek een zogenoemde 'balance sheet review' te implementeren, op zowel concern- als decentraal niveau. Hierbij wordt door een functionaris van de gemeente (bij voorkeur een medewerker buiten het decentrale organisatieonderdeel) periodiek een controle uitgevoerd op de balansrekeningen (al dan niet onderverdeeld naar organisatieonderdeel), waarbij de juistheid en de onderbouwing van de individuele balansposten worden beoordeeld. Wij verwachten dat de implementatie van een dergelijke review bijdraagt aan de betrouwbaarheid van de tussentijdse informatievoorziening en aan de efficiëntie van het controleproces.	U neemt de suggestie in overweging om een functionaris periodiek een controle te laten uitvoeren op de balansrekeningen. U beziet momenteel hoe en waar dit belegd kan worden in de organisatie. Een uitdaging is onderbezetting in combinatie met de implementatie van uw nieuwe financiële systeem.	—
16	**2023 - Rechtmatigheidsverantwoording en Europese aanbestedingen:** In 2023 is er nog geen sprake van een centraal inkoopsysteem waarbij er per contract een signaalfunctie is ingebouwd voor het al dan niet (moeten) starten van een nieuwe inkoopprocedure. Wij hebben dit aspect eveneens met de (inkoop)organisatie besproken. Uw standpunt is dat er in de praktijk veelal sprake is van een decentrale verantwoordelijkheid van het individuele organisatieonderdeel voor het tijdig starten van de juiste aanbestedingsprocedure. Dit past bij uw decentrale bestuursmodel en bij de integrale verantwoordelijkheid van het individuele organisatieonderdeel. Om hier ook centraal op te kunnen sturen en monitoren, adviseren wij u om uw centrale inkooporganisatie te voorzien van een instrumentarium voor het actief faciliteren, adviseren, monitoren en interveniëren bij (decentrale) inkopen. Hiermee handhaaft u de integrale verantwoordelijkheid van de organisatieonderdelen en borgt u dat op concernniveau kan worden gestuurd en gemonitord op de rechtmatigheid van de inkopen.	Zie toelichting onder het onderdeel: "Interne beheersing | Rechtmatigheids-verantwoording en Europese aanbestedingen" op pagina 8 van deze rapportage.	—

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Opvolging aanbevelingen voorgaande jaren

Nr.	Bevinding	Follow-up 2024	Status 2024
17	**2023 – Bijstelling vierkantbudget en timing jaarrekeningcontrole** Jaarlijks verkrijgt u inzicht in het definitieve vierkantbudget aan de hand van kwartaalgesprekken met zorgaanbieders in het opvolgende boekjaar. De overeenstemming over het definitieve vierkantbudget krijgt zijn weerslag in een wederzijds ondertekend document, waarin de financiële afspraken over het boekjaar definitief zijn vastgelegd. Als gevolg van de timing van deze ondertekening in mei of juni van het opvolgende boekjaar, maakt de overeenkomst betreffende het definitieve vierkantbudget géén deel uit van uw onderbouwing bij de jaarrekening. Dit heeft invloed op de doorlooptijd van uw verantwoordings-proces en van ons controleproces. In de jaarrekening verantwoordt u immers een schuldpositie die gebaseerd is op een voorlopige inschatting. Wij vragen u om het proces van het komen tot een definitieve afrekening met uw zorgaanbieders te vervroegen, zodat in de jaarrekening geen onzekerheid bestaat over de afrekening met deze zorgaanbieders en/of over de schuldpositie in de jaarrekening.	Wij merken op dat er sinds het huidige boekjaar in plaats van kwartaalgesprekken, nu drie keer per jaar gesprekken plaatsvinden, waardoor dieper op de actuele, landelijke ontwikkelingen en uitnutting van het vierkantbudget kan worden ingegaan. Tijdens voorgaande jaarrekeningcontroles hebben wij afwijkingen geconstateerd tussen de verschillende inschattingen door het jaar heen en de uiteindelijke vaststelling. Wij benadrukken zodoende nogmaals het belang dat uw gemeente, gezamenlijk met de zorgaanbieders, een grondige analyse maakt van de verschillen tussen inschatting en werkelijkheid om toekomstige budgetafwijkingen te minimaliseren.	
18	**2023 – Parkeeropbrengsten** Voor het innen van naheffingsaanslagen (lees: parkeerboetes) maakt uw organisatie gebruik van de diensten van belastingsamenwerking BghU. BghU is eind 2022 overgestapt op een nieuw IT-heffingssysteem. Hierdoor is het proces en de informatievoorziening gewijzigd ten opzichte van voorgaand boekjaar. Wij hebben vastgesteld dat er op dit moment geen aansluiting kan worden gemaakt tussen het aantal naheffingen en de gerealiseerde inkomsten die zijn ontvangen vanuit BghU. Hiermee is het voor uw organisatie momenteel onvoldoende inzichtelijk of alle opgelegde naheffingsaanslagen ook hebben geleid tot een inkomst voor uw gemeente. Daar komt bij dat als gevolg van het ontbreken van deze aansluiting niet kan worden gemonitord of geprognosticeerd wat de te realiseren inkomsten zijn ten opzichte van de begroting. Wij adviseren u om, in overleg met BghU, passende maatregelen te nemen met als doel de benodigde informatie te ontvangen.	U heeft in samenwerking met uitvoeringsorganisatie BghU de geconstateerde problemen verholpen, waardoor de genoemde aansluitingen en het inzicht hersteld zijn.	
19	**2023 – Subsidieverstrekkingen** Wij hebben, mede naar aanleiding van uw VIC werkzaamheden (Concernaudit rapport VIC subsidies), vastgesteld dat de termijnbepalingen (zoals opgenomen in uw algemene subsidieverordening) niet in alle gevallen worden nageleefd. Wij adviseren u om intern waarborgen te treffen om te voldoen aan de termijnbepalingen volgens uw verordening, bijvoorbeeld aan de hand van een signaleringsfunctie in uw subsidieregistratiesysteem bij een dreigende overschrijding van de termijn, op basis waarvan tijdig actie kan worden ondernomen.	Wij hebben vernomen dat ten opzichte van vorig jaar meerdere maatregelen zijn ondernomen waaronder het toevoegen van een wekelijks monitoring binnen het subsidieteam en het implementeren van een dashboard met daarin de werkverdeling van de verschillende adviseurs. Wij constateren dat de maatregelen nog in de opstartfase verkeren. Daarbij blijkt dat uit uw VIC-werkzaamheden wel verleningsaanvragen geconstateerd waarbij niet tijdig een verleningsbesluit is genomen. Zodoende blijft deze constatering staan.	

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Opvolging aanbevelingen voorgaande jaren

Nr.	Bevinding	Follow-up 2024	Status 2024
20	**2023 Data-analyse in de controle | Betaalblokkades** Wij nog (rest)risico ten aanzien van het handmatig verwijderen van betaalblokkades. Uw organisatie heeft hiervoor geen richtlijnen vastgesteld. Uw systeem dwingt geen (systeemtechnische) functiescheiding af bij het handmatig verwijderen van een betaalblokkade. Ook wordt niet gedocumenteerd wat de aard en oorzaak zijn van het verwijderen van een betaalblokkade. Hierdoor kunt u niet (altijd) traceren of het verwijderen van deze betaalblokkades op een accurate wijze heeft plaatsgevonden. Uw organisatie loopt hierdoor het risico dat er betalingen worden verricht aan niet-rechthebbenden. Wij adviseren u: • Een formeel beleid op te stellen voor het verwijderen van betaalblokkades. • Indien mogelijk: systeemtechnische functiescheiding te implementeren. • Een 'audittrail' te documenteren, waaruit de aard en noodzaak van de te verwijderen betaalblokkade blijken. • De interne controle (die nu door uw betaalorganisatie wordt uitgevoerd) bij een onafhankelijke positie te beleggen (bijvoorbeeld bij de 2e lijn: Business Control).	Mede als gevolg van de naderende implementatie van SAP4HANA per 1 januari 2025 heeft uw organisatie besloten onze aanbevelingen mee te nemen bij de inrichting van het nieuwe (financiële) systeem.	—
21	**2023 Data-analyse in de controle | datakwaliteit** Uw organisatie heeft de ambitie om het gebruik van data-analyse verder door te ontwikkelen. Ook wij gebruiken in de praktijk IT-tools en data-analyse. Om deze ontwikkeling verder te brengen, vinden wij het van belang dat er wordt geïnvesteerd in de datakwalteit. Wij concluderen dat de registratie van orders, goederen en facturen in het proces nog niet zodanig is ingericht dat op een effectieve wijze gebruik kan worden gemaakt van de mogelijkheden van data-analyse. De wijze waarop bestellingen en ingekomen facturen worden geregistreerd, is niet uniform, waardoor er sprake kan zijn van ontbrekende informatie of inaccurate gegevens. Daarnaast is een belangrijke randvoorwaarde de inrichting van de automatiseringsomgeving. Wij adviseren u dan ook om hier actief beleid voor op te stellen en daar uitvoering aan te geven.	Mede als gevolg van de naderende implementatie van SAP4HANA per 1 januari 2025 heeft uw organisatie besloten onze aanbevelingen mee te nemen bij de inrichting van het nieuwe (financiële) systeem.	—

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Bijlage

Reikwijdte van onze werkzaamheden

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Reikwijdte van onze werkzaamheden

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel over de jaarrekening van 2024, teneinde vast te stellen dat deze een getrouw beeld geeft van de financiële positie van de gemeente Utrecht, met inachtneming van de wettelijke bepalingen van het Besluit Begroting en Verantwoording.

Een jaarrekeningcontrole heeft niet als doel om enige zekerheid te geven over de kwaliteit van de interne organisatie. De controle bestaat uit een combinatie van controlewerkzaamheden, waaronder een risicoanalyse, analytische procedures, detailcontroles en, voor zover mogelijk en efficiënt, het testen van de interne-beheersingsmaatregelen die zijn gerelateerd aan en relevant voor de controle. Wij richten ons hierbij alleen op de interne controle-omgeving die relevant is voor onze oordeelsvorming over de jaarrekening.

De managementletter is gebaseerd op onze interim-controle als onderdeel van de jaarrekeningcontrole 2024. Volledigheidshalve merken wij op dat onze controlewerkzaamheden, analyse en evaluatie zijn uitgevoerd in het kader van de door uw gemeenteraad verstrekte opdracht tot controle van de jaarrekening 2024.

De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door ons als accountant van de gemeente Utrecht toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van het risico dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten. Bij het maken van deze risico-inschatting nemen wij de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe en rechtmatige beeld daarvan, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden.

De risico-inschatting heeft niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing. Hierdoor is onze analyse en evaluatie beperkter dan deze zou zijn geweest in het kader van een opdracht tot het geven van een oordeel over de opzet, het bestaan en de efficiency van de interne beheersing als geheel en bestrijkt deze daarom niet noodzakelijkerwijs alle in de interne organisatie vervatte tekortkomingen.

Daarnaast is onze controle niet specifiek gericht op het ontdekken van fraude. Indien wij aangesteld zouden zijn om een fraudeonderzoek bij de gemeente Utrecht uit te voeren, zouden wij wellicht andere bevindingen hebben geconstateerd en observaties hebben gerapporteerd dan die welke nu zijn opgenomen in deze managementletter.

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Deloitte.

Deloitte refers to one or more of Deloitte Touche Tohmatsu Limited (“DTTL”), its global network of member firms, and their related entities (collectively, the “Deloitte organization”). DTTL (also referred to as “Deloitte Global”) and each of its member firms and related entities are legally separate and independent entities, which cannot obligate or bind each other in respect of third parties. DTTL and each DTTL member firm and related entity is liable only for its own acts and omissions, and not those of each other. DTTL does not provide services to clients. Please see www.deloitte.com/about to learn more.

Deloitte provides industry-leading audit and assurance, tax and legal, consulting, financial advisory, and risk advisory services to nearly 90% of the Fortune Global 500® and thousands of private companies. Our professionals deliver measurable and lasting results that help reinforce public trust in capital markets, enable clients to transform and thrive, and lead the way toward a stronger economy, a more equitable society and a sustainable world. Building on its 175-plus year history, Deloitte spans more than 150 countries and territories. Learn how Deloitte’s more than 345,000 people worldwide make an impact that matters at www.deloitte.com.

This communication contains general information only, and none of DTTL, its global network of member firms or their related entities is, by means of this communication, rendering professional advice or services. Before making any decision or taking any action that may affect your finances or your business, you should consult a qualified professional adviser. No entity in the Deloitte organization shall be responsible for any loss whatsoever sustained by any person who relies on this communication.

© 2024. For information, contact Deloitte The Netherlands.

Deloitte.

Managementletter 2024

Gemeente Utrecht, 5 december 2024

Rein-Aart van Vugt en Bob Leeuwenkamp

Kernboodschap

Kernboodschap

- Versterk de sturende, monitorende en normerende rol van het concern en de concerndirectie.
- Project ‘Versterken financiële functie’ gestart: van belang om daadwerkelijk besluiten en acties te nemen.
- Benader de opgaven vanuit de capaciteit van de organisatie; stuur primair op capaciteit en uitvoerbaarheid. De uitvoeringstoets is van belang.
- Voorkom dat opgaven stapelen voor de organisatie door hierin duidelijk(er) te prioriteren. Hierbij is ook verwachtingen naar elkaar uitspreken ontzettend belangrijk.
- Structureer en borg de kennis in en van processen.
- Versterk de integraliteit van uw investeringsplanning, met aandacht voor planning/prioritering, informatievoorziening en besluitvorming.

Aandachtspunten jaarrekening

Aandachtspunten jaarrekening

- SiSa-regelingen/SPUK’s
- Rechtmatigheidsverantwoording
  - Gewijzigde kadernota rechtmatigheid
  - Regelmatig sparren wij met uw organisatie over de inhoud en vastlegging
  - Aandacht voor onderwerpen begrotingsrechtmatigheid en EU aanbesteden
- Robuuste posten Leidsche Rijn, herschikking van afsluiting van deelcomplexen, beheersing en verwerking van de mobiliteitshub
- Aandacht voor het aantal afsluitende journaalboekingen en ‘vinger aan de pols’ belangrijke thema’s d.m.v. Regiegroep

Overige aandachtspunten

Overige aandachtspunten

- Geïnvesteerd in (fraude)risicomanagement, goede aandacht voor frauderisico's onder meer aan de hand van onderzoeken die worden verricht. Verbetering mogelijk door bij organisatieonderdelen te toetsen op werking van beheersmaatregelen.
- Jeugdzorg en Wmo: Definitieve afrekening met zorgaanbieders vervroegen
- IT: aandacht voor implementatie SAP4HANA per 01-01-2025

Gemeente Utrecht

Voorstel aan de gemeenteraad

Eindejaarswijziging Programmabegroting 2024

Beleidsveld	Financiën
Organisatieonderdeel	Bedrijfsvoerings- en Strategienetwerk
Opsteller	Ieke Wally Nieuwenhout
Zaaknummer	12914247
Vergaderdatum Raad	Volgt
Referendabel	Nee (artikel 3 lid 2 onder d Verordening raadgevend referendum)
Geheim	Nee

Het college van burgemeester en wethouders stelt de raad voor te besluiten:

1. De ‘Eindejaarswijziging Programmabegroting 2024’ vast te stellen, waarmee technische mutaties en de administratieve verwerking van besluiten van de gemeenteraad worden opgenomen in de Programmabegroting 2024 en de meerjarenraming.

Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,

Samenvatting

De Eindejaarswijziging Programmabegroting 2024 is opgebouwd uit technische wijzigingen en waar nodig de verwerking van eerdere besluiten. Het betreft neutrale mutaties zonder beleidsgevolgen om goed uitvoering te kunnen geven aan eerder gemaakte beleidskeuzes, daarvoor worden budgetten bijvoorbeeld naar andere programma's overgeheveld. Dit is de derde wijziging van de Programmabegroting 2024.

Context

Aanleiding

Om goed uitvoering te geven aan eerder gemaakte beleidskeuzes zijn technische mutaties nodig in de Programmabegroting 2024. Deze mutaties vinden driemaal per jaar plaats. Vanaf 2024 zijn de eerste en tweede begrotingswijziging geïntegreerd aangeboden als onderdeel van respectievelijk de Eerste en Tweede Bestuursrapportage. De derde begrotingswijziging wordt nog steeds via een separaat raadsvoorstel als eindejaarswijziging aangeboden.

Juridische context

De gemeenteraad beschikt over het budgetrecht op grond de Gemeentewet, als onderdeel van haar kaderstellende rol. Het budgetrecht houdt in dat het college alleen uitgaven kan doen en verplichtingen kan aangaan na toestemming of autorisatie van de raad. Met de vaststelling van de Programmabegroting en begrotingswijzigingen geeft de raad het college deze toestemming.

Het budgetrecht van de raad heeft betrekking op de programma's, mutaties op reserves, kredieten (investeringen). De bevoegdheid tot het verschuiven van budgetten tussen programma's, mutaties aan reserves en kredieten (investeringen) is daarom voorbehouden aan de raad.

Op grond van artikel 160 lid 1 onder b Gemeentewet is het college bevoegd om besluiten van de raad uit te voeren. Door het vaststellen van de begroting geeft de raad het college het mandaat om het beleid uit te voeren binnen het gestelde financiële kader. Mutaties binnen het programma (tussen producten) en waarbij geen mutatie in baten, lasten of reserves optreedt worden vastgesteld door het college. De overige mutaties worden aan de raad voorgelegd

Beslistermijn

Besluitvorming door de raad is nodig voor het einde van 2024, omdat besluiten tot het verwerken van mutaties in de begroting tot uiterlijk het eind van het betreffende begrotingsjaar kunnen worden genomen. Wanneer de Eindejaarswijziging programmabegroting 2024 niet voor het einde van 2024 wordt vastgesteld dan mag de Programmabegroting 2024 niet in overeenstemming met de rapportage worden gewijzigd, Dit leidt tot ongewenste afwijkingen en een mogelijke onrechtmatigheid bij de Jaarstukken 2024.

Beoogd effect

Een actuele begroting 2024.

Eerdere besluitvorming en informatievoorziening aan de raad

Vaststelling Programmabegroting 2024 (raadsbesluit 9 november 2023).
Vaststelling Voorjaarsnota en Eerste Bestuursrapportage 2024 (raadsbesluit 11 juli 2024).
Voorjaarsnota en Eerste Bestuursrapportage 2024
Tweede Bestuursrapportage 2024

Beslispunten, Argumenten en Kanttekeningen/Risico's

Beslispunt	
1	De 'Eindejaarswijziging Programmabegroting 2024' vast te stellen, waarmee technische mutaties worden opgenomen in de Programmabegroting 2024 en de meerjarenraming.
Argumenten	

1.1	Met dit besluit wordt Programmabegroting 2024 en de meerjarenraming geactualiseerd.
	De begrotingswijziging is opgebouwd uit technische mutaties zonder beleidsgevolgen (techniek) en waar nodig de administratieve verwerking van eerdere besluiten. De wijzigingen zijn opgenomen in de bijlage “Eindejaarswijziging Programmabegroting 2024 raad.

Financiën
Dit voorstel betreft de verwerking van de financiële consequenties van technische mutaties en eerdere besluiten. De technische wijzigingen zijn budgettair neutraal.

Vervolg
De Eindejaarswijziging Programmabegroting 2024 bestaat uit de laatste technische wijzigingen van het begrotingsjaar 2024. Na deze derde technische begrotingswijziging wordt het jaar afgerond met de jaarstukken 2024.

Participatie
Er heeft geen participatie plaats gevonden. Dit betreft een technische aanpassing van de begroting 2024 op basis van eerder genomen besluiten. Participatie is (mogelijk) relevant op het moment dat de beleidskeuzes worden voorbereid.

Communicatie
Niet van toepassing. Dit betreft een technische aanpassing van de begroting 2024 op basis van eerder genomen besluiten. Bij het voorleggen van de keuzes, bij de voorjaarsrapportage en programmabegroting, wordt hierover gecommuniceerd.

Niet referendabel
De Verordening raadgevend referendum gemeente Utrecht is niet van toepassing op dit raadsvoorstel, want het betreft een raadsvoorstel over de vaststelling van de gemeentelijke begroting en rekening (artikel 3 lid 2 onder d Verordening raadgevend referendum gemeente Utrecht).

Bijlagen
Bijlagen besluitvorming
- Eindejaarswijziging Programmabegroting 2024 raad

Bijlagen informatief
-

Eindejaarswijziging

Programma begroting 2024 Raad

De Eindejaarswijzigingen bevatten technische aanpassingen van de begroting, het verwerken van raadsbesluiten en de verwerking van besluiten over de cyclusproducten. De aanpassingen zijn budgettair neutraal. We wijzigen de begroting drie keer per jaar om:
- de raad inzicht te geven in de verwerking van de financiële gevolgen van besluitvorming,
- de begroting actueel te houden, onder andere als basis voor het maken van prognoses, en
- te kunnen voldoen aan de eisen rond de rechtmatigheid van de begroting.

Volgens de indeling van de Programmabegroting 2024 worden per programma de mutaties weergegeven voor de jaren 2024 tot en met 2027, met een uitsplitsing in lasten, baten, onttrekkingen aan en stortingen in de reserve.

In het vervolg van dit document wordt in paragraaf 1 de mutaties in de begroting per programma gepresenteerd. In paragraaf 2 zijn de begrotingscijfers in tabellen opgenomen. Inzicht wordt gegeven in de actuele Programmabegroting 2024 en de meerjarenraming.

1. Derde technische wijzigingen 2024 Raad

In de volgende paragrafen zijn de mutaties kort toegelicht en worden de bijbehorende regels met de verschuiving van begrotingsbedragen getoond. Per regel wordt het bedrag vermeld met erbij aangegeven het programma en of het lasten dan wel baten betreft. Ook staat er vermeld of de verschuiving incidenteel of structureel is en voor welk jaar of welke jaren deze geldt. Als de regel een verhoging van de lasten of baten betreft begint deze regel met ‘Stijging’. Als de regel een verlaging van de lasten of baten betreft begint deze met ‘Daling’. Hetzelfde geldt voor onttrekkingen aan en stortingen in de reserve. De mutaties kleiner dan 0,1 miljoen euro worden gecumuleerd weergegeven, maar niet toegelicht.

1.1 Betrouwbare overheid

Meer dan 0,1 miljoen

x €1.000

	2024				2025				2026				2027			
Betrouwbare overheid	Lasten	Baten	Onttrekking	Storting	Lasten	Baten	Onttrekking	Storting	Lasten	Baten	Onttrekking	Storting	Lasten	Baten	Onttrekking	Storting
Mutatie 26807	233															
Mutatie 26863					-853				-853				-853			
Totaal	**233**				**-853**				**-853**				**-853**			

Mutatie 26807 - Verwerking VJN knelpunt 9 productiviteitsnorm publiekzaken uit de VJN 2024

Uitwerking productiviteitsnorm VJN.
Het verlagen van de productiviteitsnorm heeft gevolgen voor de uitvoerende onderdelen van Publiekszaken (Klantcontactcentrum en deel van burgerzaken taken personeel). Deze onderdelen worden die niet door legesinkomsten worden gedekt. Om dezelfde werkzaamheden te kunnen blijven uitvoeren is meer personeel nodig (ca 5 fte). Dit brengt hogere lasten met zich mee.

Stijging	Betrouwbare overheid	KlantContactCentrum	**Lasten**	Incidenteel	2024	155.333
Stijging	Betrouwbare overheid	Burgerzaken	**Lasten**	Incidenteel	2024	77.667
Daling	Algemene Middelen en Overhead	Stelposten	**Lasten**	Incidenteel	2024	-233.000

Mutatie 26863 - Structurele budgetoverheveling BghU Pluspakket Parkeren naar VTH

Het budget voor het Pluspakket Parkeren wordt vanaf 2025 niet langer onder het thema "bovengemeentelijke samenwerking" begroot en verantwoord, maar worden rechtstreeks verbonden aan de operationele uitvoering van thema ‘Autoparkeren VTH’. BghU blijft de uitvoerende partij.

Stijging	Duurzame bereikbaarheid	Autoparkeren VTH	**Lasten**	Structureel vanaf	2025	853.230
Daling	Betrouwbare overheid	Bovengemeentelijke samenwerking	**Lasten**	Structureel vanaf	2025	-853.230

1.2 Ontwikkelen en wonen voor iedereen

Meer dan 0,1 miljoen

x €1.000

	2024				2025				2026				2027			
Ontwikkelen en wonen voor iedereen	Lasten	Baten	Onttrekking	Storting	Lasten	Baten	Onttrekking	Storting	Lasten	Baten	Onttrekking	Storting	Lasten	Baten	Onttrekking	Storting
Mutatie 26879					-1.000				-485				-485			
Totaal					**-1.000**				**-485**				**-485**			

Mutatie 26879 - Actualisatie personeelsbegroting afdelingsoverhead organisatieonderdeel Ruimte 2025

De personeelsbegroting van de afdelingsoverhead van het organisatieonderdeel Ruimte 2025 wordt geactualiseerd op basis van het vastgestelde tarievenkader (Besluit concerndirectie 2/10/2024).

Stijging	Algemene Middelen en Overhead	Overhead Decentraal	**Lasten**	Structureel vanaf	2025	485.000
Stijging	Algemene Middelen en Overhead	Overhead Decentraal	**Lasten**	Incidenteel	2025	515.000
Daling	Ontwikkelen en wonen voor iedereen	Bedrijfsmiddelen	**Lasten**	Structureel vanaf	2025	-485.000
Daling	Ontwikkelen en wonen voor iedereen	Bedrijfsmiddelen	**Lasten**	Incidenteel	2025	-515.000

Minder dan 0,1 miljoen

x €1.000

	2024				2025				2026				2027			
Ontwikkelen en wonen voor iedereen	Lasten	Baten	Onttrekking	Storting	Lasten	Baten	Onttrekking	Storting	Lasten	Baten	Onttrekking	Storting	Lasten	Baten	Onttrekking	Storting
Mutatie 26782	94				94				94				94			
Mutatie 26894					-45				-45				-45			
Totaal	**94**				**49**				**49**				**49**			

1.3 Klimaatvriendelijke stad

Geen mutaties.

1.4 Duurzame bereikbaarheid

Meer dan 0,1 miljoen

x €1.000

	2024				2025				2026				2027			
Duurzame bereikbaarheid	Lasten	Baten	Onttrekking	Storting	Lasten	Baten	Onttrekking	Storting	Lasten	Baten	Onttrekking	Storting	Lasten	Baten	Onttrekking	Storting
Mutatie 26863					853				853				853			
Totaal					**853**				**853**				**853**			

Mutatie 26863 - Structurele budgetoverheveling BghU Pluspakket Parkeren naar VTH

Het budget voor het Pluspakket Parkeren wordt vanaf 2025 niet langer onder het thema "bovengemeentelijke samenwerking" begroot en verantwoord, maar worden rechtstreeks verbonden aan de operationele uitvoering van thema ‘Autoparkeren VTH’. BghU blijft de uitvoerende partij.

Stijging	Duurzame bereikbaarheid	Autoparkeren VTH	**Lasten**	Structureel vanaf	2025	853.230
Daling	Betrouwbare overheid	Bovengemeentelijke samenwerking	**Lasten**	Structureel vanaf	2025	-853.230

Minder dan 0,1 miljoen

x €1.000

	2024				2025				2026				2027			
Duurzame bereikbaarheid	Lasten	Baten	Onttrekking	Storting	Lasten	Baten	Onttrekking	Storting	Lasten	Baten	Onttrekking	Storting	Lasten	Baten	Onttrekking	Storting
Mutatie 26842					12	12			12	12			12	12		
Mutatie 26843					--14	-14			--14	-14			--14	-14		
Mutatie 26845					5	5			5	5			5	5		
Totaal					**3**	**3**			**3**	**3**			**3**	**3**		

1.5 Aantrekkelijke, groene leefomgeving en erfgoed

Meer dan 0,1 miljoen

x €1.000

	2024				2025				2026				2027			
Aantrekk. groene leefomgeving & erfgoed	Lasten	Baten	Onttrekking	Storting	Lasten	Baten	Onttrekking	Storting	Lasten	Baten	Onttrekking	Storting	Lasten	Baten	Onttrekking	Storting
Mutatie 26867					-100				-100				-100			
Mutatie 26906					-113				-113				-113			
Totaal					**-213**				**-213**				**-213**			

Mutatie 26867 - Actualisatie overhead begroting SB-W&S 2025

Afgelopen 2 jaar heeft de afdeling W&S van Stadsbedrijven een forse groei doorgemaakt. Het strategisch plan van W&S was hiervoor de onderlegger. Uiteindelijk heeft die groei ook effect gehad op de overhead kosten. De overhead begroting was hier nog niet op aangepast.
Met deze begrotingswijziging wordt de overheadbegroting (programma “algemene middelen en overhead”) in lijn gebracht.

Stijging	Algemene Middelen en Overhead	Overhead Decentraal	**Lasten**	Structureel vanaf	2025	199.694
Daling	Algemene Middelen en Overhead	Overhead Decentraal	**Lasten**	Structureel vanaf	2025	-99.694
Daling	Aantrekk. groene leefomgeving & erfgoed	Dagelijks Onderhoud	**Lasten**	Structureel vanaf	2025	-10.000
Daling	Aantrekk. groene leefomgeving & erfgoed	Dagelijks onderhoud verhardingen	**Lasten**	Structureel vanaf	2025	-25.000
Daling	Aantrekk. groene leefomgeving & erfgoed	Dag. Onderh. OR groen & recreatie	**Lasten**	Structureel vanaf	2025	-65.000

Mutatie 26906 - Correctie tbv dekking overhead vanuit groeikader

Vanuit het groeikader middelen voor de groei van de stad, zijn de middelen volledig geboekt op de producten van het programma “Aantrekkelijke groene leefomgeving en erfgoed. De groei van de stad brengt ook met zich mee dat de formatie groeit en de overhead groeit. Met deze begrotingswijziging wordt de begroting van de overhead geactualiseerd voor wat betreft het deel groeikader dat bestemd is voor uitbreiding van de overhead.

Stijging	Algemene Middelen en Overhead	Overhead Decentraal	**Lasten**	Structureel vanaf	2025	112.700
Daling	Aantrekk. groene leefomgeving & erfgoed	Dagelijks Onderhoud	**Lasten**	Structureel vanaf	2025	-42.000
Daling	Aantrekk. groene leefomgeving & erfgoed	Dagelijks onderhoud verhardingen	**Lasten**	Structureel vanaf	2025	-15.000
Daling	Aantrekk. groene leefomgeving & erfgoed	Dag. Onderh. OR groen & recreatie	**Lasten**	Structureel vanaf	2025	-55.700

Minder dan 0,1 miljoen

x €1.000

	2024				2025				2026				2027			
Aantrekk. groene leefomgeving & erfgoed	Lasten	Baten	Onttrekking	Storting	Lasten	Baten	Onttrekking	Storting	Lasten	Baten	Onttrekking	Storting	Lasten	Baten	Onttrekking	Storting
Mutatie 26782	-94				-94				-94				-94			
Mutatie 26844					-40		-40		-40		-40		-40		-40	
Mutatie 26886	-45				-45				-45				-45			
Totaal					**-180**		**-40**		**-180**		**-40**		**-180**		**-40**	

1.6 Veilige stad

Minder dan 0,1 miljoen

x €1.000

	2024				2025				2026				2027			
	Lasten	Baten	Onttrek-king	Storting	Lasten	Baten	Onttrek-king	Storting	Lasten	Baten	Onttrek-king	Storting	Lasten	Baten	Onttrek-king	Storting
Mutatie 26841					-33	-33			-33	-33			-33	-33		
Totaal																

1.7 Passende ondersteuning en opvang

Geen mutaties.

1.8 Werk, toekomstbestendige economie en bestaanszekerheid

Meer dan 0,1 miljoen

x €1.000

	2024				2025				2026				2027			
Werk,toekomstbestendige economie en best	Lasten	Baten	Onttrek-king	Storting	Lasten	Baten	Onttrek-king	Storting	Lasten	Baten	Onttrek-king	Storting	Lasten	Baten	Onttrek-king	Storting
Mutatie 26806	11.663	11.663			11.663	11.663			11.663	11.663			11.663	11.663		
Totaal	**11.663**	**11.663**			**11.663**	**11.663**			**11.663**	**11.663**			**11.663**	**11.663**		

Mutatie 26806 - Bijstelling Definitief BUIG-Budget 2024

Naar aanleiding van de vaststelling van het definitieve BUIG-budget 2024 wordt de begroting bijgesteld. Per saldo betreft dit een budget neutrale wijziging en is deze beleidsarm.

Stijging	Werk,toekomstbestendige economie en best	Verstrekken bijstandsuitkering	**Lasten**	Structureel vanaf	2024	11.662.890
Daling	Werk,toekomstbestendige economie en best	Verstrekken bijstandsuitkering	**Baten**	Structureel vanaf	2024	-11.662.890

1.9 Kansrijk opgroeien

Geen mutaties.

1.10 Levendige en gezonde stad

Meer dan 0,1 miljoen

x €1.000

	2024				2025				2026				2027			
Levendige en gezonde stad	Lasten	Baten	Onttrekking	Storting	Lasten	Baten	Onttrekking	Storting	Lasten	Baten	Onttrekking	Storting	Lasten	Baten	Onttrekking	Storting
Mutatie 26657	-3.863	-3.863			-3.863	-3.863			-3.863	-3.863			-3.863	-3.863		
Totaal	**-3.863**	**-3.863**			**-3.863**	**-3.863**			**-3.863**	**-3.863**			**-3.863**	**-3.863**		

Mutatie 26657 - SPUK G10 Inburgering correctie

In 2023 is de SPUK G10 inburgering structureel begroot, bij de jaarlijkse inventarisatie en begroting van de MO SPUKS is dit niet gezien met als gevolg dat deze nu tweemaal is opgenomen. De SPUK inburgering wordt ieder jaar opnieuw beschikt waardoor de meerjarenbegroting nu wordt gecorrigeerd.

Stijging	Levendige en gezonde stad	Vreemdelingen	**Baten**	Structureel vanaf	2024	3.862.705
Daling	Levendige en gezonde stad	Vreemdelingen	**Lasten**	Structureel vanaf	2024	-3.862.705

Minder dan 0,1 miljoen

x €1.000

	2024				2025				2026				2027			
Ontwikkelen en wonen voor iedereen	Lasten	Baten	Onttrekking	Storting	Lasten	Baten	Onttrekking	Storting	Lasten	Baten	Onttrekking	Storting	Lasten	Baten	Onttrekking	Storting
Mutatie 26619	-6				-6				-6				-6			
Totaal	**-6**				**-6**				**-6**				**-6**			

1.11 Algemene middelen en overhead

Meer dan 0,1 miljoen

x €1.000

	2024				2025				2026				2027			
Algemene Middelen en Overhead	Lasten	Baten	Onttrekking	Storting	Lasten	Baten	Onttrekking	Storting	Lasten	Baten	Onttrekking	Storting	Lasten	Baten	Onttrekking	Storting
Mutatie 26726	5.935	5.935			5.935	5.935			5.935	5.935			5.935	5.935		
Mutatie 26807	-233															
Mutatie 26867					100				100				100			
Mutatie 26879					1.000				485				485			
Mutatie 26906					113				113				113			
Mutatie 26919																
Totaal	**5.702**	**5.935**			**7.148**	**5.935**			**6.633**	**5.935**			**6.633**	**5.935**		

Mutatie 26726 - Correctie stelpost Inv agenda groei 2024 ev

Bij de Eerste bestuursrapportage 2024 is ten onrechte een correctie uitgevoerd van baten naar lasten (journaalpost 22543). Met deze mutatie wordt dit hersteld.

Stijging	Algemene Middelen en Overhead	Stelposten	**Lasten**	Structureel vanaf	2024	5.935.000
Daling	Algemene Middelen en Overhead	Stelposten	**Baten**	Structureel vanaf	2024	-5.935.000

Mutatie 26807 - Verwerking VJN knelpunt 9 productiviteitsnorm publiekzaken uit de VJN 2024

Uitwerking productiviteitsnorm VJN.
Het verlagen van de productiviteitsnorm heeft gevolgen voor de uitvoerende onderdelen van Publiekszaken (Klantcontactcentrum en deel van burgerzaken taken personeel). Deze onderdelen worden die niet door legesinkomsten worden gedekt. Om dezelfde werkzaamheden te kunnen blijven uitvoeren is meer personeel nodig (ca 5 fte). Dit brengt hogere lasten met zich mee.

Stijging	Betrouwbare overheid	KlantContactCentrum	**Lasten**	Incidenteel	2024	155.333
Stijging	Betrouwbare overheid	Burgerzaken	**Lasten**	Incidenteel	2024	77.667
Daling	Algemene Middelen en Overhead	Stelposten	**Lasten**	Incidenteel	2024	-233.000

Mutatie 26867 - Actualisatie overhead begroting SB-W&S 2025

Afgelopen 2 jaar heeft de afdeling W&S van Stadsbedrijven een forse groei doorgemaakt. Het strategisch plan van W&S was hiervoor de onderlegger. Uiteindelijk heeft die groei ook effect gehad op de overhead kosten. De overhead begroting was hier nog niet op aangepast.
Met deze begrotingswijziging wordt de overheadbegroting (programma “algemene middelen en overhead”) in lijn gebracht.

Stijging	Algemene Middelen en Overhead	Overhead Decentraal	**Lasten**	Structureel vanaf	2025	199.694
Daling	Algemene Middelen en Overhead	Overhead Decentraal	**Lasten**	Structureel vanaf	2025	-99.694
Daling	Aantrekk. groene leefomgeving & erfgoed	Dagelijks Onderhoud	**Lasten**	Structureel vanaf	2025	-10.000
Daling	Aantrekk. groene leefomgeving & erfgoed	Dagelijks onderhoud verhardingen	**Lasten**	Structureel vanaf	2025	-25.000
Daling	Aantrekk. groene leefomgeving & erfgoed	Dag. Onderh. OR groen & recreatie	**Lasten**	Structureel vanaf	2025	-65.000

Mutatie 26879 - Actualisatie personeelsbegroting afdelingsoverhead organisatieonderdeel Ruimte 2025

De personeelsbegroting van de afdelingsoverhead van het organisatieonderdeel Ruimte 2025 wordt geactualiseerd op basis van het vastgestelde tarievenkader (Besluit concerndirectie 2/10/2024).

Stijging	Algemene Middelen en Overhead	Overhead Decentraal	**Lasten**	Structureel vanaf	2025	485.000
Stijging	Algemene Middelen en Overhead	Overhead Decentraal	**Lasten**	Incidenteel	2025	515.000
Daling	Ontwikkelen en wonen voor iedereen	Bedrijfsmiddelen	**Lasten**	Structureel vanaf	2025	-485.000
Daling	Ontwikkelen en wonen voor iedereen	Bedrijfsmiddelen	**Lasten**	Incidenteel	2025	-515.000

Mutatie 26906 - Correctie tbv dekking overhead vanuit groeikader

Vanuit het groeikader middelen voor de groei van de stad, zijn de middelen volledig geboekt op de producten van het programma “Aantrekkelijke groene leefomgeving en erfgoed. De groei van de stad brengt ook met zich mee dat de formatie groeit en de overhead groeit. Met deze begrotingswijziging wordt de begroting van de overhead geactualiseerd voor wat betreft het deel groeikader dat bestemd is voor uitbreiding van de overhead.

Stijging	Algemene Middelen en Overhead	Overhead Decentraal	**Lasten**	Structureel vanaf	2025	112.700
Daling	Aantrekk. groene leefomgeving & erfgoed	Dagelijks Onderhoud	**Lasten**	Structureel vanaf	2025	-42.000
Daling	Aantrekk. groene leefomgeving & erfgoed	Dagelijks onderhoud verhardingen	**Lasten**	Structureel vanaf	2025	-15.000
Daling	Aantrekk. groene leefomgeving & erfgoed	Dag. Onderh. OR groen & recreatie	**Lasten**	Structureel vanaf	2025	-55.700

Mutatie 26919 - Verwerking VJN knelpunt 9 productiviteitsnorm volksgezondheid uit de VJN 2024

Verwerking knelpunt productiviteitsnorm volksgezondheid uit de VJN 2024

Stijging	Algemene Middelen en Overhead	Overhead Decentraal	**Lasten**	Incidenteel	2024	501.000
Daling	Algemene Middelen en Overhead	Stelposten	**Lasten**	Incidenteel	2024	-501.000

Minder dan 0,1 miljoen

x €1.000

	2024				2025				2026				2027			
Algemene Middelen en Overhead	Lasten	Baten	Onttrekking	Storting	Lasten	Baten	Onttrekking	Storting	Lasten	Baten	Onttrekking	Storting	Lasten	Baten	Onttrekking	Storting
Mutatie 26619				6				8				8				8
Mutatie 26886	45				45				45				45			
Mutatie 26894					45				45				45			
Totaal	**45**			**6**	**91**			**8**	**91**			**8**	**91**			**8**

2. Begrotingscijfer in tabellen

Tabel 1. Mutaties Eindejaarswijziging 2024

x €1.000

Programma	Technische Bijstellingen	Techniek Verplicht	Kosten-toerekening	Mutaties met raad en college besluit*	Totaal resultaat
Ontwikkelen en wonen voor iedereen	0	0	0	-552	-552
Werk,toekomstbestendige economie en best	11.663	0	0	0	11.663
Levendige en gezonde stad	-3.863	0	210	0	-3.653
Algemene Middelen en Overhead	5.935	0	92	0	6.027
Totaal Baten	**13.735**	**0**	**301**	**-552**	**13.484**
Betrouwbare overheid	-233	0	-175	0	-408
Ontwikkelen en wonen voor iedereen	-94	0	216	-407	-286
Klimaatvriendelijke stad	0	0	0	-47	-47
Duurzame bereikbaarheid	0	0	-136	749	613
Aantrekk. groene leefomgeving & erfgoed	140	0	123	-794	-532
Veilige stad	0	0	-61	0	-61
Passende ondersteuning en opvang	0	0	0	-1	-1
Werk,toekomstbestendige economie en best	-11.663	0	0	-50	-11.713
Kansrijk opgroeien	0	0	44	1.949	1.993
Levendige en gezonde stad	3.868	0	-694	4.447	7.621
Algemene Middelen en Overhead	-5.747	0	382	3.504	-1.861

Totaal Lasten	**-13.729**	**0**	**-301**	**9.350**	**-4.681**
Totaal saldo baten en lasten	**6**	**0**	**0**	**8.798**	**8.804**
Mutaties reserves					
Duurzame bereikbaarheid	0	0	0	-1.029	-1.029
Aantrekk. groene leefomgeving & erfgoed	0	0	0	-3	-3
Kansrijk opgroeien	0	0	0	-2.667	-2.667
Levendige en gezonde stad	0	0	0	-5.099	-5.099
Totaal Onttrekking reserves	0	0	0	-8.798	-8.798
Algemene Middelen en Overhead	-6	0	0	0	-6
Totaal Storting reserves	-6	0	0	0	-6
Totaal Reserves	**-6**	**0**	**0**	**-8.798**	**-8.804**
Totaal	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

*De mutaties met een raads of college besluit bevat:
- Voorjaarsnota 2024: Verhoging van de interne rente
- Voorjaarsnota 2024: Vrijval vaste activa, verwerking onttrekking ut de vaste activa reserve
- Raadsbesluit Verordenging leges 2025: Actualisatie lokale heffingen
- Na verwerking van de invoering van de Omgevingswet & herverdeling budget (zoals besloten in 1ste berap 2023)
- Na verwerking van Raadsbesluit Verordening afvalstoffenheffing 2024

Tabel 2. Actuele begroting 2024

x €1.000

	Nominale begroting 2024	3e Begrotings-wijziging 2023	VJN / 1e Bestuurs-rapportage 2024	2e Bestuurs-rapportage 2024	Eindejaars-wijzigingen 2024	Actuele begroting 2024
Betrouwbare overheid	8.908	0	901	4.932	0	14.741
Ontwikkelen en wonen voor iedereen	231.617	12.496	-109.935	-7.604	-552	126.022
Klimaatvriendelijke stad	0	8.398	216	-1.551	0	7.063
Duurzame bereikbaarheid	77.290	532	6.150	-1.683	0	82.289
Aantrekk. groene leefomgeving & erfgoed	134.846	1.458	10.406	4.497	0	151.207
Veilige stad	5.607	0	1.628	0	0	7.234
Passende ondersteuning en opvang	6.377	345	-3.453	1.795	0	5.064
Werk,toekomstbestendige economie en best	148.013	7.921	-16	7.698	11.663	175.278
Kansrijk opgroeien	19.339	183	0	19.457	0	38.979
Levendige en gezonde stad	98.272	8.990	1.170	-7.106	-3.653	97.674
Algemene Middelen en Overhead	1.232.820	-368	-32.119	20.751	6.027	1.227.110
Totaal Baten	**1.963.089**	**39.953**	**-125.053**	**41.186**	**13.484**	**1.932.661**
Betrouwbare overheid	-55.931	-670	-5.076	-4.672	-408	-66.758
Ontwikkelen en wonen voor iedereen	-243.232	-15.470	70.563	16.023	-286	-172.402
Klimaatvriendelijke stad	-11.845	-8.398	34	1.818	-47	-18.439
Duurzame bereikbaarheid	-79.334	-1.594	5.105	3.727	613	-71.483
Aantrekk. groene leefomgeving & erfgoed	-230.938	-2.656	-10.365	-5.327	-532	-249.817
Veilige stad	-73.389	285	-3.187	1.682	-61	-74.670
Passende ondersteuning en opvang	-236.036	-14.661	1.564	-2.613	-1	-251.747
Werk,toekomstbestendige economie en best	-274.160	-6.776	-4.754	-28.535	-11.713	-325.938
Kansrijk opgroeien	-252.379	-16.947	-4.418	-14.879	1.993	-286.631

Levendige en gezonde stad	-305.682	13.787	-9.635	10.194	7.621	-283.715
Algemene Middelen en Overhead	-250.280	-6.218	-9.276	-7.553	-1.861	-275.189
Totaal Lasten	**-2.013.207**	**-59.319**	**30.556**	**-30.137**	**-4.681**	**-2.076.787**
Saldo van baten en lasten	**-50.117**	**-19.365**	**-94.496**	**11.049**	**8.804**	**-144.126**
Betrouwbare overheid	0	0	676	19	0	695
Ontwikkelen en wonen voor iedereen	17.441	0	41.359	1.169	0	59.969
Klimaatvriendelijke stad	675	0	0	0	0	675
Duurzame bereikbaarheid	13.285	434	45.551	-2.070	-1.029	56.173
Aantrekk. groene leefomgeving & erfgoed	99	0	707	2.710	-3	3.762
Veilige stad	204	0	0	50	0	254
Passende ondersteuning en opvang	0	0	358	0	0	358
Werk,toekomstbestendige economie en best	0	0	2.671	0	0	2.671
Kansrijk opgroeien	2.667	0	56.138	77	-2.667	56.215
Levendige en gezonde stad	4.946	412	103.040	1.904	-5.099	105.202
Algemene Middelen en Overhead	70.238	19.479	102.023	18.773	0	210.513
Totaal onttrekking reserves	**109.553**	**20.325**	**352.524**	**22.632**	**-8.798**	**496.487**
Betrouwbare overheid	0	0	0	-211	0	-211
Ontwikkelen en wonen voor iedereen	-14.423	0	-1.877	-3.272	0	-19.572
Duurzame bereikbaarheid	-15.041	0	-6.201	117	0	-21.065
Aantrekk. groene leefomgeving & erfgoed	-141	0	0	0	0	-141
Passende ondersteuning en opvang	0	0	0	-8.701	0	-8.701
Werk,toekomstbestendige economie en best	0	0	-1.200	-2.800	0	-4.000
Kansrijk opgroeien	0	0	0	-3.800	0	-3.800
Levendige en gezonde stad	-4.183	0	-16.536	-2.957	0	-23.676
Algemene Middelen en Overhead	-25.648	-960	-232.213	-12.367	-6	-271.194

Totaal stortingen reserves	**-59.436**	**-960**	**-258.028**	**-33.991**	**-6**	**-352.361**
Totaal mutaties reserves	**50.117**	**19.365**	**94.496**	**-11.359**	**-8.804**	**144.126**
Totaal	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Tabel 3. Mutaties meerjarenraming 2025 – 2027

x €1.000

Meerjarenraming	Mutaties 2025	Mutaties 2026	Mutaties 2027
Ontwikkelen en wonen voor iedereen	497	497	497
Duurzame bereikbaarheid	27	27	27
Aantrekk. groene leefomgeving & erfgoed	-15	-15	-15
Veilige stad	-49	-49	-49
Werk,toekomstbestendige economie en best	11.663	11.663	11.663
Levendige en gezonde stad	-3.758	-3.758	-3.758
Algemene Middelen en Overhead	5.935	5.935	5.935
Totaal Baten	**14.299**	**14.299**	**14.299**
Betrouwbare overheid	879	879	1.145
Ontwikkelen en wonen voor iedereen	2.704	20.153	16.221
Duurzame bereikbaarheid	32	11.167	11.180
Aantrekk. groene leefomgeving & erfgoed	-279	4.060	4.565
Veilige stad	-619	8.288	8.294
Passende ondersteuning en opvang	12	12	-1
Werk,toekomstbestendige economie en best	-11.543	-11.543	-11.663
Kansrijk opgroeien	2.211	2.211	2.210
Levendige en gezonde stad	8.220	8.223	8.152
Algemene Middelen en Overhead	-7.110	-48.944	-45.597
Totaal Lasten	**-5.494**	**-5.494**	**-5.494**
Saldo van Baten en Lasten	**8.806**	**8.805**	**8.806**
Duurzame bereikbaarheid	-1.029	-1.029	-1.029
Aantrekk. groene leefomgeving & erfgoed	-3	-3	-3
Kansrijk opgroeien	-2.667	-2.667	-2.667

Levendige en gezonde stad	-5.099	-5.099	-5.099
Onttrekking reserves	**-8.797**	**-8.797**	**-8.798**
Algemene Middelen en Overhead	-8	-8	-8
Storting reserves	**-8**	**-8**	**-8**
Saldo na mutaties reserves	**0**	**0**	**0**

Tabel 4. Actuele programmaraming 2024

x €1.000

	Baten	Lasten	Saldo van baten en lasten	Bijdrage algemene middelen	Totaalsaldo van baten en lasten	Toevoeging reserves	Onttrekking reserves	Resultaat
Betrouwbare overheid	14.741	66.758	-52.017	51.533	-484	211	695	0
Ontwikkelen en wonen voor iedereen	126.022	172.402	-46.380	5.983	-40.397	19.572	59.969	0
Klimaatvriendelijke stad	7.063	18.439	-11.375	10.700	-675	0	675	0
Duurzame bereikbaarheid	82.289	71.483	10.805	-45.912	-35.107	21.065	56.173	0
Aantrekk. groene leefomgeving & erfgoed	151.207	249.817	-98.610	94.989	-3.621	141	3.762	0
Veilige stad	7.234	74.670	-67.436	67.182	-254	0	254	0
Passende ondersteuning en opvang	5.064	251.747	-246.683	255.026	8.343	8.701	358	0
Werk,toekomstbestendige economie en best	175.278	325.938	-150.659	151.988	1.329	4.000	2.671	0
Kansrijk opgroeien	38.979	286.631	-247.652	195.237	-52.415	3.800	56.215	0
Levendige en gezonde stad	97.674	283.715	-186.041	104.515	-81.527	23.676	105.202	0
Algemene Middelen en Overhead	1.227.110	275.189	951.922	-891.241	60.681	271.194	210.513	0
Totaal	**1.932.661**	**2.076.787**	**-144.126**	**0**	**-144.126**	**352.361**	**496.487**	**0**

Lasten en baten, toevoegingen en onttrekkingen zijn opgenomen als positieve getallen.
In de saldokolommen betekent een positief getal (+) een voordeel en een negatief getal (-) een nadeel.

Adviescommissie Controle en Financiën

Dossiernummer	4384
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	5 december 2024
Agendapunt	6
Titel	Raadsvoorstel Normenkader rechtmatigheid 2024
Behandelend ambtenaar	Barbara Siebelink-Gores
Telefoon	0618690498
E-mail	barbara.siebelink@utrecht.nl
Datum collegebesluit	
Thema	Bestuur en ondersteuning
Portefeuillehouder	Wethouder Schilderman
Beleidsveld	Financiën
Raadsadviseur (lijst)	

Geagendeerd	Vergaderdatum
Adviescommissie Controle en Financiën	5 december 2024

Voorgesteld besluit

Gemeente Utrecht

Voorstel aan de gemeenteraad

Normenkader rechtmatigheid 2024

Beleidsveld	Financiën
Organisatieonderdeel	Bedrijfsvoerings- en Strategienetwerk
Opsteller	Ieke Wally Nieuwenhout, Barbara Siebelink - Gores
Kenmerk	12869638
Vergaderdatum Raad	Volgt
Referendabel	Nee (artikel 1:2 lid 2 onder k en o Verordening raadgevend referendum)
Geheim	Nee

Het college van burgemeester en wethouders stelt de raad voor te besluiten:

1. Het Normenkader rechtmatigheid 2024 behorende bij de jaarstukken 2024 vast te stellen, waarin een overzicht wordt gegeven van alle geldende externe en interne wet- en regelgeving die van toepassing is bij het opstellen van de jaarstukken 2024 (inclusief de rechtmatigheidsverantwoording).

Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,

Samenvatting
Het normenkader bevat de externe wetgeving, de gemeentelijke verordeningen en raadsbesluiten waar bepalingen over financiële beheershandelingen in voorkomen.

Context
Aanleiding
Het college is primair verantwoordelijk voor de naleving van de wet- en regelgeving en moet dus permanent inzicht hebben in de van toepassing zijnde relevante wet- en regelgeving. Het normenkader moet actueel worden gehouden en jaarlijks worden aangepast op basis van de relevante nieuwe externe en interne wet- en regelgeving.

Juridische context
In de kadernota rechtmatigheid (november 2023) van de commissie BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) worden richtlijnen gegeven voor de controle op de rechtmatigheid van de financiële beheershandelingen. Het normenkader is een verplicht document op grond van deze kadernota. Het college legt het normenkader ter vaststelling voor aan de gemeenteraad. Deze dient vastgesteld te worden voorafgaande aan het vaststellen van de jaarstukken 2024.

Beslistermijn
Het normenkader dient te zijn vastgesteld voorafgaande aan het vaststellen van de jaarstukken 2024, ten laatste op 31 december 2024 De vastgestelde jaarstukken 2024 dienen voor 15 juli 2025 te worden aangeboden aan de provincie Utrecht.

Beoogd effect
Het college verantwoordt zich door middel van de rechtmatigheidsverantwoording aan de raad (en naar de bewoners en organisaties in de stad) over de rechtmatige totstandkoming van in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, en de balansmutaties. Dit houdt in dat deze in overeenstemming zijn met door de raad vastgestelde kaders, zoals de begroting en gemeentelijke verordeningen en met bepalingen in de externe relevante wet- en regelgeving. Voor de controle op de rechtmatigheid is het van belang dat de geldende wet- en regelgeving duidelijk vastligt.

Eerdere besluitvorming en informatievoorziening aan de raad
Het normenkader bijbehorende bij de jaarstukken 2023 is in de raad van 29 februari 2024 vastgesteld.
Raadsbesluit Normenkader rechtmatigheid 2023

Beslispunten, Argumenten en Kanttekeningen/Risico's

Beslispunt	
1	Het Normenkader rechtmatigheid 2024 behorende bij de jaarstukken 2024 vast te stellen, waarin een overzicht wordt gegeven van alle geldende externe en interne wet- en regelgeving die van toepassing is bij het opstellen van de jaarstukken 2024 (inclusief de rechtmatigheidsverantwoording).
Argumenten	
1.1	Het normenkader rechtmatigheid 2024 geeft een volledig overzicht van toepasselijke geldende regelgeving.
	In het normenkader zijn alle in 2024 geldende verordeningen en regels van de gemeente en de externe regelgeving waar bepalingen over financiële beheershandelingen zijn opgenomen. Deze zijn van belang bij het opstellen van de jaarstukken. Het normenkader rechtmatigheid 2024 is bijgewerkt voor de wet- en regelgeving geldend tot september 2024. Alle wet- en regelgeving, die tot stand is gekomen na 1 september, geldend voor het boekjaar 2024, en van toepassing op de rechtmatigheidsverantwoording, maakt ook onderdeel uit van het normenkader.

Financiën
Dit voorstel heeft geen financiële consequenties.

Vervolg
Over het boekjaar 2024 zal het college voor de tweede maal zelf een verantwoording over de rechtmatigheid afleggen als onderdeel van de jaarstukken 2024. De accountant geeft geen afzonderlijk oordeel meer over de rechtmatigheid (met uitzondering over de middelen die vallen onder het regime van de zogenoemde Single informatie single audit (SiSa)). De accountant oordeelt over de getrouwheid van de jaarstukken inclusief de verantwoording door het college over de rechtmatigheid.

Participatie
Er heeft geen participatie plaatsgevonden over dit voorstel.

Communicatie
De accountant wordt geïnformeerd over het Normenkader rechtmatigheid 2024.

Niet Referendabel
De Verordening raadgevend referendum gemeente Utrecht is niet van toepassing omdat dit een raadsvoorstel betreft ter uitvoering van een besluit van de wetgever waaromtrent de raad geen beleidsvrijheid heeft en betrekking heeft op het interne functioneren en werkwijze van de raad (artikel 1:2 lid 2 onder k en onder o van de Verordening referendum gemeente Utrecht).

Bijlagen
Bijlagen besluitvorming
- Normenkader rechtmatigheid 2024

Bijlagen informatief
-

Normenkader rechtmatigheid 2024

Rechtmatigheidsverantwoording boekjaar 2024

Datum: 28 oktober 2024

Status: Definitieve versie

Inhoudsopgave

1 Normenkader 3
1.1 Bepaalt de reikwijdte van de controle 3
1.2 Verplicht document 3
2 Rechtmatigheid 4
2.1 Voldoen aan wet- en regelgeving 4
2.2 Financiële rechtmatigheid 5
Bijlage Overzicht wet- en regelgeving 6

1 Normenkader

1.1 Bepaalt de reikwijdte van de controle

De rechtmatigheidsverantwoording is met ingang van het boekjaar 2023 onderdeel van de jaarstukken. Het college verantwoordt zich daarmee aan de raad (en naar de bewoners en organisaties in de stad) over de rechtmatige totstandkoming van in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, en de balansmutaties. Dit houdt in dat deze in overeenstemming zijn met door de raad vastgestelde kaders, zoals de begroting en gemeentelijke verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Voor de controle van de jaarrekening van de gemeente Utrecht is door de raad een onafhankelijke accountant benoemd. De accountant controleert of de jaarstukken, inclusief de daarin opgenomen rechtmatigheidsverantwoording, getrouw is. Met andere woorden, is de uitspraak van het college getrouw en adequaat onderbouwd of komt de accountant tot andere inzichten. De accountant geeft vanaf het boekjaar 2023 geen afzonderlijk oordeel in de controleverklaring af over de rechtmatigheid, wel over de getrouwheid van de jaarstukken. Rechtmatigheid is één van de kernbegrippen van goed overheidsbestuur. Burgers en bedrijven moeten erop kunnen vertrouwen dat overheden publieke gelden rechtmatig verwerven en besteden.

1.2 Verplicht document

In de kadernota rechtmatigheid (oktober 2024) van de commissie BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) worden richtlijnen gegeven voor de controle op de rechtmatigheid. Het normenkader is een verplicht document op grond van deze kadernota. Het bevat de externe wetgeving, de gemeentelijke verordeningen en raadsbesluiten waar bepalingen over financiële beheershandelingen in voorkomen. Voor de controle op de rechtmatigheid is het belangrijk dat de geldende wet- en regelgeving duidelijk vastligt. Het college is primair verantwoordelijk voor de naleving van de wet- en regelgeving en moet dus permanent inzicht hebben in de van toepassing zijnde relevante wet- en regelgeving. Het normenkader moet actueel worden gehouden en jaarlijks worden aangepast op basis van nieuwe wet- en regelgeving. Het college legt het normenkader ter vaststelling voor aan de gemeenteraad. Dat is een werkwijze die voortvloeit uit de genoemde kadernota rechtmatigheid.

2 Rechtmatigheid

2.1 Voldoen aan wet- en regelgeving

Rechtmatigheid is een juridische term, die aangeeft dat een (voorgenomen) handelwijze in overeenstemming is met de geldende regels en besluiten. Van een overheidsorganisatie mag verwacht worden dat zij conform wet- en regelgeving handelt. Dit is van toepassing op alles wat een gemeente qua taken op zich neemt. Dit betekent dat alle handelingen van een gemeente moeten voldoen aan wet- en regelgeving op het gebied van bijvoorbeeld arbeidsomstandigheden (arbo), aanbestedingen, omgevingswet, subsidievoorwaarden en raadsbesluiten.

Het begrip rechtmatigheid in het kader van de controle op de rechtmatigheid is echter een minder omvattend begrip. Hierbij bestaat er een duidelijke relatie met het financiële beheer. Er moet immers worden verantwoord dat baten en lasten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. Het gaat om de financiële beheershandelingen. Dit zijn bijvoorbeeld gemeentelijke handelingen en besluiten met een (toekomstig) financieel effect

Handelingen en beslissingen van niet-financiële aard dienen wel in algemene zin te worden betrokken bij de inschatting van het algemene risicobeleid en -beheer van de gemeente. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan claims inzake planschade of informatiebeveiligingsschade. De gedachte hierachter is dat niet-financiële handelingen wel kunnen leiden tot financiële risico’s, waarvoor het college bijvoorbeeld een voorziening moet vormen.

2.2 Financiële rechtmatigheid

Met het controleplan rechtmatigheidsverantwoording 2024 geeft het college van B&W invulling aan de controle op en totstandkoming van de rechtmatigheidsverantwoording. Het controleplan bevat de kaders waaraan de rechtmatigheidsverantwoording getoetst moet worden en welke actoren daar een rol en verantwoordelijkheid in vervullen. Daarnaast dient ieder jaar een normenkader te worden opgesteld en door de raad vastgesteld. Dit kader bestaat uit alle relevante (interne) wet- en regelgeving waaruit financiële beheershandelingen kunnen voortvloeien.

De commissie BADO heeft in de Notitie rechtmatigheid 2023 onderstaand figuur opgenomen waarmee duidelijk(er) wordt gemaakt om welke soort wet- en regelgeving het gaat:

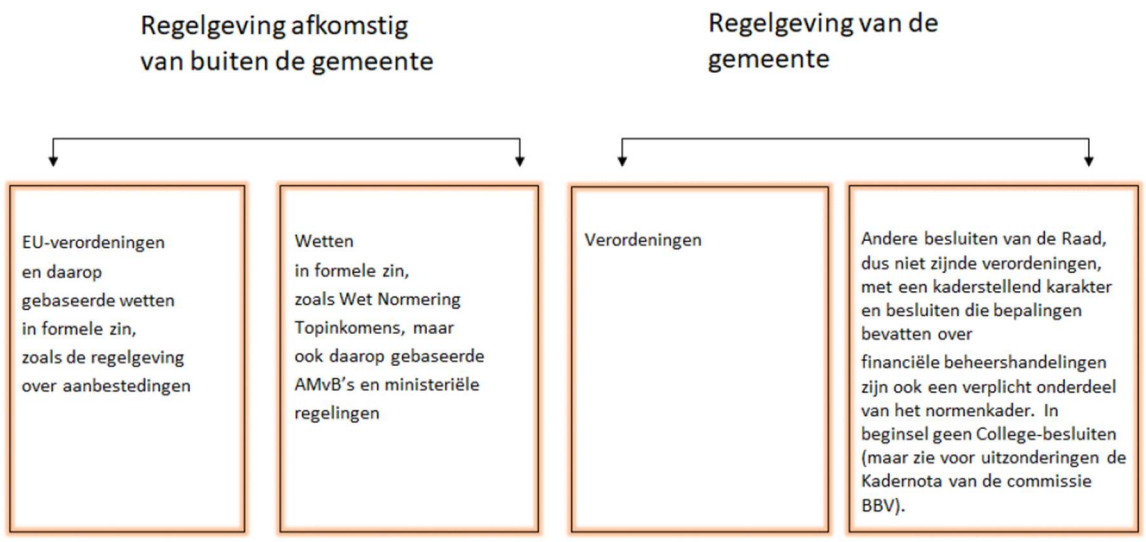

In de bijlage is het overzicht van de in 2024 geldende externe en interne wet- en regelgeving opgenomen die invulling geven aan de financiële beheershandelingen. Deze 9 criteria zijn: calculatie, valutering, levering, adressering, volledigheid, aanvaardbaarheid, begroting, voorwaarden en misbruik & oneigenlijk gebruik. De accountant ziet toe op de eerste 6 van de 9 criteria op basis waarvan de rechtmatigheid wordt getoetst. Het college licht toe in hoeverre de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in overeenstemming zijn met door de raad vastgestelde kaders zoals de begroting en gemeentelijke verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. In hoofdstuk 4 van de kadernota rechtmatigheid (oktober 2024) van de commissie BBV is een nadere toelichting gegeven van deze drie criteria en de manier waarop hier in de praktijk mee om kan worden gegaan, belangrijke aandachtspunten voor specifieke onderwerpen, alsmede hoe eventuele fouten te evalueren. Deze nota is te vinden op de website van de commissie BBV: Commissie BBV (Besluit Begroting en Verantwoording).

Bijlage Overzicht wet- en regelgeving

Proces	Wetgeving extern	Interne regelgeving
Algemeen	Grondwet	
	Gemeentewet	
	Algemene wet bestuursrecht	
	Het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV)	
	Wet ter voorkoming van witwassen en financiering terrorisme (Uitvoeringsbesluit)	
	Wet op de economische delicten	
	Wet markt en overheid	
	Wet gemeenschappelijke regelingen	
	Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur	
	Verdrag Betreffende de Werking van de Europese Unie (VWEU); artikel 107, 108, 109.	
	Mededingingswet	
	Notities van de BBV	
	Het Besluit Accountantscontrole Decentrale overheden (BADO)	
	Financiële verhoudingswet	
	De-minimisverordening (1407/2013), (360/2012), (DAEB).	
	Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) => wordt AVG	
	Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur	
	Burgerlijk wetboek	
	Ambtenarenwet 2017	
	Bekendmakingswet	
	Wet Open Overheid	
	Wet Dwangsom en Beroep bij niet tijdig beslissen	
	Wet gemeentelijke antidiscriminatievoorzieningen	
	Wet Basisregistratie adressen en gebouwen (BAG)	
	De Wet gelijke behandeling van mensen met een handicap of chronische ziekte	
	VN-verdrag handicap	
	Europese wetgeving met betrekking tot het verbod op staatssteun, verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie art. 107, 108 & 109 (VWEU);	
	Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (hierna: Wet Bibob). 304/2022	
	BBV Notitie Lokale Heffingen	
		Uitvoeringsregelingen gemeente Utrecht
		Nota lokale heffingen
		Mandaatregeling B&W en Burgemeester 2024 Gemeente Utrecht
		Mandaatregeling B&W en Burgemeester 2024 Gemeente Utrecht Besluit plaatsvervanging, ondermandaat en ondervolmacht per organisatieonderdeel
		Mandaatbesluit van de Burgemeester – addendum Mandaatregeling B&W en burgemeester 2024 gemeente Utrecht
		Besluit tot ondermandaat, ondervolmacht en machtiging van de Algemeen directeur gemeente Utrecht - addendum Mandaatregeling B&W en burgemeester 2023 Gemeente Utrecht
		Besluit tot ondermandaat, ondervolmacht en machtiging van de Algemeen directeur gemeente Utrecht - addendum Mandaatregeling B&W en burgemeester 2023 Gemeente Utrecht

Proces	Wetgeving extern	Interne regelgeving
		Besluit tot ondermandaat, ondervolmacht en machtiging van de Algemeen directeur gemeente Utrecht - addendum Mandaatregeling B&W en burgemeester 2024 Gemeente Utrecht
		Besluit tot ondermandaat, ondervolmacht en machtiging van de Algemeen directeur gemeente Utrecht - addendum Mandaatregeling B&W en burgemeester 2024 Gemeente Utrecht
		Besluit tot mandaat en ondermandaat van de burgemeester gemeente Utrecht - addendum Mandaatregeling B&W en burgemeester 2024 Gemeente Utrecht
		Besluit tot ondermandaat, ondervolmacht en machtiging van de Algemeen directeur gemeente Utrecht - addendum Mandaatregeling B&W en burgemeester 2024 en Organisatieregeling Gemeente Utrecht
		Mandaatregeling B&W en burgemeester 2024 Gemeente Utrecht - Besluit tot ondermandaat, ondervolmacht en (proces)machtiging van de Algemeen directeur - Gemeentesecretaris
		Mandaatregeling B&W en Burgemeester 2024 Gemeente Utrecht - Besluit ondermandaat en ondervolmacht van de Voorzitter van de rekenkamer
		Nota kapitaalgoederen
		Nota reserves
		Nota waarderen, activeren en afschrijven van vaste activa (WAAVA);
		Nota risicomanagement en weerstandsvermogen
		Notities Parameters 2022
		Financiële verordening gemeente Utrecht
		Algemene plaatselijke verordening Utrecht 2010
		Privacyverordening gemeente Utrecht
Belastingen en Heffingen	Algemene wet inzake rijksbelastingen (AWR)	
	wet op de Loonbelasting 1964	
	Wet DBA	
	Wet bronbelasting 2021	
	Wet op de vennootschapsbelasting 1969	
	Wet op de omzetbelasting 1968	
	Wet op het BTW Compensatiefonds	
	Wet waardering onroerende zaken (WOZ)	
	Invorderingswet (1990)	
	Wet op de bedrijveninvesteringszones	
	Wet modernisering Vpb-plicht overheidsondernemingen	
		Verordening kwijtschelding gemeentelijke belastingen en heffingen gemeente Utrecht
		Verordening onroerende-zaakbelastingen 2024 gemeente Utrecht
		Verordening op de heffing en invordering van een BIZ-bijdrage en op de subsidie voor de BI-zone Woonboulevard 2021 gemeente Utrecht
		Verordening precariobelasting gemeente Utrecht 2024
		Verordening op de heffing en invordering van Toeristenbelasting 2023 gemeente Utrecht
		Verordening hondenbelasting gemeente Utrecht 2024
Inkopen en aanbesteden	Aanbestedingswet 2012 (herzien vanaf 1 juli 2016)	
	Aanbestedingsreglement Werken 2016	
	Drempelbedragen Europees Aanbesteden 2024/2025 (gedelegeerde verordening 2023/2495 tot wijziging van Richtlijn 2014/24/EU)	
		Algemene inkoopvoorwaarden gemeente Utrecht 2018
		Nota inkoop en contractmanagement november 2020
Personeel	CAO Gemeenten	
	Pensioenwetgeving	
	Arbeidstijdenwet	

Proces	Wetgeving extern	Interne regelgeving
	Werkloosheidswet	
	Ziektewet	
	Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen	
	Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering: vanaf	
	Wet financiering sociale verzekeringen	
	Algemene Ouderdomswet	
	Algemene nabestaandenwet	
	Wet langdurige zorg	
	Wet arbeid en zorg	
	Wet verbetering poortwachter	
	Wet Normering Topinkomens	
	Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (Wnra)	
	Ambtenarenwet 2017	
	Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers Hoofdstuk 3	
		Handboek Utrechts Personeel
		Regeling rechtspositie burgemeester en wethouder 2019
Burgerzaken	Wet rechten burgerlijke stand	
	Wet basisregistratie personen BRP	
	Paspoortwet	
	Legesbesluit Akten Burgerlijke Stand	
		Beheer- en privacyverordening basisregistratie personen en gemeentelijke bevolkingsadministratie Utrecht
		Legesverordening gemeente Utrecht 2024
Raad		Verordening rechtspositie raads- en commissieleden gemeente Utrecht
		Verordening Utrechts Ombudsloket
		Verordening op de financiële bijdrage aan fracties gemeente Utrecht
		Verordening adviescommissie Controle en Financiën
		Mandaatregeling gemeenteraad en burgemeester
		Verordening inzake de behandeling van bezwaar- en beroepschriften
		Gedragscode voor leden van de gemeenteraad gemeente Utrecht
		Verordening raadgevend referendum gemeente Utrecht
Erfpacht		Conversieregeling Erfpacht 2017
		Nota Het Utrechts grondbeleid
		Grondprijzenbrief 2023
		Verwervings- en taxatieprotocol
Grondexploitatie	Wet Ruimtelijke Ordening (WRO) met o.a. de grondexploitatiewet	
	Wet voorkeursrecht gemeenten (Wvg)	
	Onteigeningswet	
	Besluit Ruimtelijke Ordening BRO	
	Omgevingswet	
	Huisvestingswet 2014	
	Invoeringsbesluit Omgevingswet	
	Besluit bouwwerken leefomgeving	
		Exploitatie verordening gemeente Utrecht 1997
		Planschadeverordening 2009
		Nota Het Utrechts grondbeleid
		De Ruimtelijke strategie Utrecht (RSU)
		Meerjarenperspectief Ruimte (MPR) 2023
		Grondprijzenbrief 2023
		Beleidsregel toepassing Wet Bibob gemeente Utrecht 2018

Proces	Wetgeving extern	Interne regelgeving
		Beleidsregel vergunningenstrategie Omgevingswet gemeente Utrecht
		Bouwverordening Gemeente Utrecht
		Huisvestingsverordening gemeente Utrecht
		Verordening leges omgevingsvergunning gemeente Utrecht 2024
		Reclameverordening gemeente Utrecht 2017
		Verordening op de Archeologische Monumentenzorg
		Verordening erfgoed gemeente Utrecht
		Nadere regel maatstaf leges omgevingsvergunningen, bouwactiviteiten, gemeente Utrecht
		Uitvoeringsregeling bouwgerelateerde leges
		Verordening nadeelcompensatie gemeente Utrecht
VTH		Integraal Veiligheidsplan 2023-2026
		Nadere regel artikel 5.14a Algemene plaatselijke verordening gemeente Utrecht
		Verordening Commissie Omgevingskwaliteit gemeente Utrecht
Parkeren	Regeling gehandicaptenparkeerkaart	
	Besluit administratieve bepalingen inzake het wegverkeer	
		Nadere regel uitgifte parkeervergunningen en garageplaatsen
		Verordening op het gebruik van parkeerplaatsen en de verlening van vergunningen voor het parkeren 2014
		Verordening parkeerbelastingen gemeente Utrecht 2024
		Beleidsregel aanleg gehandicaptenparkeerplaatsen gemeente Utrecht
Straatparkeren	Wegenwet	
	Wegenverkeerswet (1994)	
		Parkeerplaatsenverordening 2014
		Verordening op de heffing en invordering van Parkeerbelastingen 2024 gemeente Utrecht
		Parkeervisie
		Aanwijzingsbesluit parkeerapparatuurplaatsen gemeente Utrecht
		Aanwijzingsbesluit belanghebbendenparkeerplaatsen
		Beleidsregels uitgifte overloopvergunning
Wegenbeheer	Wegenwet	
	Wegenverkeerswet (1994)	
	Besluit buitengebruikstelling voertuigen (1990)	
	Besluit administratieve bepalingen wegverkeer (1990)	
		Wegsleepverordening 2018 gemeente Utrecht
Stadsbedrijven	Wet milieubeheer artikel 15.33	
	Wet op lijkbezorging	
	Telecommunicatiewet	
	Beleidsregel kabels en leidingen provincie Utrecht 2023	
	Beleidsregels Kabels en Leidingen Interim Omgevingsverordening 2021	
		Verordening afvalstoffenheffing gemeente Utrecht 2024
		Afvalstoffenverordening Utrecht 2010
		Afvalstoffenverordening gemeente Utrecht
		Verordening tot stimulering oud-papier-inzameling door vrijwilligersorganisaties 2007
		Verordening begraafplaatsrechten gemeente Utrecht 2024
		Verordening tot vaststelling van de bebouwde kom Houtopstanden 2018, gemeente Utrecht
		Verordening Brug-, schut- en havengelden gemeente Utrecht 2024
		Havenverordening Utrecht

Proces	Wetgeving extern	Interne regelgeving
		Beleidsregel milieunormen en veiligheid bij exploitatie van de Utrechtse wateren met verhuurboten en rondvaartboten
		Verordening marktgelden gemeente Utrecht 2024
		Verordening rioolheffing gemeente Utrecht 2024
		Verordening ondergrond: kabels, leidingen en boomwortels gemeente Utrecht
		Nadere regel kabels en leidingen gemeente Utrecht (Handboek kabels en leidingen)
		Beleidsregel Nadeelcompensatieregeling kabels en leidingen gemeente Utrecht 2018
Sociale uitkeringen	Wet structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen	
	Wet stimulering arbeidsparticipatie	
	Wet Kinderopvang	
	Participatiewet	
	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	
	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	
	Regeling opvang ontheemden Oekraïne (RooO)	
	Besluit Participatiewet	
	Regeling Participatiewet, IOAW, IOAZ	
	Besluit loonkostensubsidie en minimumbedragen studietoeslag Participatiewet 2021	
	Regeling loonkostensubsidie Participatiewet 2021	
	Besluit gelijkstelling vreemdelingen Participatiewet, IOAW, IOAZ	
	Besluit extramurale vrijheidsbeneming en sociale zekerheid	
	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (Bbz 2004)	
	Boetebesluit socialeverzekeringswetten	
	Besluit taaltoets Participatiewet	
	Besluit advisering beschut werk	
	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers	
	Regeling statistiek Participatiewet, IOAW en IOAZ 2015	
	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	
	Regeling specifieke uitkering kwijtschelding schulden SZW in verband met de hersteloperatie toeslagen	
		Verordening afstemming, bestuurlijke boete en handhaving Participatiewet, IOAW en IOAZ Utrecht 2015
		Verordening re-integratie, studietoeslag en tegenprestatie Participatiewet 2015, werken aan werk gemeente Utrecht
		Verordening Cliëntenparticipatie Participatiewet Utrecht 2020
		Verordening U-pas 2019 gemeente Utrecht
		Verordening individuele inkomenstoeslag gemeente Utrecht 2019
		Verordening Wet Inburgering gemeente Utrecht
		Verordening beslistermijn schuldhulpverlening
		Richtlijnen bijzondere bijstand
		Bankreglement van de Gemeentelijke Kredietbank Utrecht
Sociale werkvoorziening	Wet sociale werkvoorziening	
		Verordening Persoonsgebonden budget Begeleid Werken
Re-integratie	Participatiewet	
		Kadernota Participatie en Inkomen
Onderwijs	Wet primair onderwijs	
	Wet voortgezet onderwijs 2020	

Proces	Wetgeving extern	Interne regelgeving
	Wet op de expertisecentra	
	Leerplichtwet	
	Wet educatie en beroepsonderwijs	
		Verordening bekostiging leerlingenvervoer gemeente Utrecht
		Verordening materiële financiële gelijkstelling onderwijs
		Verordening huisvesting scholen gemeente Utrecht
Maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp	Wet Inburgering	
	Besluit inburgering	
	Regeling inburgering	
	Wet maatschappelijke ondersteuning 2015	
	Uitvoeringsbesluit wet maatschappelijke ondersteuning 2015	
	Uitvoeringsregeling wet maatschappelijke ondersteuning 2015	
	Wet langdurige zorg	
	Besluit langdurige zorg	
	Regeling langdurige zorg	
	Jeugdwet	
	Besluit Jeugdwet	
	Regeling Jeugdwet	
		Verordening Wet inburgering gemeente Utrecht 2011, incl. 1e wijziging
		Verordening boete Wet inburgering nieuwkomers
		Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Utrecht 2024
		Nadere regel (inclusief financieel besluit) Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Utrecht 2024
		Nadere regel Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Utrecht 2024, eigen bijdrage opvang
		Nadere regel artikel 2.2.3 Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Utrecht, tegemoetkoming zorgkosten
		Nadere regel artikel 6.1 en 11 Verordeningen Maatschappelijke ondersteuning en Jeugdhulp gemeente Utrecht, Materiële controle
		Verordening Jeugdwet gemeente Utrecht 2024
		Nadere regel verordening jeugdwet gemeente Utrecht 2024
		Nadere regel artikel 6.1 en 8 Verordeningen Maatschappelijke ondersteuning en Jeugdwet gemeente Utrecht, Materiele controle
		Besluit om te anticiperen op de verzamelwet hersteloperatie toeslagen gemeente Utrecht
Subsidies		Algemene Subsidieverordening (ASV) gemeente Utrecht
		Verantwoordingsprotocol Subsidies gemeente Utrecht
		Accountantsprotocol Subsidies gemeente Utrecht
		Individuele nadere subsidieregelingen
Huren en pachten	Woningwet	
	Leegstandswet	
	Huisvestingswet 2014	
	Subsidieregeling voor het stimuleren van verduurzaming van het zakelijk en maatschappelijk vastgoed	
		Kaderbrief Vastgoed 2017
		Grondprijzenbrief 2023
		Huisvestingsverordening gemeente Utrecht
		Huisvestingsverordening Regio Utrecht 2023, gemeente Utrecht
		Beleidsregel inzake bestuurlijke boete, beheerovername en sluiting op grond van de Woningwet 2018 gemeente Utrecht

Proces	Wetgeving extern	Interne regelgeving
		Verordening leegstand gemeente Utrecht
Treasury	Wet financiering decentrale overheden (Fido)	
	Uitvoeringsregeling financiering decentrale overheden (Ufdo)	
	Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (Ruddo)	
	Regeling schatkistbankieren decentrale overheden	
	Besluit leningvoorwaarden decentrale overheden (Bldo)	
	Wet houdbare overheidsfinanciën (Hof)	
	BBV Notitie Rente	
	BBV Notitie Geprognotiseerde balans en EMU-saldo	
		Kader geldverstrekkingen
		Financieringsstatuut gemeente Utrecht
Verbonden Partijen		Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Utrecht
		Gemeenschappelijke regeling Belastingsamenwerking gemeenten en hoogheemraadschap Utrecht 2020
		Gemeenschappelijke regeling Gemeentelijke Gezondheidsdienst Regio Utrecht
Overig		Taxiverordening Utrecht 2018
		Verordening horeca gemeente Utrecht
		Verordening op de speelautomatenhallen
		Kostenverhaalbesluit Kruisvaartkwartier
		Nadere regel artikel 5:13 Algemene plaatselijke verordening Utrecht 2010, gemeente Utrecht, standplaatsen
SISA*	**SISA Regeling informatieverstrekking sisa**	
	https://teverantwoordenregelingen.rijksoverheid.nl/Teverantwoorden/60344	

* Alle SiSa regelingen volgens publicatie via onderstaande link: https://teverantwoordenregelingen.rijksoverheid.nl/Teverantwoorden/60344